Ч. 1 (138) Р. XXXII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Ч. 1 /138/ РІК XXXII СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 1978

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАТНСЬКОТ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian Youth Association in Exile

AVANTGARDE– bimestriel

Revue de Jeunes éditée par le Comité Central de l'Union de la jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентіна
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гайдамаха

Редакційне листування й матеріяли надсилати на адресу Редакції.
Це число зредаговано в Секретаріяті ЦУ СУМ при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1978 РІК

КРАЇНИ:	*ОДНЕ ЧИСЛО:*	*РІЧНО:*	*В ПІСЛЯПЛАТІ:*
ЗСА	*дол. 2.00*	*10.00*	*дол. 11.00*
КАНАДА	*дол. 2.00*	*10.00*	*дол. 11.00*
ВЕЛ. БРІТАНІЯ	*ф.ст. 0.80*	*4.00*	*ф.ст. 4.40*
АВСТРАЛІЯ	*дол. 2.00*	*10.00*	*дол. 11.00*
БЕЛЬГІЯ	*бфр. 60.00*	*300.00*	*бфр. 330.00*
ФРАНЦІЯ	*ффр. 8.00*	*40.00*	*ффр. 44.00*
НІМЕЧЧИНА	*н.м. 4.00*	*20.00*	*н.м. 22.00*
АВСТРІЯ	*шіл. 25.00*	*125.00*	*шіл. 140.00*
АРҐЕНТІНА	*пезо 200.00*	*900.00*	*пезо 1000.-*
БРАЗІЛІЯ	*круз. 10.00*	*50.00*	*круз. 55.00*

Printed in Belgium. Editeur responsable: O. Kowal, 72 Bld Charlemagne 1040 Bruxelles

РОЗКУЙ ЗАКУТУ УКРАЇНУ!

"Життя для них – це боротьба!
Вони родилися для чину;
РОЗКУТЬ ЗАКУТУ УКРАЇНУ,
Звільнити вічного раба!...„
О. Олесь

Поети мають здібність в коротких ядерних словах схоплювати істоту суспільних проблем і відкривати актуальні на даний час завдання та історичні вимоги Нації. До таких історичних вимог і завдань було шістдесят років тому кликати народ до боротьби за свою волю і державну незалежність. Таку місію відчув у собі відносно молодий на той час поет Олександер Олесь-Кандиба. Він був учасником визвольної боротьби і тих світлих моментів, які залишуться в пам'яті народу доки він існуватиме. Творення власної Держави на руїні чужої імперії, збудження вчорашнього раба, щоб міг скинути кайдани і стати вільною людиною, розпростерти дужі крила, що їх віками паралізував ворог-окупант, цей подув нового вітру, що мав наснажити груди животворним киснем і дати силу титанів новим борцям – це та прекрасна канва на якій писалась новітня історія Українського Народу.

Відзначаючи 60-ті роковини української державности в цьому році і аналізуючи невдачі які супроводили цей величний зрив Народу-Титана, що віками мріяв і очікував слушної хвилини для свого зриву, ми бачимо яким важким каменем тяжіло рабство чужої неволі не так на народові, як на великій частині тодішньої провідної верстви, що не могла отрястися від накинутих їй чужими силами ідей та концепцій державного будівництва і суспільного ладу. Пануючий в той час марксистський соціялізм що був зручно використаний новою наростаючою панівною верствою в Росії скував своїм інтернаціоналізмом українську політичну думку всякої масти соціялістів в Україні, яким припала була роля будівничих української Держави. Тільки мала жменька вільних думкою людей типу Миколи Міховського, пробувала розірвати цей рабський ланцюг псевдоінтернаціоналізму, щоб спрямувати розбуджені національні сили в русло націоналізму і боротьби за повну незалежність України від Москви і інших перетендентів на її землі.

Не можемо закривати сьогодні очей на те, що заки дійшло до проголошення 4-го Універсалу, то на протязі десяти місяців, почавши з березня 1917 року проходила напнята боротьба внутрі української нації за своє волевиявлення. Численні вояцькі, селянські, кооперативні

та станові з'їзди домагалися творення РІДНОЇ АРМІЇ, яка була б спроможна захистити кордони України. Та противниками творення збройних сил були саме марксистські доктринери різних соціялістичних партій в Україні, що слухали наказів з Москви від своїх московських однодумців. Для них українська армія була непотрібна, бо вона йшла в розріз з імперіяльною політикою Керенського, а також Леніна, який приготовляв свою "жовтневу„ революцію. Краще було мати Україну обеззброєну й повну внутрішніх суперечностей, щоб краще її було опанувати ззовні. Цей маневр московських імперіялістів під покришкою марксистського інтернаціоналізму повністю їм удався. Всі три універсали, що їх видала Центральна Рада в Києві тупцювали довкола ідеї автономії України в межах російської федерації з соціялістичним ладом. Треба було аж появи озброєних матросів на кордонах України з півночі, щоб відкрились очі нашим соціялістам на правдиву природу московського інтернаціоналізму. Було вже запізно, і під Крути на оборону столиці України виступило 300 студентів та ще стільки ж пригадних добровольців з Київських вояцьких клюбів. Це ж горстка тих, що як сказав поет "родилися для Чину„. Але де був провід Нації, що мав той Чин приготовити і поставити на кордони України мільйонову армію, що ще в місяці квітні 1917 р. домагалася через своїх делегатів на З'їзді стати на службу Україні? Цей провід пером тодішнього лідера з Центральної Ради, відомого марксиста В. Винниченка писав: "Не своєї армії нам соціял-демократам треба, А ЗНИЩЕННЯ ВСЯКИХ ПОСТІЙНИХ АРМІЙ. Не українську регулярну армію нам треба організувати, а всіх українців – солдатів освідомити, згуртувати... в народнє військо, свідоме своїх народніх, а не солдатських інтересів, щоб воно не було і не змогло ніколи бути силою в руках пануючих класів, до якої б нації вони не належали...„ /"Робітнича Газета ч. 10 з 12.4.1917 р./

Ось де лежить причина невдачі нашої визвольної боротьби, що розпочалася тоді, коли Москва знова підточила народні сили своєю брехливою пропаґандою і моральним розкладом, позбавивши Україну збройної сили, а сама своєю силою кинулась загарбувати Україну. 4-тий Універсал, це було прозріння частини заведених українських соціялістів, які хотіли рятувати державність України, але вже було запізно. Решту історії тієї нерівної боротьби вели ті, що за словами поета "життя для них – це боротьба„. Це були українські старшини і вояки, що походили з різних станів і суспільних верств для яких національне йшло перед соціяльним, духове перед матеріяльним, а національна честь і людська гідність були незнищимими вартостями, без яких немає нації, ні її свободи ж. До них належав і їх очолив у критичний момент історії, погибший відтак з рук

ворога в Парижі, Головний Отаман – Симон Петлюра. Робив також спробу і хотів рятувати ті вартості Гетьман Павло Скоропадський, який однак не міг видержати концепційно у соціяльній площині, що тоді стала вирішальною.

Ці якості відродженого українського героїзму з метою "розкувати закуту Україну„ передалися дальшим виконавцям вікових заповітів вольностей і державности України. Вони втілилися в творців СВУ-СУМ, що своєю мережею покрили Україну, до боротьби з новим московським окупантом, увійшли в практику, в ідею і чин УВО-ОУН та стали відтак основою організування нової збройної сили в рамцях героїчної УПА. Ті самі якості пронизують нові покоління в Україні, що в умовах найжорстокішої неволі й русифікації України, підносять високо прапор боротьби за права людини й нації на очах цілого культурного світу.

"Розкуть закуту Україну„! – кинув тому шістдесят літ могутнє гасло поет і це гасло не втратило свого глибокого значення і своєї фасцинуючої сили в наші дні. Нема сумніву, що цю "закована Україну, він бачив у своїх трьох вимірах: у кожній окремій українській людині, у ворожому окупаційному насильстві і в акцептуючому це насильство зовнішньому світі. По-перше, важко в вдержати в неволі з природи вільну людину. Така людина, або визволиться, або загине в боротьбі з поневолювачем. Якщо вона закине боротьбу, то поволі стане рабом безвольним, подібним до скотини, що тягне ярмо важке і виконує всі бажання і примхи свого пана. В такої людини-раба нема власної думки, бо думками її володіє її власник – пан, або кожний хто хоче собі взяти такого раба на службу. Чи мало в нас таких одиниць з печаттю раба, що вислуговуються сильним світа цього, чи то в Україні, чи на чужині? Їх мільйон! Для них потрібне великого потрясення, щоб вони прозріли і як Спартак стали на прю з ворогом. Однак ця категорія в нас ще не перевелася в Україні, як вислужники режиму, а на чужині, як споживачі чужих, також марксистівських ідей. Вони нічого не навчилися з лекції минулого, бо в них полуда на очах, а "серце у них раб, а мозок у них раб„..., хоч інколи вони й думають, що служать українській справі, як думав колись В. Винниченко, Юрко Коцюбинський, Скрипник і хвильовий. І поки українська людина, де б вона не жила, не позбудеться кайдан, що сковують рабством її душу, доти буде в тій людині "закута Україна„. Чим більше число українських людей визволиться з тих кайдан, а приймуть на себе обов'язки, які накладає на них інтерес і добро України, тобто, коли зачнуть суверенно по державницьки думати, а відкинуть орієнтацію на чужині сили і чужих "богів„, тим ближче буде Україна до своєї мети, до свого визволення з ворожих кайдан

По-друге, "розкувати закуту Україну„ з ворожих кайдан, маючи на увазі її поневолення Москвою, це боротьба з ворогом на всіх відтинках широкого національного фронту. В першу чергу – це освідомлення цілого народу про небезпеку русифікації і про організований опір тій русифікації, чи то на відтинку оборони української мови, культури, релігії, народних звичаїв і традицій, чи протиставлення мішаним подружжям, вимішуванням населення і оборони людських та національних прав і свобід. У випадку української еміграції, це оборона українських політичних в'язнів, переслідуваних і гонених земляків наших в Україні на базі існуючих міжнародних договорів та універсальних людських прав. Вкінці ворог мусить рахуватися із силою поневоленого народу і подібних інших народів, які з самого нутра можуть його розсадити, якщо будуть свідомі своєї солідарности і мети. Роля еміграції має в тому сприяти.

По-третє, "розкувати закуту Україну„ з фальшивих понять вільних народів і їх думаючих провідних верств, це чи не найскладніше завдання цього тривимірного гасла. Тільки подумати, що вся наука і довголітня пропаґанда нашого ворога є направлена на те, щоб вільний світ дивився на всі проблеми минулого й сучасного народів поневолених Москвою крізь "червоні„ окуляри московського імперіялізму, то побачимо, яка велетенська праця стоїть перед нашою українською наукою та інформацією, щоб виправити пофальшовану історію, спростувати фальшиву інтерпретацію явищ і подій та висвітлити правду про Україну і її боротьбу. Тут чи не найбільшою трудністю можуть бути залишки духового рабства серед певних кіл нашої еміграції, що за підшептами ворога сама поширює фалш і облуду та вносить дезінформацію в українському і в чужому світі. На жаль і українська наука не є вільна від цих ворожих затій та просякань, як про це свідчать намагання заперечити існування організацій СВУ-СУМ в двадцятих роках в Україні. Ця мерзотна робота мусить бути виявлена і затаврована, бо замість розковуватись при помочі наукової правди, ворог готує пастку, щоб ми самі себе заковували в простягнуті ним кайдани. Без суверенної української науки, яка є можлива в українських наукових установах на чолі яких є вчені і науковці з суверенним державницьким способом думання, "розковування України„ з фальшивих понять вільних народів є немислиме.

1978 рік це рік також інших важливих роковин, як 40-ліття від смерти з рук червоної Москви полк. Євгена Коновальця, це також рік в якому припадають 100-літні роковини від народження поета О. Олеся-Кандиби і 100-ліття від народження великого українського педагога проф. Григорія Ващенка, почесного члена СУМ, а також 15-ліття від смерти молодого поета-шестидесятника в

ВЕЛИЧНИЙ ЧИН НАЦІЇ

На шляху історичного ставання української нації - державні Акти 22 січня 1918-го і 22 січня 1919 року займають особливе місце. Це великі дороговкази нації, яка черговий раз після століть неволі проголосила світові свою незламну волю до незалежного суверенного життя і об'єднала українські етнографічні землі в єдину самостійну соборну українську державу. Це відновилися величні державницькі традиції козацько-гетьманської княжо-королівської епох української державности, що на їхніх державотворчих коренях спиралася українська держава 1918/19 рр.. Вона це продовження державного існування нації попередніх періодів нашої історії так, як наступні історичні державні і революційно-державні Акти 30 червня 1941, УПА-УГВР, Карпатська Україна - це продовження нерозривної державницької традиції 1918/19 рр.

Шістдесят років тому не творилася а відновлялася держава нації з тисячелітньою державною традицією.

Навкола Січневих Актів єднається увесь український народ. Чергові державні акти завжди наново засвідчували непоборний змаг нації до суверенного життя.

Україні, Василя Симоненка.

Збіг цих роковин, а також відбуття Світових Конґресів Вільних Українців, Спілки Української Молоді та інших громадських світових централь, дають нам особливу нагоду глибше усвідомити собі величину і засяг проблематики та конкретних завдань. Для Спілки Української Молоді – це в першу чергу мобілізація всіх педагогічних сил, що можуть допомогти у вихованні підростаючого покоління, це підсилення темпів праці на всіх відтинках організаційної, культурно–мистецької, виховної, фізкультурної і зовнішної діяльности. Це також продовжування політично ідеологічного вишколу по лінії курсів Інституту Суспільно–Політичної Освіти, це ведення постійного бою зі згубними ідеями марксизму, космополітизму і псевдоінтернаціоналізму, а в площині українського державного будівництва – це поширення здобутих позицій серед чужих народів, це також дальша боротьба за самобутність Української Помісної Церкви і її Патріярхату, це скріплення духових кадрів на службі Богові й Україні. Прицілом усіх наших прямувань, праці й боротьби має бути наше цьогорічне гасло – РОЗКУЙ ЗАКУТУ УКРАЇНУ!

Омелян Коваль
Голова СУМ

Коли у золотоверхому Києві дзвони св. Софії сповістили народові України і всьому світові 22.січня 1918 р., що волею нації і її силою відновлюється українська держава у формі Української Народної Республіки почався новий період в житті української нації. Тоді могла початися нова, революційна епоха в укладі міжнародніх сил світу на руїнах російської імперії, якщо б українська держава була втрималася.

Українські патріоти-державники, доцінюючи значення збройної сили для боротьби за визволення нації і закріплення державности, творили українську армію, якої домагалася здорова національна стихія. Народ за почином М.Міхновського горнувся до ЗБРОЇ! Якщо б у нашої політичної провідної верстви того часу розуміння відвічних істин будови держави було на висоті історичного пізнання й закономірностей національного життя а ідея власної держави і власних збройних сил стояла понад усе — то підстави й вигляди для остаточної перемоги української нації були б безмірно більші.

Армія Української Народньої Республіки на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою і Українська Галицька Армія стали на захист відновленої української держави проти наїзників з москалями на чолі.

Після кількарічної війни героїчних українських армій проти московських, польських та інших ворогів України, нас збройно переможено, а символ тодішньої визвольної війни, Голова української держави Симон Петлюра був замордований Москвою. Головний Отаман завжди наново намагався підняти збройну боротьбу проти Росії. Слава про Зимові Походи, про Базар, про Холодноярських повстанців – невмируща.

На світлих традиціях армій Української держави 1918/19 рр. виростало нове покоління УВО, ОУН, УПА, а героїчна постать полк. Євгена Коновальця – великого соборника – єднає епохи.

У боротьбу нації в поході, в Українські збройні сили, Українську Повстанську Армію під командуванням ген. Романа Шухевича Чупринки, під час Другої світової війни включаються і нескорені воїни Визвольних Змагань 1918/19 рр. як продовжувачі героїчних епох.

Для Західнього світу залишається злощасний досвід з обох останніх періодів нашої історії. Якщо б визвольна війна України не була Заходом нехтувана і не були її вороги ним підтримувані, російська тюрма народів і большевицька система були б знищені і людство жило б сьогодні у тривалому мирі й безпеці.

Українська держава вчорашня і тим більше завтрішня це ключове питання розв'язки міжнародньої політичної кризи, створеної Москвою, це ахіллесова п'ята російської імперії і комуністичної системи.

Як битва під Полтавою на думку визначних воєнних теоретиків Заходу – була одною з вирішних битв світової історії, так майбутній Конотіп змінить політичну мапу континентів, коли буде завалена російська імперія і знищений большевизм. Січневі Акти це теж візія величного переможного завтрішнього дня не лише для України. Вони присвічують незмінно українському народові на його героїчно-тернистому шляху і єднають його у спільному змагу. Російський народовбивець – варвар не знищить і не викоренить з душі ані величних традицій, ані її символів – Симона Петлюру,Євгена Коновальця, Миколу Міхновського, ген. Романа Шухевича-Чупринку, Степана Бандеру.

22 СІЧНЯ ДЕРЖАВНЕ НАРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

День 22 січня є найбільшим всеукраїнським національно-державним святом самостійности і соборности України. Його ми святкуємо урочисто щороку тому, що цього дня 22 січня 1918., Українська Центральна Рада в Києві проголосила відродження стародавньої князівської й козацької незалежної Української Держави, тепер названої Самостійна Українська Народна Республіка /УНР/, та негайну збройну оборону її волі від московських червоних орд, після 264-річного поневолення й страшного гноблення України москалями від 1654 і аж до 1918 року.

А через рік, у 1919 р., того самого дня, 22 січня, на Всеукраїнському Національному Конґресі в Києві відбулося урочисте соборне об'єднання з Українською Народною Республікою Західної Української Народної Республіки /ЗУНР/ тобто усамостійненої Галичини. Вона також була поневолена Австрією 146 років, від 1772 і аж до І листопаду 1918 р. І там українців віками немилосердно гнобили поляки. Бо хоч їх було небагато супроти українців у Галичині, але вони дістали від австрійців право урядувати над українцями. І навіть після розвалу Австро-Угорщини в жовтні 1918 р., та проголошення самостійної Західної УНР, поляки відразу ж почали збройно поборювати її, з метою приєднати до Польщі.

Хоч у визвольній збройній боротьбі України в 1917-21 роках не вдалося оборонити її незалежність, бо це було тоді цілком неможливо. але самі ті історичні факти чудодійного відродження українського народу, та його проголошення незалежности УНР та ЗУНР,боротьба і соборне об'єднання їх, та організація армії УНР і Української Галицької

Січневі Акти пригадують нам, що без власної влади народу на його землі, без суверенности немає волі, без збройної сили, без армії немає власної влади, без об'єднання українських етнографічних земель в Українській державі – немає тривалої самостійности, бо послаблену Українську державу завалили б її відвічні вороги. Тому обидва Січневі акти нерозривно поєднані у змаганні за світле майбутнє України.

Герої Українських Визвольних Змагань 1918/19 рр., так,як і Герої Української Повстанської Армії, яка понад 10 років вела збройну боротьбу проти окупантів України за Самостійну Соборну Українську Державу — залишили нам заповіт: без збройної боротьби не може бути визволення України, без власної армії не може бути власної держави!

Хай живе героїчний Український народ!
Хай живуть Українські Збройні Сили!
Хай живе Українська Національна Революція!
Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ /ОУН/

січень 1978

Армії /УГА/, та їх героїчна визвольна війна, з усіма добрими наслідками тих фактів, являють собою історичні і величні політично-національні здобутки українського народу, досягнуті чудодійно в надзвичайно тяжких умовах тодішньої національної війни України. Вони бо вже тоді показали всьому світові, що Україна та її безмертний народ існує, живе і збройно та героїчно боронить волю і незалежність своєї Держави, — наперекір усім віковим старанням москалів і поляків зденаціоналізувати й розкласти всіх українців, утопити їх у своєму морі, та "заперечувати" навіть і саме існування України й Українців!

А щоб якслід усвідомити собі та правдиво оцінити великі заслуги провідних і всіх учасників визвольної боротьби України в 1919-21 роках, та їхні преважливі, величезні й чудодійні і національно-духові здобутки, що ними ми можемо гордитися! — треба взяти на увагу надзвичайно тяжкі і складні умови та перешкоди в тій війні України, і надзвичайно низький рівень національної свідомости українського народу весною 1917 р., після того жахливого 264-річного гноблення та обмосковлювання українців їх "старшими братами" — катами!

Годі тут про всі ті важкі умови визвольної боротьби розповідати докладніше. А слід лише пригадати, як то після усунення царя Миколи в лютому 1917 р., всю Росію та Україну страшною повінню затоплювали все зростаюче безладдя, хаос, сваволя, анархія, дезорганізація державного управління, занепад дисципліни й розвал царської армії, страшний бандитизм і грабування, з кличем Леніна — "грабуйте награбоване!„ Усі ті страхіття посилювала й поширювала жахливо забріхана, дуросвітна й розкладницька комуністична пропаганда, тим більше отруйна, що її в Україні провадили активно рідною мовою українські комуністи. А все те разом і привело до комуністичної революції в жовтні 1917 р., та до диктатури в Росії жидівських і московських комуністів, які відразу-ж і показали себе ще й куди гіршими, ніж царські, поневолювачами і смертельними ворогами незалежности України!

Такими-ж, і навіть ще більшими ворогами волі і самостійности України показали себе і українські комуністичні зрадники і кати свого народу, добровільні запроданці й вислужники московсько-жидівських поневолювачів і голодоморів України. Особливо-ж такі, як ті провідні комуністи й чекісти М. Скрипник, П. Любчеко, О. Шумський, Затонський, М. Фітільов-Хвильовий, Порайко, Річицський та інші провідні і всі комуністи, що їх потрясаючі і ніким неперевершені протиукраїнські злочини правдиво описані в історичній брошурі В. Наддніпрянця "Українські Комуністи„. Їх роля у визвольній боротьбі України в 1917-56 роках" Мюнхен, 1956 р.

Але крім тих усіх тяжких умов і лютих ворогів визвольної боротьби України, тоді головною і найбільшою перешкодою було жахливе обмосковлення українського народу, доведене за 264 роки поневолення його до того, що величезна більшість українців, особливо селяни, на початку 1917 р. не знали навіть і національного імени свого і своєї Батьківщини — України! Бо її москалі віками називали лише "Юг /південь/ Росії", або "Малая Россія", чи "Малоросія", а українців — русскімі" або "малоросами„ чи зневажливо — "хохлами„ — тільки не українцями А тому не раз бувало й таке, напр., що дівчата навіть і на Полтавщині,

чи Київщині, проспівавши пісню — "Козаче, соколе, візьми мене з собою на Вкраїну далеку...„- питали одна другу: А де ж є та далека Україна? — чи ти не знаєш?"

Аж так москалізувати та заміняти навіть і національне ім'я поневоленого народу та його країни потрапили лише єдині московські народовбивники! Вони досягли того в Україні постійною забороною українських шкіл і друкування підручників та будь-яких книжок і газет українською мовою, забороненою також і в школах та в усіх установах України! А крім того москалі, та численні українські зрадники свого народу й мови з козацьких старшин та інтелігенції, ще й висміювали українську мову — душу народу — як, мовляв,"мужицьку", "базарну", "хахлацьку" — супроти московської "панської"А цілком "угробити" українську мову намагався ще в 1863 р., через два роки після смерти Тараса Шевченка, відомий україножер, міністр Валуєв, своїм обіжником, де він категорично твердив, що "жодної української мови не було, нема і не може бути"!

А крім того всього москалі ще й з допомогою царської армії жахливо москалізували українців, це вони показали і в окупованій ними Галичині восени 1914 р і до весни 1915 р., де вони тоді негайно заборонили видавати українські часописи й книжки, закрили всі школи, всі читальні "Просвіти". А тисячі українських діячів арештували й вивезли до Московщини та на Сибір.

Отож, якщо москалі протягом лише пів року в Галичині в 1914/15 р. вчинили україножерний погром, то за 264 роки вони примусово обмосковили майже всіх українців аж до такої жахливої міри, що тому весною 1917 р. визвольна боротьба спочатку малочисельних українських патріотів, переважно учителів і студентів, була надзвичайно тяжкою навіть і за самоврядування /автономію/ українців, а тим більше за незалежність, була досі нечуваною для 98% підмосковських українців, і навіть лякала їх мовляв,: "та ж ми разом із тими" кацапами" і на фронті воювали проти німців і з одного казана їли..„' А всі москалі всенародно і скажено, пропаґандою та вогнем і мечем поборювали волю і незалежність України, бо вона зі своїми невичерпаними багатствами служила серцем і основою могутности і розвитку як царської, так і комуністичної імперії!

І тому боротьба за самостійну Україну тоді здавалася просто безнадійною, та "злочинною" навіть і для маси змоскалізованих українців. Але сталося справжнє чудо! Чудо масового прокидання з вікового сну українців, які прозрівали від московського чаду й осліплення. І швидко пізнавали себе українцями, та ставали на боротьбу за волю України аж до проголошення самостійної УНР уже через 11 місяців після упадку царської влади! Та збройно й героїчно обороняли волю і незалежність УНР протягом п'яти років! /1917-21 рр./

Годі тут описувати, як те все досягли українські націоналісти, що були спочатку малочисельні, але швидко розмножувались, і як вони з усіма учасниками визвольної боротьби України, та з найбільшою допомогою геніяльного Шевченка і його "Кобзаря„ , та української вільної преси, листівок, книжок доповідів на зборах тощо, — досягали і показали всьому світові такі історичні факти чудодійного відродження українського народу та його боротьби за свою незалежність у 1917-18 рр.

29 березня 1917 р. уже була організована в Києві Українська Рада, очолена проф. М. Грушевським, а 5 квітня вона скликала Національний Конґрес, з участю 900 делегатів. Цей Конґрес переобрав членів УЦР в кількості 150 осіб.

А 5 травня 1917 р. відбувся в Києві Перший Український Військовий З'їзд, з участю 700 делегатів, який вибрав Український Військово-Генеральний Комітетет при УЦРаді, що мав займатися організацією української армії.

На початку червня 1917р. відбувся Всеукраїнський Селянський З'їзд, з участю 2.200 делегатів. І на тому з'їзді було вже стільки палких закликів селян негайно проголосити незалежність України, що довелося цю їх пропозицію голосувати.

А 18-23 червня 1917 р. відбувся в Києві, наперекір московській обороні, Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд, з участю 2.500 делегатів, які на Софійській площі в Києві урочисто присягнули "не повертатися назад, доки не здобудуть волю України!" А на З'їзді ці вояки домагалися ще більш рішуче, як селяни, "повного зірвання" і "цілковитого відокремлення України та збройної боротьби" за її волю. З'їзд доповнив склад УЦР своїми 130 делегатами.

Такі домагання Селянського З'їзду та Другого Військового уможливили УЦРаді 23 червня 1917 р. проголосити свій І-ий Універсал, в якому було сказано:
Віднині самі будемо творити своє життя, хоч і "не відділяючись від Росії". Очевидно тому, щоб не викликати протиукраїнського вибуху і санкцій москалів. Одночасно тоді був організований і виконавчий орган УЦР — Генеральний Секретаріят.

А після захоплення комуністами влади в Росії, УЦР 20 листопада 1917 р. видала свій 3-ій Універсал, яким уже проголосила, що "Україна стає Українською Народною Республікою", але й тоді ще "не відділяючись від Росії і зберігаючи єдність її". Та це не змінило рішення московського уряду Леніна замінити УЦРаду комуністичним урядом, а УНР — на "УССР", і поневолити Україну. І тому червона армія 17 грудня 1917 р. почала війну і окупацію України, а 18 грудня Ленін ультимативно вимагав, щоб УЦРада підпорядкувалась московському військовому командуванню.

УЦРада відкинула той ультиматум, а червоні орди просувалися вперед, захопили Харків, Полтаву і з боями наближались до Києва. І тоді УЦРада IV-им Універсалом 22 січня-1918р. проголосила відновлення самостійної Української Держави в формі незалежної Української Народної Республіки. Початок Універсалу був такий: "Народе України! Твоєю силою, волею, словом, стала на землі Українській Вільна Українська Народна Республіка. Сповнилась колишня мрія батьків Твоїх борців за вольности і права трудящих.. Однині Українська Народна Республіка стає самостійною ні від кого незалежною, вільною, Суверенною Державою Українського Народу"...

Після прочитання цих слів, понад півтори тисячі присутніх у залі слухачів, за свідченням Р. Млиновецького, були "охоплені нечуваним ентузіязмом, відгукнулися таким могутнім невмовкаючим "СЛАВА"!!! —

яке громом ударило в склепіння і мури, відбивалось, перепліталося з усе новими вигуками так, що здавалося, ніби грубі мури будинку дріжать і вібрують, як велетенський камертон. Це були ті слова, на проголошення яких чекала ще козацька Україна від часів гетьмана Орлика". /Р. Млиновецький "Нариси з історії українських визвольних змагань", 1973 р. вид 2-е ст. 250/.

Далі в тому універсалі УЦР зобов'язувала український уряд "твердо й рішуче взятись до боротьби" з московсько-комуністичними наїздниками, " а всіх громадян нашої Республіки закликаємо, не жаліючи життя, боронити добробут і свободу нашого народу". Це була чудодійна перемога України над її 264-річним обмосковлюванням.

Та національно-визвольна війна України з Росією /а не "громадянська", як фальшиво пишуть москалі та їхні вислужники навіть і в т. зв. Енциклопедії Українознавства"/ тривала аж до кінця 1921 року під проводом головного отамана Симона Петлюри. Хоч Ленін і Троцький та їх та їх червоні орди й чекісти намагалися своїм потрясаючим терором блискавично знищити українських самостійників і УНР. А тому коли вже 9 лютого 1918 р. Києвом оволоділи червоні орди полк. Муравйова, вони протягом першого ж дня на вулицях і в будинках Києва розстріляли близько 4 тисяч українців!! Вони розстрілювали, як "самостійників", усіх тих, хто розмовляли, чи відповідали українською мовою, або мали українські посвідки, чи газети, "Кобзар„ та інші книжки, або портрети Шевченка і проф. М. Грушевського тощо. І тоді навіть і московська газета "Киівская Мисль" 3 березня 1918 р. повідомила, що в Києві муравйовцями протягом 10 днів було "вбито понад 5 тисяч осіб„ /Р. Млиновецький, там же, ст. 277-79/.

На жаль тоді своєчасно не прибув з допомогою Києву Звенигородський кіш "Вільного Козацтва„, з його до 20 тисяч козаків, що їх бойову силу відзначив і сам Муравйов ось як: "Ця організація не допустила нашої влади в Звенигородський повіт, і навпаки, сама перейшла в наступ, чим зробила чималу шкоду нашим військам„. /Р.Млиновецький"Історія Українського Народу", вид. 2-ге, 1953р. / стор. 437-38).

Але ще гіршим ворогами самостійности України і катами свого народу виявилися українські комуністи, які навіть і після тих масових розстрілів українців у Києві Леніном і Муравйовим, — не відсахнулися від тих україножерів, а всебічно відтоді і до нині допомагають москалям розпинати і обмовлювати Україну так, як про те правдиво написано в брошурі В. Наддніпрянця "Українські комуністи".

А в 1919 р. подібно, як і комуністи, поборювали самостійну УНР і московські білогвардійці армії Денікіна в окупованій ними Україні. І тим їй катам, а не армії УНР, та "Вільному Козацтву„ тоді допомогали змоскалізовані "малороси„.

А якщо пригадаємо, як усім тим ворогам самостійної України допомагали ще й Махновські банди, та збольшевичені українські отамани-зрадники Григоріїв, Оскілко, Божко, Волох та інші зі своїми загонами, тоді зрузуміємо, в яких неймовірно важких умовах відбувалась визвольна війна України, та її слабо озброєних армій УНР і УГА в 1917-21 роках. І чому вони тоді, не зважаючи не весь свій героїзм, не могли перемогти всіх тих численних ворогів самостійної України.

ОБВИНУВАЧЕННЯ ПЕРЕД ІСТОРІЄЮ

Світлий Трибунале, дорогі Пані і Панове!

Дякую дуже за запрошення на засідання цього Трибуналу, що перед світом та історією має виявити сумні і трагічні потоптання підставових прав людини, які їй дав сам Творець Бог. Історія колись буде дивуватись, що такі трибунали і зізнання свідків були потрібні для виявлення нарушення прав людини і то внедовзі по війні, в якій в кривавий спосіб ввесь світ боровся із великою небезпекою, що йшла на безпощадну ліквідацію навіть права життя деяких народів. Не минуло три десятки літ, коли світ почув про закриту і замасковану силу, що хоче в подібний спосіб нищити людський лад встановлений Богом, відбираючи в нелюдський спосіб найважніші права людини — між ними перше — Бога пізнати, Богові служити, Бога любити і для Нього жити. Світ не може мовчки дивитись на новий наступ на гідність людини в державах, де панівною системою є безбожний комунізм, базований на науці Маркса. Повторюючи багатомовний наголовок, що його дав "Ль'Оссерваторе Романо", репортуючи про засідання цього Трибуналу, яо вибрав собі належно це Святе і Вічне Місто: "Нон іґнораре, нон діментікаре!" Не можна іґнорувати тих сумних і трагічних фактів переслідування людини, не можемо забути тих великих жертв переслідувань, що своїми терпіннями, поставою і жертвою нагадують перших християнських мучеників.

І тому треба лише подивляти, прославляти і наслідувати безмежний патріотизм і саможертвенність вояків армії УНР і "Вільного Козацтва", та, особливо, безсмертних 300 юнаків-Героїв Крут, і Зимових Походів, та 359 Лицарів-Велетнів Базару, як і славних українських Січових Стрільців і вояків УГА, та всіх учасників і Провідників визвольної боротьби України 1917-21 роках, які тоді власними силами, без жодної чужої допомоги, в надзвичайно тяжких умовах виборoли величезні національно духові і престижеві здобутки для України, включно до проголошення її самостійною соборною Українською Державою.

І вони показали всьому світові, що український народ є безсмертний, і що тому його не змогли похоронити москалі й поляки навіть і своїм 264-річним обмоковлюванням та біля 600-річним ополячуванням українців! І що тому й сталіно-хрущовські, як теперішні брежньовські найжахливіші обмосковлювання українського народу, ніколи не зможуть його "совєтизувати" і втопити в московському морі. І цю правду український народ цілком переконливо довів ще й героїчною 10-річною партизанською війною славної Української Повстанської Армії /УПА/ Під командою ген. Тараса Чупринки'Шухевича, з озброєними до зубів німецькими, а потім моськовськими окупантами України в 1942-52 роках. І Українці продовжуватимуть ту визвольну боротьбу України аж до того часу, коли вона назавжди звільниться з московської в'язниці народів, і стане вільною державою за вже недалекого світового зудару з рабовласницьким СССР, після його розвалу навіки!

Вічна слава творцям 22 січня — державногонародження України!!!

П. Пилипенко

БЛАЖЕННІШИЙ
ПАТРІЯРХ
ЙОСИФ
СЛІПИЙ

Я присутній тут з двох рацій. Сьогодні є тут мова про релігійне переслідування в Совєтськім Союзі, в моїй батьківщині Україні . Жертвою тих переслідувань впала моя Церква, якої я є Головою і Отцем. Де мова про мою Церкву, там я мушу бути щоб її боронити, щоб за неї вставлятись. А друге — я каторжник, я свідок тих славних Архіпелагів, як назвав їх мій співкаторжник Олександер Солженіцин. Я ношу сліди їхнього терору на моїм тілі...

В нашій Батьківщині Україні, від майже 60 років народ зазнає важкого переслідування релігійного і національного. Відновлена в 1920-тих роках Українська Автокефальна Православна Церква була розгромлена совєтським урядом в 1929-30-их роках. А в 1946-49-их роках жертвою цієї системи впала й Українська Католицька Церква, яку совєтський уряд насильно зліквідував, послуговуючись поліційним терором, тортурами і карами на засланні та в тюрмах супроти діячів цієї Церкви.

Всі єпископи загинули по тюрмах, за виїмком того, що стоїть перед Вами. Число померлих або розстріляних священиків невідоме, але в загальному приймають півтора тисячі. Сотні тисяч віруючого українського населення вивезено з України до ляґрів, де багато їх перебуває ще й нині без права повороту на рідну землю. На всьому просторі СССР, де колись було 3040 наших парохій і 4595 церков та молитовниць, не має нині одної української католицької парохії, ні одного монастиря, ні церковного дому. Немає ні одної української католицької школи, ні одної духовної семінарії, а всяка душпастирська праця заборонена. Всі церковні об'єкти пограбовано, замкнено, понищено, або частинно віддано Російській Православній Церкві. Адміністративна влада поставила Українську Католицьку Церкву поза законом, як про це вже сказав монс. Сільвестріні в Білгороді. Статистику можна поширити.

Як живий свідок і учасник терпінь моєї Церкви та її Патріярх, що пережив муки терпіння своїх духовних дітей та з ними сострадав, я не раз підносив голос в обороні віри і віруючих людей в Україні, зокрема на Папських Синодах, а недавно в письмі до президента Америки Джіммі Картера. Роблю це і тепер, бо до цього зобов'язує мене мій уряд і до цього кличуть мене мої вірні в катакомбах, як і ті, що за свою прадідну віру згинули як її мученики.

Роблю це обвинувачення тут перед історією і перед світом, щоб несправедливість і кривди та потоптання людських прав мого народу, яких ніхто не бачить, чи не вірить, що таке діється, почув з моїх уст цілий світ і знала історія. Нарушена Божа правда, Божа спрведливість має бути направлена, людям їх права привернені, а ми це нашими молитвами і протестом маємо скріпити.

Рим, 27-го листопада 1977 р. Б. Йосиф Патріярх і Кардинал.

О. Василь Романюк засуджує співпрацю Заходу з Москвою

За українською пресою передаємо поширене у самвидаві звернення у скороченні до газети *Оссерваторе Романо* від о. Василя Романюка, арештованого в 1972 році і засудженого на 10 років таборів та 5 років заслання. О. Василь Романюк перебуває тепер у Мордовських таборах.

"Ватикан. До Редакції газети *Оссерваторе Романо*.
Шановний Редакторе!

Те, що Радянський Союз є найлютішим ворогом християнства, не є новиною і мусить бути відомо всьому світу. Шкода тільки, що це питання не має достатнього насвітлення у вільному світі і зокрема в Італії, де комунізм втішається чималим успіхом.

...Радянська пропаґанда твердить, що в нашій країні церква вільна і що її буцім то ніхто ні в чому не утискає. Але це брехня. Ця церква не має жодних прав. Вона не спроможна активізувати свою діяльність. І навіть більше того. На неї покладено функції самоліквідування. Найвища ієрархія православної церкви в Совєтському Союзі закриває очі на будь-які беззаконні вчинки представників влади навіть тоді, коли вони діють всупереч власним законам. Таке потурання атеїстичній владі привело до того, що закрито багато манастирів, храмів, учбових релігійних закладів. А з першим-ліпшим священиком, або віруючим представники влади обходяться так, як їм забагнеться.

Священиків, або активних віруючих піддають різним репресіям, а ієрархія умиває руки в цій справі. Посилаючи священика на парафію єпископи часто кажуть їм: пристосовуйтеся, як можете: ми нічим не можемо вам допомогти.

Боротьба проти релігії в кожній союзній республіці має свою специфіку, а в деяких республіках набуває особливо гострих форм. Зокрема на Україні використовують проти релігії українофобство. Оскільки на Україні відсоток віруючих більший ніж у Росії, то тут застосовують проти Церкви найбрудніші засоби боротьби. Повсякчасні переслідування, утиски, паньблення причинилися до того, що між православним духовенством України та вірними нема ніякої солідарности. Якщо священик потрапить у біду, інше духовенство відвертається від нього, і коли він маловідомий, то родина його живе у злиднях. Члени родини священика, — тим більше репресованого — приречені. Мого сина, наприклад, вигнали з Львівського університету на безпосередню вимогу КҐБ. Як відомо, я вже шостий рік сиджу в радянському концтаборі особливого режиму тільки за висловлювання моїх переконань. За цей час я став пострахом для багатьох знайомих, особливо — священиків. Ніхто з них мені не пише: підтримують зв'язок зі мною тільки російські православні священики С. Желудков і Т. Якунін. З України пишуть лише звичайні віруючі.

Знаю, що мені пишуть з-за кордону. Проте, адміністрація демонстративно не віддає цих листів мені до рук, часом показують їх з такої віддалі, що текст невловимий. Але якщо православні священики з України просто бояться писати мені, то католицькі священики там є поза законом,

заслані у підпілля. Українська православна церква теж заборонена, і православні українці мусять вважати себе приналежними до російської церкви. Мало того, що російська православна церква не має жодних прав для своєї діяльности: її ще й використовують як засіб русифікації. Але, незважаючи на те, що вона погоджується бути помічницею русифікаційної політики на Україні, це її не рятує. Російських священиків виганяють під будь-яким приводом, якщо вони не виконують волі можновладців. Самоліквідація російської церкви йде повною ходою.

Совєтський Союз диктує світові свою волю, брутально топчучи при цьому права людини в середині країни. Він зухвало й нахабно переслідує віруючих. А християнський світ не лише мовчить, але ще й підписує різні угоди з цією країною. А де ж християнська солідарність? Чи звільнили когось з тих, які сидять за своє християнство?

На тему релігії провадяться палкі дискусії між дисидентами, — і тими, що в совєтських тюрмах і тими, що на "волі". І як добре було б, коли б християнський світ теж активніше виступив на захист релігії в Совєтському Союзі. Багато дисидентів, і на Україні і в інших республіках, пильно слідкують за активністю християн у світі, зокрема за тим, як християни обстоюють свої права. І коли такі факти стають відомі, вони викликають захоплення у тих, хто ще вчора дивився на релігію, як на щось, що вже відживає свій вік.

Пригадую, коли було проголошено Український католицький патріярхат з блаженнішим Йосифом на чолі, то навіть формально невіруючі люди сприймали це, як велику подію в історії Української церкви. Не буду вже казати про радість католиків України, які чекають на узаконення своєї церкви.

Але я пам'ятаю й інше — коли по війні більшовики нищили цю церкву на очах усього світу — яке велике було розчарування. Невже ж могутній католицький світ не зміг захистити декілька мільйонів українських католиків перед поталою більшовицьких варварів? Українські католики дали з своїх лав силу-силенну мучеників. Тисячі загинули в концтаборах. Вони смертю засвідчили вірність Найсвятішому престолові. А про тих, що лишилися живими, можна сказати словами апостола Павла: "навіть донині терплять голод і спрагу, і наготу і побої, і блукають вони як сміття світове, як порох, що його донині кожний зневажає".

Ми подаємо ці факти для того, щоб дати вільному світові і, в першу чергу, всім християнам, що ми потребуємо їхньої підтримки. Скоро буде створений на Україні Комітет захисту релігії. Він матиме екуменічний характер і членами його можуть бути православні, католики і євангельські християни-баптисти. Комітет мусить вимагати від уряду, щоб закон про свободу совісти ні під яким приводом не був порушений. Я висуваю вимоги і закликаю все християнство допомогти здійснити їх:

1! На Україні мусять бути негайно відкриті всі храми і манастирі, закриті протягом останніх 20 років.

2. Мусять бути створені духовні учбові заклади, семінарії та академії з українською викладовою мовою, а також мусять бути видані Біблія та інша релігійна література рідною українською мовою.

3. Треба леґалізувати храми католицької церкви.

4. Дітям віруючих дати право відвідувати церкву й отримувати релігійне виховання, бо тепер, як відомо, дітям до 18 років заборонено відвідувати церкви і молитовні доми.

5. Віруючі мусять мати право отримувати високу освіту, бути викладачами, лікарями, інженерами, займати інші посади, до чого їх тепер не допускають під різними приводами.

Користаючись з нагоди, ми звертаємося до світової суспільности з проханням підтримати наші добрі наміри й почин. І якщо буде проголошено створення комітету на захист релігії на Україні, то ми просимо, щоб такі міжнародні центри, як Найсвятіший престіл, РХЦ та інші міжнародні організації, що борються за справедливість, мир і свободу, визнали нас і були солідарні з нами у нашому нещасті. Міжнародній суспільності мусить бути відомо, що провід нашої країни загрузнув у задушливому болоті більшовицького... /нечітко/ і тиранії, і боїться усього нового. Це люди вчорашнього дня, що намагаються розв'язувати всі проблеми уживанням дикої сили.

А тому вони можуть вороже зустріти створення Комітету і накинутись на його членів з різними репресіями. Але справа релігії вічна Бо з нами Бог!

Священик Василь Романюк.

Проти обдурювання міжнародного суспільства

Отець В. Романюк про черговий совєтський обман

У самвидаві поширено звернення о. Василя Романюка до Президії Верховної Ради СССР. Отець Романюк перебуває в Мордовських таборах, засуджений на 10 років позбавлення волі і 5 років заслання.

До Президії Верховної Ради СССР. Відкритий лист.

Ви видали указ, згідно з яким до особливо небезпечних рецидивістів, у тому числі і до політичних в'язнів, може бути застосоване умовне звільнення. Відомо, що політичними совєтськими в'язнями займається КҐБ. Люди, що належать до їхньої юрисдикції, будуть спрямовані в певні місця під особливий нагляд і на примусові роботи. Таборові вихователі називають указ черговим гуманним актом совєтської влади. Нам кажуть: "Якщо там будете вести себе взірцево, то на рекомендацію трудового колективу, вас можуть звільнити із заслання". Поводитися взірцево — це визнати свою провину і засудити свої погляди. Одним словом, цей камуфляж розрахований на обдурення міжнародної суспільности і тому я вважаю моїм обов'язком заявити рішучий протест проти цієї комедії. І коли до мене буде силоміць застосований цей Указ, я однаково не припиню боротися проти вчиненого наді мною беззаконня. Я вимагатиму повної реабілітації і притягнення до кримінальної відповідальности тих, які зфабрикували проти мене політичний процес.

Я заявляю: антисовєтською діяльністю я не займався і не збираюся займатися. Я тільки захищаюсь проти насильства і беззаконня наді мною і моєю родиною. Мого сина, наприклад, виключили з Львівського університету на тій лише підставі, що його батько "злочинець". Але всім, а особливо тим, хто оточував мене в житті, добре відомо, що я не вчинив жадного злочину. Саме через це мене судили в чотирьох стінах, потайки від людей.

Батько мій загинув у Сибірі від голоду й каторжної праці, а 13-річного брата вбили сталінські каратели. Мене реабілітували за першою судимістю, а другу — таборову — я отримав 1946 року тільки за те, що нарікав на першу.

Але не зважаючи на все це, мене оголошують тепер особливо небезпечним рецидивістом, та ще й кажуть: "Ти — церковник, тебе ніхто й слухати не стане!" І дійсно, мене ніхто не слухав, зробили як хотіли, але одного зробити не змогли — це приховати правду від народу, як це робили в минулі часи.

А тепер совєтський уряд придумав Указ, яким хоче змусити невинно засуджених визнати свою провину і тим самим приховати черговий злочин супроти людини. Через те я вважаю цей указ за протигуманну спробу, яка закріплює потопчення прав людини в нашій країні, бо застосування його не полегшує долі політичних в'язнів, а навпаки, принижує їхню людську гідність і дає каральним органам змогу в нових специфічних обставинах вживати відносно кожного репресованого акти насильства й терору. Саме на цьому ґрунті я і є змушений відкинути цей Указ, бо не хочу бути причетним до відвертого обдурювання міжнародної суспільности. Відомо, що будь-які укази, створювані совєтським урядом, завжди мали на оці тільки демагогічну мету, а конкретної користи народові не приносили ніколи.

Священик Василь Романюк.

В СПРАВІ "НАРИСУ ІСТОРІЇ ОУН„

Підготова другого тома праці др–а Петра Мірчука "НАРИС ІСТОРІЇ ОУН„ закінчується. Тому закликаємо ще раз усіх, хто може подати якісь інформації про діяльність ОУН в роках 1939–1960, причинки до біографій провідних членів ОУН та відповідні знімки, надіслати їх для використання авторові.

У другім томі буде окремий розділ "Завваги й доповнення до першого тома "НАРИСУ ІСТОРІЇ ОУН„, тому якщо хтось має якісь завваги, доповнення чи додатки, хай надішле це авторові, з виразним зазначенням, до котрої сторінки праці це відноситься.

Адреса автора: Dr. Petro Mirchuk
5012 N. Marvine Street
Philadelphia, Pa. 19141
U.S.A.

Провід ОУН
Референтура Інформації

ПРОТЕСТ ІВАНА ГЕЛЯ

"18 листопада 1976 року поїздом Львів — Харків мене доставили з Львівської тюрми КҐБ до пересильної тюрми в Харкові... На подвір'ї Харківської пересильної тюрми, коли я вийшов з авта "воронка", один з офіцерів, у ранзі майора (він відмовився назвати мені своє прізвище), почав злобно нацьковувати проти мене групу кримінальних в'язнів, приблизно 40 людей — створивши атмосферу ненависти до політичного в'язня і прямо — таки закликаючи до насильства і грабунку. Ось окремі його "виступи" перед групою кримінальників: "Дивіться, з якими він запасами, а ви чомусь з пустими мішками: його не шкодило б розвантажити: ви, мовляв, кримінальники, тому такі як він не бажають бути разом з вами" і т. д.

На мою заяву, що такі дії є серйозним порушенням законности з боку особи, яка несе відповідальність за нагляд і додержання встановлених норм під час етапних переселень засуджених, зокрема політичних: на заяву, що ініціятива злобних нападів і явний союз з кримінальними злочинцями понижують честь офіцера, бо такою поведінкою він ставить себе поруч з ними: на мою вимогу, щоб він назвав свій службовний пост і прізвище, майор відповів погрозами і зник.

20 листопада, коли я готувався у дорогу, наглядач вдарив мене тюремними ключами в спину, а потім декілька разів по голові і я впав...

Під час процедури звірення персональних даних в'язня з його справою відбувся формальний діялог: — Прізвище, ім'я по-батькові, стаття, строк — запитує наглядач. Відповідаю. "А-а-а! Антисовєтщик! — викрикує наглядач — Посади його там, нехай аґітує парашу!" І мене запроторили в коробку з замурованими наглухо вікнами, без вентиляції. Параші там не було, але зате підлогою в бетоновому рівчаку проходила каналізація. Випари, духота. В приміщенні страшний сморід. Без найменшої вентиляції. По якомусь часі стаю мокрим від поту, задихаюся, постепенно трачу силу. Довго стукав в двері поки вони відкрилися. Попереджую, що маю хворе серце, болі голови, душуся. Вимагаю лікаря. "Нічого з тобою не трапиться, а якщо й так, тоді спишемо" — спокійно говорить наглядач і, закриваючи двері, додає "а время уже бросить етот хохлацкий язык (пора вже покинути цю хохлацьку мову). Двері замкнулися і на мій стук ніхто вже більше не реаґував.

І той неприхований садизм, відкрита сваволя, шовіністичний цинізм торжествують в українському місті Харкові, колишній столиці України, де українська мова юридично вважається державною мовою, хоч на практиці над нею знущаються...

Цим документом я заявляю рішучий протест проти наведених фактів сваволі..."

Така логіка марксизму.

Це новий самвидавний документ.

Василь Барладяну про якого була мова в ч. 2. (133) "Авангарду" історик мистецтва та завідуючий кабінетом мистецтва в Одеському університеті, був арештований в перших днях березня 1977 року. В червні 1976 року він написав "Звернення до всього християнського світу, до всіх людей доброї волі", в якому інформував, що його звільнили з університету за мнимий "український, молдавський та давньо-болгарський націоналізм."

Насправді причина репресій проти нього була інша. Він писав: "Аналізуючи твори Маркса та його послідовників, я прийшов до висновку, що в мене, і до мене подібних, відібрані всі людські права за те, що ми не вміємо не хочемо стати безбатьченками, що ми неспроможні відмовитися від національних здобутків, від святинь та історії народів, дітьми яких ми є".

Подаємо у винятках запис суду над Барладяну та судового документу проти Ґолумбієвської.

"Суд над Василем Барладяну почався в Одесі 27 червня 1977 року. О восьмій годині ранку друзі Барладяну почали збиратися біля обласного суду. Півгодини пізніше відчинили двері, але на залю впустили тільки співробітників суду та КҐБістів і 18 студентів Одеського університету — всього разом на залі було 30 осіб. Друзі Барладяну пішли до обласної прокуратури зі заявою. Там двох друзів прийняла прокурор Соколенко і сказала: "Прокуратура не є пожежною командою. Вона не займається наглядом над виконанням процесуальних норм. Ця справа належить до предсідника суду. Ось, коли закінчиться суд і буде винесене рішення суду, то, якщо воно буде неправильне, прокуратура його замінить. Ніяких інших дій прокурор не повинен застосовувати". Далі, Соколенко заявила, що суд відкритий, бо на залі є присутні люди.

Предсідник суду відмовився прийняти друзів Барладяну, але після переговорів з адміністрацією і з представниками КҐБ, секретар суду заявив з усмішкою, що представник прийме друзів по черзі. Проте, він розмовляв тільки з Леонидом Тимчуком та Ґолумбієвською, і сказав їм що суд відкритий, і що якщо вони знайдуть вільні місця, то можуть бути на залі суду.

До кінця дня нікому не вдалося попасти до залі суду. У залі, адвокат Барладяну просив про допущення знайомих підсудного. Але, суд це прохання відкинув.

Тоді підсудний Барладяну заявив, що відмовляється брати участь в суді, якщо на залю не будуть допущені його друзі та знайомі.

Цього дня, 27 червня, допитували тільки одного свідка, Будянського, який сказав, що в 1974 році під час конфлікту Барладяну з університетом з приводу одержання квартири, Барладяну, буцім то, висловлю-

вав деякі антисовєтські та націоналістичні думки.

Наступного дня, 28 червня, історія допущення друзів Барладяну на судову залю повторилася. Знову впустили на залю тих самих співробітників і КҐБістів та 18 інших студентів Одеського університету. Коли друзі звернулися до предсідника суду, його заступник сказав: "Забирайтеся звідсіля! Правильно роблять, що вас не пускають". До декого примінили такі шикани: дружину Барладяну Валентину, викликали на роботу в 8-ій годині ранку, хоч вона працює на другій зміні. На працю викликали також Тимчука і Ґолумбієвську, а за Михайленко прийшли міліціонери і забрали її до прокуратури.

Того ж дня допитували декілька свідків, між ними колишню студентку Одеського університету, Бакланову, яка свого часу була у групі студентів, які під проводом Барладяну виїжджали на колгоспні роботи. Бакланова свідчила, що "Барладяну часто вів розмови на антисовєтські теми. Дуже хвалив українську мову, казав, що вона найкраща з усіх слов'янських мов. Казав, що російська мова — це мова якою говорить нація плебеїв. Без пошани говорив Барладяну про Сталіна, відкидав його ролю, як організатора перемоги під час Вітчизняної війни".

Барладяну заперечив свідчення Бакланової.

Свідок Бєліцька сказала, що Барладяну вів розмови про національне питання казав, що росіяни це пануюча нація, яка пригноблює молдаван і українців.

Були зачитані свідчення Миколи Руденка, який сказав: "Я вірю, що Василь Барладяну не є ворогом совєтської влади"

Під час судового засідання Барладяну заявив: "Я" і далі проваджу голодівку. А від сьогодні відмовляюся й від води та буду застосовувати всі заходи, щоб покінчити своє життя самогубством".

Барладяну засудили за статтею 187 — І КК УССР ("поширення антисовєтських наклепів") на 3 роки позбавлення волі. Він знаходиться тепер в тюрмі в Рівенській області, де продовжує голодівку. Стан його здоров'я дуже поганий.

Під час процесу Барлядяну, КГБ намагалося завести кримінальну справу теж проти Анни Ґолумбієвської, вчительки з Одеси, яку вже більше року тероризують за її участь в русі опору. У самовидаві поширюється документ Одеського обласного суду п. н. "Особисте визначення" з 23 червня 1977 р. Це є винятки з тексту вироку Барладяну, а рівночасно постанова у справі Ґолумбієвської. Там м. ін. сказано: "Судова колегія у кримінальних справах Одеського обласного суду, в складі: предсідник — Каневський Д. І., народні засідателі — Лапіна С. І., Дойчева А. І., секретар — Мельник Д. Я., з участю прокурора Жантика Є. В., розглянувши під час судового засідання в м. Одеса кримінальну справу Барладяну В. В., обвинуваченого за статтею 187 — І КК УССР, постановила:

Мешканець міста Одеси Барладяну В. В. в 1972-1977 роках систематично поширював усно і письмово брехливі наклепницькі вигадки,

Ярослав і Слава Стецько донесли Українські ідеї до мільйонів Американців.

Пітсбурґ, Па. ЗСА. — Провідник Революційної ОУН, голова ЦК АБН і президент Европейської Ради Свободи та член Президії ВАКЛ Ярослав Стецько з дружиною п-і мґр. Славою Стецько — редактором різномовних видань АБН, відвідали 5 січня 1978 р. великий промисловий центр м. Пітсбурґ, у Пенсильвенії, під час об'їзду різних країн для формування громадської опінії щодо колоніяльної потуги СССР — кольоса на глиняних ногах.

На летовищі Достойних Гостей зустріла українська делеґація з працівників ОУВфронту та представників Головного Уряду Української Народної Помочі, головний предсідник якої, п. Володимир Мазур, був господарем зустрічі.

Перед полуднем п-во Ярослав і Слава Стецько та члени української делеґації з місцевої громади відбули зустріч з комишинерами повіту Аллеґені, які на чолі з п. Джімом Флагерті привітали Гостей, як укра-

---

паплюжив совєтський державний і суспільний лад, совєтську демократію, національну політику партії, совєтський стиль життя, а також виготовлював рукописні і машинописні документи і фотокопії такого ж змісту...

Під час судового засідання встановлено, що у цих діях допомагала Барладяну, своїми незаконними діями і неправильною поведінкою, мешканка м. Одеси, Ґолумбієвська Анна Вікторівна.

У справі встановлено, що Барладяну В. В. в 1975-1976 роках підтримував зв'язок з Ґолумбієвського А. В. і вів з нею розмови вищенаведеного характеру

В процесі справи встановлено, що Барладяну В. В. розмножував на сконфіскованій під час обшуку машинці "Москва" ч. 23700 рукописні і машинописні тексти статтей, повістей, звернень, листів наклепницького змісту, які паплюжили совєтський устрій і совєтський стиль життя.

Ще 27 червня 1977 року, під час судового засідання, Ґолумбієвська А. В., яку кликали як свідка, на запити прокурора і складу суду, відповіла, що вона відмовляється будь-що говорити, а перед її допитом, 28-го червня 1977, зачитала і передала судові свою заяву з 27 червня. Таким чином вона здійснила кримінальний злочин за статтею 179 КК УССР.

Суд вважає, що такі незаконні дії Ґолумбієвської А. В. треба розглянути на місці її праці.

Керуючись статтями 23, 340 КПК УССР, судова колегія визначила:

Про вищезгадані незаконні дії вчительки російської мови і літератури 7-ої кляси середньої школи ч. 130 м. Одеси, Ґолумбієвської А. В., 1937 року народження, мешканки м. Одеси, повідомити ч. 130 Іллічевського району м. Одеси для відповідних заходів. — Предсідник — Каневський.

Достойному Я. Стецькові і дружині мґр Славі Стецько надано почесне громадянство Пітсбуржчини.

На світлині зліва направо: Аннаній Никончук, комишинер Форстер, мґр Слава Стецько, Я. Стецько, комишинер Флегерті, комишинер Пірс і Володимир Мазур

їнських провідних борців за ліквідацію комунізму у світі та встановлення на руїнах СССР національних держав, за що змагається АБН. Комишинери вручили п-ву Я. і С. Стецькам Грамоту-подяку за довголітню діяльність, а також срібну плякету з ґравюрою міста Пітсбурґу проголосили Достойних Гостей Почесними Громадянами повіту Аллеґені, що було також виявом вдячности українським поселенцям-трудівникам у тому районі Америки.

П-во Ярослав і Слава Стецько дали інтерв'ю для представників двох радіостанцій, для телевізійних каналів ч.4 і ч.11 та для великого щоденника "Пітсбурґ Пресс", який того ж вечора помістив докладну інформацію, із світлиною Гостей, під наголовком: "Колишній український Прем'єр: "Молодь підійме революцію". Інформацію дбайливо і точно написав кореспондент-негр Джеффі Бравн, підкресливши таку заяву голови ЦК АБН: "Молоде покоління там стає все більше готовим до підняття революції, яка буде фатальною для імперського Совєтського Союзу... В наш час, коли завдяки виступам президента Картера в обороні людських прав — зростає міжнародний тиск у сторону ліквідації імперії, як у Африці, врешті-решт черга прийде й на ліквідацію Совєтського Союзу".

Перед полуднем п-во Ярослав і Слава Стецько були прийняті новообраним мейором міста Пітсбурґу п. Ричардом Каладжурі, який у кінці зустрічі пообіцяв "донести ці важливі ідеї до Вашинґтону".

У пополудневих годинах Дорогих Гостей вітали в Канцелярії центральної української установи у Пітсбурґу Українській Народній Помочі, де в 1930-их рр. двічі бував сл. п. Полковник Євген Коновалець. На запрошення священиків, Гості оглянули і молились у двох українських церквах: православній св. Володимира і католицькій св. Івана Хрестителя.

Відвідини Пітсбурґу зайінчились товариським прийняттям у готелі "Карлтон" — зустріччю з представниками і симпатиками ОУВфронту міста й околиць. Відвідини справили велике враження серед американської спільноти та були будуючими для української громади.

КЛИМЧУК — ЖЕРТВА МОСКОВСЬКОГО НАСИЛЛЯ

В суботу 23-го липня, 1977 року, з брітанського летовища біля Лондону вилетів у напрямі на Київ московський літак "Ілюшін„. В цьому літаку в туристичну поїздку до Києва, Одеси, Кишинева, Львова і Москви летіла група туристів, що складалася з британців та українців. Обидві групи були організовані московською туристичною аґенцією з деякою допомогою членів та прихильників просовєтського товариства, що діє напів леґально під назвою "Слов'янське Общество„. В тій групі були шотляндці, англійці, українці та мішані.

Між членами тієї групи був також 21-літній студент українсько-англійського походження на прізвище Андрій Климчук. Його туристична поїздка на Україну мала особливіший родинно-побутовий характер. Досягнувши в цьому часі 21 рік життя, він постановив відвідати з тої нагоди місце народження свого батька та відвідати свої тітки і їхні родини поблизу Львова. Підготовку до тієї поїздки провадив десь від місяця березня, а про інтенцію відвідати Україну прозрадився між деякими студентами в Гулю, де він був тоді студентом і де на спілку з британським другом купив хату, в якій вони обидва мешкали.

Приїхавши до Києва, група перейшла досить пильну митну контролю і примістилася в готелі, з якого виходили на оглядини міста тощо. Згодом ціла група переїхала поїздом до Одеси, а з Одеси до Кишинева. З Кишинева групу перевезли літаком до Львова й примістили знова в готелі. Але тому, що в цьому готелі не було ресторану, члени групи харчувалися в іншому готелі, куди відгодили ранком, в обідову пору і ввечорі.

Прибувши до Львова, Андрій Климчук і Ярослав Заяць завважили, що між валізками членів групи їхніх валізок не було. З початку вони припускали, що їх валізки відвезли прямо до другого готелю, а тому не робили заходів їх відшукати аж до пізнього вечора. Тоді представник із Інтуриста їм вияснила, що їх валізки відставили через помилку з готелю в Кишеневі до іншого літака, який летів на Москву, але через день-два вони їх отримають.

Перший день побуту Андрія Климчука у Львові пройшов без пригод, за виїмком лише того, що по полудні він захворів важко на шлунок. Це сталося в часі, коли біля нього були члени родини. Викликані лікарі провели бадання і приписали таблетки, які вспокоїли біль. Зустріч з членами родини перервалася десь біля 4-тої години по полудні й Андрій пішов до ліжка, де він пролежав до пізного вечора. Згодом пішов до другого готелю на вечерю, одначе їсти не міг. Походивши троха найближчими вулицями, щоб набратися свіжого повітря, він навіть троха перемок під наглим сильним дощем, а відтак повернув

до готелю і поклався спати на ніч.

В понеділок 1-го серпня Андрій випозичив у свого товариша по кімнаті легку літню сорочку і відійшов на сніданок до другого готелю, бо після сніданку мали знова приїхати до нього члени його родини. Вони приїхали десь біля 9-тої години, одначе Андрія не дочекалися, тоді з плачем та страхом подалися домів, не знаючи що їм дальше робити і де пошукувати за племінником. Майже всі інші члени групи перебували в цьому часі в місті, або були заабсорбовані родинними зустрічами по кімнатах у готелі, або в інших готелевих приміщеннях. Щойно у вівторок 2-го серпня, коли вони були вже в дорозі до летовища, представник Інтуриста поінформувала їх, що один член групи притриманий органами безпеки за неправильне поступування під час "гостинного перебування на території УССР„. Вона успокоюючо додала, що він буде скоро звільнений і долучений до групи в Москві перед її відлетом до Великої Британії.

В дні 6-го серпня на сторінках підсовєтської преси появилося коротке повідомлення про те, що "Органами Комітету Державної Безпеки... затримано при вчиненні ворожих дій і заарештовано підданого... Андрія Климчука„. При цьому подано, що ці органи вилучили зі спеціяльних тайників фотоплівки зі зашифрованими повідомленнями і велику суму совєтських грошей.

Ця вістка заелектризувала всю британську пресу, яка не переставала цікавитися справою Андрія аж до дати його повороту до Лондону. Вона сколихнула також британськими студентськими колами, зокрема глибоко заторкнула всіх британських студентів у Гулю. Притриманням Климчука заінтересувалося також британське Міністерство Зовнішних Справ. Ця вістка заторкнула також і українську громаду, зокрема студентство і молодь, з якими Климчук був пов'язаний віком чи студентським стажем. До дії в обороні сина рушився батько й мати, яким до помочі стали найближчі парляментаристи з консервативних і ліберальних кіл.

До початків грудня 1977 року не можна було з певністю устійнити, що наважилася осягнути цим черговим арештом большевицька Москва, хоча тут чи там чужинецькі журналісти висували прерізні гіпотези. Завдяки їхній увазі до справи та наполегливостям у здобуванні та постачанні відомостей, західнє суспільство довідувалося дещо про методи довшої праці КҐБ над своєю жертвою.

Перед латинськими Різдв'яними святами на сторінках британської преси появилися інформації про те, немов би слідство добігає кінця, а судова розправа над Андрієм відбудеться десь з початком лютого 1978 року.

Але уже 3-го січня західні пресові аґенції повідомили, що Андрій Климчук признався до вини, а рівночасно звернувся з проханням до Верховної Ради СССР про помилування, яке Рада прийняла, і що він стане вкоротці звільнений, а в дні 5-го січня прилетить до Лондону.

У дні 4-го січня Андрій Климчук виступив на пресовій конференції у Львові, де відчитав приготовану і підписану заяву, і де подав пресі також і зміст свого "листа до українських націоналістичних лідерів за

кордоном„. Заява і лист були спрямовані проти революційної ОУН під проводом Ярослава Стецька, які в багатьох пунктах торкалися також Белградської конференції, на якій представники західньо-європейських країн і ЗСА оскаржували Москву в порушуванні цих розділів Гельсінської Умови, де говориться про людські й національні права, як також за її переслідування, арешти й засуди членів Гельсінських Груп в Україні, Грузії, в Балтійських Країнах і в Росії.

У дні 5-го січня до Лондону прилетів в обідову пору і сам Андрій Климчук. У своїх розповідях британським кореспондентам у московському літаку під час поворотної дороги до Лондону, як також під час розмов із пресою в Лондоні, він підтвердив усі головніші причини, які допровадили до його арешту та п'яти-місячного переслухання в руках КҐБ. Головно, він підтвердив, що він увійшов у Гулю у знайомство з особою на прізвище Джеймс Діксон, від якого отримав черевики, дві рольки фільму й інші подарунки для передачі особі у Львові. Цей Джеймс Діксон обзнайомлював його також і з тим, як перевезти ці речі через митну контролю та як відшукати адресу названої ним особи у Львові.

В цьому часі в Андрія було переконання, що це справа приватна, та що він повинен допомогти зокрема в такій потребі. Батькові і товаришам про це не згадував.

Його розповідь про відшукання адреси та залишення на тій адресі черевиків і фільми /інші подарки буки в валізці в Москві/ покривається менш-більше із цим, що подала совєтська й західня преса, за виїмком, очевидно, того, що особа, яку він застав на адресі, була радше заскочена його візитою, а принесені на адресу черевики і фільми він залишив у хаті майже на силу, де їх і застав, коли пару хвилин після опущення приміщення його зловило КҐБ і насилу впровадило до цього самого помешкання. Він думає, що гроші видобули з цих черевиків, що їх він туди заніс, але абсолютної певности в цьому не має, бо в тому часі в кімнаті було біля 15 осіб, відбувався великий рух і фотоґрафування, велися перші допити й перші домагання до нього підписати заяву. Фільми були викликані при ньому за два дні від дати схоплення. До цього часу фільми були в руках КҐБ і не відомо, що вони робили з ними.

Проведена на протязі перших тижнів обсервація Андрія в Лондоні виявила симптоми глибокого внутрішнього зламу та фізичного виснаження. Це вказує, що на протязі ув'язнення він перейшов через важку фазу полокання мозку, пов'язану з фізичним переживанням, психічним потрясенням і хемікаліями, які чергувалися з посиленим та пом'якшуваним тюремним режимом, виставлюванням на публичний показ та нагінкою на батька, водженням до цирку, кіна й театру, або на оглядини історичних пам'яток Львова. На жертві КҐБ помітний вплив поглибленого страху за долю родини, як і за наслідки для нього самого у випадку його відхилення від підписаної заяви.

Не доцільно в цьому місці проводити аналізу підписаної ним заяви, чи того листа до українських націоналістів, що став недавно оприлюдне-

ний від його імени на сторінках "Вістей з України„, бо одно і друге є продуктом відділу пропаґанди й дезінформації, що діє під директивами КҐБ. Натомість варто звернути увагу на такі головніші аспекти цілости справи: об'єктом цього нападу Москви стала революційна ОУН і голова Проводу ОУН Ярослав Стецько. Тому, що Андрій був за молодших років у юнацтві СУМ на таборах в "Тарасівці„, під пряму атаку КҐБ попав також СУМ у Великій Британії і його відпочинково-виховна оселя – "Тарасівка„. В послідовності цього, під атаку та очорнення попали провідні діячі СУМ у Великій Британії, а вже за підшептами противників – також і СУБ, що в поспіху подала одна англійська газета.

З певністю можна говорити про такі головні цілі Москви: показати Заходові, що Москва має оправдані підстави переслідувати своїх громадян, бо туди пробують продіставатися з підступними намірами "зарубіжні„ вороги Совєтського Союзу; що "зарубіжні„ націоналісти-бандерівці і співзвучні їм організації є якраз цими колами, котрі виплекують між молоддю на Заході спеціяльну ненависть до совєтської системи, а тому не проти СССР, але проти цих кіл повинна обернутися світова публична опінія.

Простудіювавши уважно західню, зокрема британську пресу, можемо ствердити, що цих цілей Москва не осягнула й не осягне. Випадок із Климчуком не є першим свідченням про те, якими засобами видобуває КҐБ на своїх жертвах корисні для його підривної роботи "зізнання„ і як такі свідчення Москва використовує опісля для оправдання своєї політики утисків та переслідувань над уярмленими народами чи групами в діючому там русі спротиву. Лише сам факт заанґажування до публичного представлення тої справи в підсовєтському світі найвище поставлених пропаґандистів говорить дуже багато про це, яку вагу на внутрішньому й зовнішньому відтинках вона надала справі Климчука.

Для нас і української молоді цей випадок повинен подати певну лекцію також. Цей випадок вказує на потребу посилення внутрішньої чуйности якраз між молоддю, де знаходиться багато патріотичних людей, котрі можуть легко стати жертвою московської провокації, думаючи, що роблять добре діло. Цей випадок також підкреслює, що вихованій на Заході людині значно важче опертися методам праці над нею спеціялістів КҐБ, як це з успіхом переносять майже всі українські політичні в'язні, народжені в СССР.

Маємо надію, що у відповідному часі появляться докладніші дані про те, якими засобами вимушує Москва на своїх жертвах потрібні їй зізнання. Але вже навіть сьогодні ми повинні б заініціювати широку міжнародню акцію проти вживання московськими чинниками отруйних речовин і психіятричних метод для зламання фізичних сил і психічних почувань, як і самої гідности людини.

В одному місці ця найновіша жертва московського насилля сказала, що до половини листопада він ще опирався намовам підписати приготоване зізнання. Але по 20-му листопаді йому вже було все одно, щоб лише вирватися з цього пекла, в якому знайшовся.

Андрій Климчук зустрів батькову рідню, що живе біля Львова.

Добош і Климчук не є одинокими, які після довшого спротиву пішли вкінці по лінії опрацьованій КҐБ. Між українцями на Заході знаходиться певне число осіб, що не то що заломилися, але й підписали зобов'язання про співпрацю, будучи також приловлені на різних "проступках„ під час перебування в туристичних поїздках до УССР, і про це нікому нічого не говорять, а як і говорять, то дуже тихенько.

Постає питання, чи методою застрашування власних громадян і туристів можна кваліфікувати себе партнером Гельсінських Угод, де свобода контактів, поруху осіб і циркуляції ідей були гарантовані також і урядами СССР? Справа Климчука і подібні випадки це повністю заперечують.

І. Дмитрів

СПРАВА ЧЛЕНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У ВСЕСВІТНЬОМУ ПОШТОВОМУ СОЮЗІ 1918 — 1920 рр.

Продовження

В. Трембіцький

Тут треба згадати ще про одне видання УССР, яке одначе вже ніколи не попало в офіційні світові каталоги марок, а саме: дві серії марок Совєтської України в передрукованому характері, вживаючи для цього старих чи дотогочасних державних марок УНР шагівок. /10 — 50 по номіналі/, на яких покладено чорний надрук серпа та молота по середині /ніби гербу УССР/ та внизу дано чорний надрук нового /за російською совєтською девалюаційною системою/ номіналу: "100", "200", "300" "руб" малими черенками та "250", "500" і "1000" "руб" більшими буквами та цифрами. Цікаво, що залишено на марках шагівках ще стару державну назву УНР, якої не перебито як раніше надруком "УССР.„

Таким чином вийшло два видання, але в шести, так сказати, серіях, яких знимку ось тут долучено до статті.

Одначе марки ці, мабуть, як за національні не увійшли в поштове курсування, залишившись в архіві. Вони є зараз унікатом філятелістичного ринку. Зовсім припадково в 1951 році авторові цеї статті вдалося набути цю дво-випускну серію у вірменського гуртівника марок в Нью-Йорку за дуже високу ціну й із зазначенням, що відпродано ці марки завдяки більшій філятелістичній трансакції на другі державні марки України.

Треба замітити, що ці дві серії марок досі ніде не є нотовані у Філятелістичних каталогах в західному світі та в совєтських каталогах, їх правний статут невияснений.

ЗРАЗКИ "СОВ'ЄТИЗОВАНИХ„ ПОШТОВИХ МАРОК В УКРАЇНІ У 1920-МУ РОЦІ

Перша зліва: Українізована тризубом марка /царських часів/ у 1918 році, показана тут з надруком "РУБ„. Біля неї подібна поштова марка.

По середині /із тризубом/ має надрук "Р„.

З права: російська т. зв. "ощадностева„ поштова марка вартости 5 коп. /з перед 1914 р./, одержала у 1920-му році надрук "8.000„.

УКРАЇНСЬКІ ДЕРЖАВНІ ПОШТОВІ МАРКИ 1918 — 1920-ИХ РОКІВ

У першому ряді: шагівки (10-50) видані літом 18 р., при чому 30 шагів марка була блакитного та синього кольорів.

В другому ряді: по середині: 20 гривень марки чиста та вживана видані в кінці 1918 р. увійшла в обіг у січні 1919 р. З лівої сторони та з правої: українізовані різного рода Тризубами царські марки. Їх показано теж у третому ряді. Власне ці марки були "совєтизовані надруком "Руб" або "Р" у 1920 році. Про що мова в тексті цієї праці!

В четвертому ряді: П'ятий та середина шостого ряду: державні марки УНР видані у 1920 році з гривневим номіналом (1-200). Між самі марки були у деякій кількості т ятої форми.

В шостому ряді: зліва дві із чисельних марок Західної Області УНР. Це українізовані австроугорські

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА
10 ШАГІВ 10
УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА
20 ШАГІВ 20
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА
20 ГРИВЕНЬ 20
ПОЧТОВАЯ МАРКА
5 ПЯТЬ РУБЛЕЙ 5
1 РУБ
ПОШТА НАРОДНЯ
УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА
1 ГРИВНЯ 1
2 ГРИВНІ 2
3 ГРИВНІ 3
5 ГРИВЕНЬ 5
10 ГРИВЕНЬ 10
15 ГРИВЕНЬ 15
20 ГРИВЕНЬ 20
30 ГРИВЕНЬ 30
60 ГРИВЕНЬ 60
ПОШТА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА
ГРИВЕНЬ (80) ГРИВЕНЬ
40 ГРИВЕНЬ 40
50 ГРИВЕНЬ 50
Н 6 Р.
K.u.K. FELDPOST
10 10
200 ГРИВЕНЬ 200
НАРОДНЯ
10 СОТИКІВ 10
1 КОРОНА 1

поштові марки з надруком тризуба, З.У.Н.Р. або з передруком такого змісту "Пошта", в низу "УКР. Н. РЕП" та українським грошевим номіналом "шаг-и" або "гривня", гривні, були в обігу у 1919 році.

З права нові українські поштові марки УНР для території Галичини чи інакше З.У.Н.Р. із видом соборного гербу земель України: Тризуб зверху гербу Придніпрянської України (з під Росії) та Галицької землі — лева. Номінал дано льокального характеру корона= 100 сотиків. Видано їх у 1920-му році.

Показані тут державні марки лише у дуже загальному виді, для орієнтації, щоб (впорівнянні до марок виданих по наказу з Москви у 1920 році із надруком "Руб" "Р" інтернаціонального символу – серпа та молота чи навіть ініціялів "УССР„, "УСРР„, які мали бути підставою прийняття УССР до Всесвітнього Поштового Союзу) були документи, за яку ціну УССР стала членом Ю.Пі.Ю. (U.P.U.).

SEMI-POSTAL STAMPS.

Єдина серія видана урядово правлінням УССР у 1923 році, про що мова в статті. Її занотовано в філятелістичному Каталозі Скотта ось як, у 1964 р.:

Perf. 11½x13½, 13½x14½.

1923 Lithographed. Unwmkd.

B1 SP1 10+10k gray blue & black 10
a. Imperf.

B2 SP2 20+20k violet brown & orange brown 10
a. Imperf.

B3 SP3 90+30k drab & black, *straw* 10
a. Imperf.

B4 SP4 150+50k red brown & black 10
a. Imperf.

The values of these stamps are in karbovanetz which are the currency of the Ukraine.

НА ЗУБКОВАНІ МАРКИ

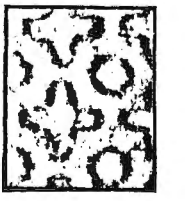

Wmk. 116

Wmkd. Crosses and Circles. (116)

B5 SP1 10+10k gray blue & black 2.25
B6 SP2 20+20k violet brown & orange brown 2.25
a. Imperf.
B7 SP3 90+30k drab & black, *straw* 2.50
B8 SP4 150+50k red brown & black 3.00

НА ТЯТІ МАРКИ

"Famine"
SP1

Taras G. Shevchenko
SP2

"Death" Stalking Peasant
SP3

"Ukraine" Distributing Food
SP4

НОТАТКА В КАТАЛОЗІ СКОТТА, сторінка 1476.

Так само не є устійнене видання трьох марок випущених в поштовий обіг 5. серпня 1921 р. із номіналом 100, 250, 1000 рублів від імени Р.С.Ф.С.Р на яких маємо девалюаційні нові вартості: 7.500 руб. на 100 та 250 рублевих та 22.500 руб. на 1000 рублевій марці.

Ці марки є щоправда нотовані в Каталогах Скотта та Стенлій Ґіббонса, всеж таки, про ці марки ніде немає згадки в совєтських філятелістичних каталогах як немає досі нотаток у формі статтей у філятелістичних журналах. Досі немає на філятелістичному ринку коверт уфранкованих цими марками. Можливо що в Україні ці марки й видано, але раз не було окремого поштового міністерства УССР так можливо Москва заборонила вживати ці марки в поштах України.

Врешті приходиться згадати про іще одну ніби українську серію марок із підтитулом "УКР — КРИМ — Воздух" із 1923 року із знова рублевим номіналом 1.510 руб., таким самим, який був в Совєтській Росії. Лише короткий час мали ці марки своє ходження між Харковом, Полтавою та Симферополем. Цю серію ніколи не дозволила Росія помістити ні в совєтському, ані в світових маркових каталогах. Цим маркам дано пів-приватний ("семіпостал„) характер добродійного значення, отже півдержавного змісту.

Ось і вся поштова самостійність Совєтської України, члена у Всесвітньому Поштовому Союзі. І за цю поштову "самостійність" — УССР, у 1947 мала право стати членом Ю. Пі. Ю. Чи можна порівняти це совєто-українське видання до випусків Української Держави чи УНР у 1918-20 роках, яке філятелісти зібрали в великих альбомах.?

Зле сталося, що досі ми не спромоглися дати хоч якийсь студійний матеріял на цю тему в наших публіцистичних та філятелістичних журналах так, щоб ці дані могли в слушний час дійти до автора праці про столітню історію цієї світової поштової установи та оцей історик поштового зв'язку міг дати належне місце Україні.

Робимо, як кажуть поляки, "по нє в часє", але...краще пізно як ніколи, та щоб чим швидше передати правдивий матеріял про Україну в Ю. Пі. Ю. архів та п. Тиррелеві фактаж про його помилковість в твердженнях в справі правного статусу України в Берні.

Monsieur Schapowal,
Nembre du Gouvernement de la
République Indépendante de l'Ukraine.
à Kiew (Ukraine)

Berne, le février 1918

Monsieur,

Nous avons eu l'honneur de recevoir en son temps Votre telegramme N° 150, nous transmettant le voeu de la Rada Ukrainienne que la République de l'Ukraine soit admise a faire partie de L'Union Postale Universelle.

En nous référant a cette communication, nous vous prions de vouloir bien trouver sous ce pli notre réponse que vous nous obligeriez en transmettant au Gouvernement Ukrainien.

Veuillez agréer, Monsieur, les assurances de notre considération la plus distinguée.

далі буде

Роман Зварич

ЗА ЯКУ БОРОТЬБУ?

/Теорія й практика та свідомість української національно-визвольної боротьби/

Вступна примітка: Автор цих рядків хоче насамперед ствердити, що більшість думок висловлених у цій статті є, в дійсності, запозичені від тих великих умів, які формували українську політичну думку і скріпили її чином-практикою. Тут ідеться головно про думки сл.п. Степана Бадери, Петра Полтави і теперішнього Провідника ОУН Ярослава Стецька, як також інших визначних політичних діячів. Своїм глибоким думанням та високо-моральною, безкомпромісовою поставою, вони зуміли покласти незрушимий фундамент для дальшої боротьби, як у її концепційній так в практичній площинах, з якого ми нині можемо тільки черпати знання і досвід.

Р.З.

Аналізуючи сучасний стан в Україні, можна дійти до загального висновку, що Україна сьогодні знаходиться в стані затяжної боротьби. Подруге, можемо загально ствердити, що ця боротьба, яка провадиться в натузі меншої, чи більшої аґресивности, приймає суть національного визволення, як аксіомний примат життя українського народу та як остаточне завершення самого процесу боротьби. Українська національно-новизвольна боротьба випливає з імперативу самобуття і з національного інстинкту до вільного державного життя.

З повищого можуть випливати наступні питання:
Які мають бути загальні ознаки і рамці тієї боротьби? Які сили повинні ми зміцнювати і на які сили повинен весь процес боротьби орієнтуватись? Довкола якої загальноохоплюючої стратегії ми повинні зосереджувати всі ці сили, щоби зуміти сконкретизувати всі наші прагнення й зусилля в одну, в з'єднану цілість, та що більше, щоб використати максимальні можливості в висліді нашої боротьби? Коротко – за яку боротьбу?

Кожна стратегія боротьби спочиває на основі чіткого принципу з якого випливають певні, ясні пріорітети моралі, властиві тій боротьбі. Кожний учасник боєвої дії узалежнює свою етичну поведінку від етичних норм самої боротьби. Процес же боротьби черпає свою динаміку з глибин цьогож морального, принципового, чи "категоричного імперативу„ /термін вживаний філософом Кантом в "Крітік дер райнен Фернунфт„, 1781 р./

Натомість кожна стратегія боротьби формується довкола цілеспря-

мованости, концентруючись на ясно сформульованій меті. Кожний далекозорий політичний стратег, знаючи добре сили, якими може диспонувати, мету свого прямування і методи якими має її осягнути, ставить перед собою дві програми: мінімальну і максимальну. Тоді мобілізує всі сили на досягнення програми максимум, при чому мінімум мусить бути досягнуте за всяких умов і за всяку ціну, навіть, якщоб було потрібно витратити всі засоби, що стоять до його розпорядимости.

Такою мінімальною метою нашої боротьби може бути лише створення Української Самостійної Соборної Держави, як конкретне втілення всіх прагнень і надій гнобленого віками, але нескореного українського народу. Щодо максимальної програми, то наша боротьба повинна бути спрямована на спорудження міцних захисних барикад, які забезпечували б новостворену, кров'ю здобуту державність і поступово усували б залишки довговікової неволі і чужого занечищення в культурі й духовості України.

Для осягнення повищих стратегічно–принципових цілей, що і є тими "категоричними імперативами„ /Кант/ нашої боротьби, що є самі в собі найвищими етичними вартостями, потрібно також максимальних зусиль –максимальної боротьби; боротьби, яка спрягала б всі сили народу в одну органічну цілість, розгортаючи ці сили майже до рівня вичерпання. Така боротьба буде найбільш рішуча, найбільш динамічна, в противагу до здержаної, ограниченої до одної касти чи кляси людей, що в суті речі зводить цю боротьбу на манівці. Для успішного завершення перемогою наша боротьба мусить бути перманентною, щоб паралізувати аґресивність большевизму, як форми російського імперіялізму. Така максимальна, тотальна і перманентна та проникаюча до самих глибин боротьба – це Українська Національна Революція.

Питання, чи така революція можлива, або коли вона зреалізується не повинна підлягати жодним сумнівам. Такі питання можуть тільки зроджувати скептицизм, нігілізм, пасивність і резиґнацію. Революційний зрив і боротьба, що його супроводить, залежить від запальних елементів, від динамізму, що є вислідними вольових процесів Нації. Тільки пристосуванці і опортуністи можуть ставити такі питання, бо в їх нутрі є зводити все до т. зв. реалітетів, що означає йти по лінії дії чужих сил. Нашим критерієм в цьому відношенні – є власні сили Української Національної Революції.

Опортуністичні політичні середовища часом користають з диверсій, які витворюються в ході боротьби серед воюючих кадрів, як вислід розбіжности поглядів щодо тактики, чи часом особистих амбіцій деяких провідних осіб. Такі випадки, хоч хвилево послаблюють революційні сили, але відповідно насвітлені, можуть причинитися до кристалізації віри і чину головних революційних сил. Тоді опортунізм з його "реалістичною поставою„ уходить, як іграшка чужих сил і як гальмо революційних процесів, отже дістає неґативну характеристику. Того рода опортуністичні сили тратять звичайно грунт для своєї діяльности, бо відсутність віри і плитність думання можуть імпонувати тільки обмеженій катеґорії людей. Про того рода людей данський філософ Сорен Кіерґар-

де говорить, що вони не вміють взяти той "якісний скок„ до вищої грані людської свідомости і тим самим здійснити свою духову "волю„ до життя /Дас Беґріф дер Фурхт, 1844/. Валентин Мороз висловлюється так: "Біймося як вогню "реаліста„, коли хочемо бути українцями! З точки зору "реалістів„ українська справа все була безнадійною. Тому й розбили її завжди ті, що сказали собі: "без надії сподіватись„, ті, що не злякались "безнадійної„ реальности і вперто йшли за своєю мрією, "так як Ізраїль йшов за стовпом огняним„/ "Серед Снігів„/.

Під впливом свого самовпорскуваного опіюму зневіри, такий "реалітетник–опортуніст„ скорше буде готовий відцуратись від самостійницьких позицій та мимоволі пристосовуватись до легшої, вигіднішої форми боротьби, підсвідомо йдучи по лінії найменшого опору.

Кожна боротьба високого політичного масштабу повинна мати в собі внутрішній охоронний механізм, який переводив би періодичну чистку всіх таких "опортуністичних„ елементів серед бойових кадрів. "Опортуніста„ серед бойових кадрів можна прирівняти до гнилого яблука, яке може зіпсути цілий кошик здорових і найкращих яблук. Ідентифікація опортуністичних тенденцій повинна бути постійна і реакція на них скора й рішуча. Інерція і пасивність це найбільші вороги поняття боротьби, бо в них є втілене найважливіше – це брак віри у власні сили.

В розгляді питання боротьби треба мати на увазі 3 головні альтернативи щодо часу і обставин революційного дозріння. Тут мається на увазі конкретну і докорінну політичну зміну московсько–большевицької імперіяльної системи та устрою. Ті альтернативи є наступні:

1. Війна, навіть потенційно світового масштабу, започаткована зовнішними силами; 2. еволюція большевицької системи по лінії толерантности в суспільній, економічній, культурній та національній площинах; 3. національна революція. При цьому слід зазначити, що це не є одинокі існуючі можливості, а тільки рамові для глибшої аналізи самого питання. Зрештою, інші можливості це в дійсності могли б бути варіянти повищих трьох альтернатив.

В першій мірі, коли міркуємо про значення війни для національного визволення, треба сказати, що така війна викликала б немимучо великі зміни світового значення, зокрема в тих частинах світу, де були створені штучні політичні конструкції, що мали за мету за всяку ціну зберегти "статус кво„, як напр. СССР. Силою факту на випадок війни революційні сили поневолених народів не можуть бути під контролею ні одної з головних ворожих потуг в цьому великому зударі. Історія 2–ої світової війни показує нам, що революційні рухи відіграють першорядну ролю. Також Східня і Південна Азія вказують на першорядну вагу революційних рухів у висліді ведених там війн.

На випадок війни цілий СССР в своїому тотальному засягу зі своїм строго–суворим макро–режимом є суто воєнною системою навіть за мирних часів. Провідна большевицька кліка мусить провадити постійну боротьбу з великою частиною власного громадянства, на яке складаються поневолені народи, що є "внутрішнім ворогом„ з погляду режиму найбільш небезпечним. Тому в часі війни та кліка

матиме подвійне завдання: ведення війни на зовні і постійно боятися та вести боротьбу проти внутрішнього ворога. В такій ситуації вся стратегія і тактика та й зброя мають релятивну вартість, бо вирішними є люди, які на кожному кроці і в кожній ситуації є найбільш непевним елементом, бо готовий кожної хвилини повернути зброю проти своїх наказодавців. Ось тут лежить небезпека масової мілітаризації в СССР.

Але, не зважаючи на ці перспективи, ніхто покищо не відважується на ведення такої війни. Така війна залишається покищо в стадії можливости, а не певности. В такому случаї, чи можна плянувати весь комплекс визвольної боротьби на базі стратегії з великою кількістю невідомих факторів? робити ставку на цю можливість – це означало б, замість ясної політичної стратегії, бути в полі нереальної мрії. Плянування нашої визвольної боротьби мусить проходити не на евентуальних можливостях, а на послідовних і конкретних діях, що ведуть неухильно до мети. Ясно, що ми мусимо бути готові на всякі можливості, але головне ядро нашої стратегії мусить бути оформлене незалежно від можливостей, що в найкращому випадку будуть сприятливими чинниками.

далі буде

КРУТЯНСЬКА ПІСНЯ

Спом'янімо в пісні славу Крутів,
Крути! Крути! — смолоскип в майбутнє
Підіймімо наші душі ввиш.

Крути! Крути! Це за Батьківщину
стати муром, шанцем душ і тіл.
Крути! Крути! Мужньо, воєдино
Прямувати в найсвятішу ціль.
Крути! Крути! Час розплати близько
Вже червоний ворог кари жде.
Крути! Крути! Вічне бойовисько
За майбутній, за світліший день.

Крути! Крути! Мужність і посвята,
Вірність, що міцніша понад смерть.
Крути! Крути! Горда і завзята
Кличе пісня і веде вперед!

Б. І. Антонич

Поезія · Проза

Михайло Качалуба

НА 60-ЛІТТЯ ІУ УНІВЕРСАЛУ

По величі яркого літа,
по зливах всіх та громовицях,—
сурми затихли і трембіти,
іржа обсіла нашу крицю...
Століттями тяжіла осінь,
густі тумани налягали...
Народ заляканий і босий,
а край вандали плюндрували.

Морози потім натиснули,
вітри і Грізний і Великий —
із тайги-півночі подули:
замерзли наші повні ріки..
Насунули ватаги дикі.
На їх чолі крива вовчиця,
лютіша від грізних й великих,
усіх звірів страшна цариця.

Замерзло все життя навколо,
пісні затихли в нашім краю,
дали за ґрати наше слово
ген з-поза Дону до Дунаю.

Роки минали та століття,
ми зникнули зі списка націй
ішли в Сибір в нужді, в лахміттях
найкращі з наших генерацій.
Аж кламцали по гоміциду —
щелепи, аж текли їм слини:
раділи, що й не стане сліду
і з нації, і з України.

Та помилилися звірюки.
Душі народу не скувати,
не розклювать її ні крукам,
ані забити, ні приспати.

Як тільки сонце засвітило
та перший грім весняний вдарив, —
усе навколо пробудилось
і розганяло вражі хмари.
Загомоніла рідна пісня,
загомоніла рідна мова...
Де прапор синьожовтий блисне,
усі на жертву є готові.

В боях кривавих і нерівних
змагалась наша батьківщина..
Зі сходу, півночі, із півдня
рвав ворог тіло України...
Та серце рвалося до волі
і всьому світу голосило:
— НА ВОЛОДИМИРА ПРЕСТОЛІ
наш нарід взяв до рук кормило.
Він владар вільний є віднині
на віки цеї батьківщини:

СОБОРНА, ВІЛЬНА І ЄДИНА —
ДЕРЖАВА НАША — УКРАЇНА.

Ярослав Василюк

ПОЕТ–СТУДЕНТ

Творчість Богдана Ігоря Антонича

У сорокоріччя смерти /1937 – 1977/

"І прийдуть із єлеєм прийдуть з терезами краси
помильні судді і відважать смуток,
діяпазон п'яніння, думку, слова гаму,
а ти, як завжди, будеш сам, щоб все забути."

Відомий поет Ігор Калинець недавно написав поезію про Богдана Ігора Антонича. У ній знаходимо ось такі рядки:

"Чекаєш ліпших днів під папороті квітом,
в цупкі обійми взяв тебе корінням ясен.
Вже хрест зігнив, лежить плющем обвитий."

Сьогодні та життєдайна природа, яку оспівував Антонич зберігає його у себе далеко від людського ока. Він буцім-то став частиною тієї природи, яку оспівував. Але, таким чином назріває небезпека, що живі забудуть про нього і затреться пам'ять по ньому. Ігор Калинець так закінчує свою поезію:

"Чи знатимуть колись, де ти знайшов свій спокій
окутаний навічно про прийдешнє снами?
Чи прийдуть юнаки із злотого полку
у бронзі викарбувати: "тут стрілець незнаний?"

Справді була б превелика кривда коли б ми не вивчали як слід його творчість, бо його вклад в нашу сучасну літературу дійсно подивугідний. Але нас студентів – українців та українок, які виросли на чужині постать Антонича ще повинна цікавити тим, що він також був студентом Львівського університету і був активним членом тодішньої студентської громади. Через ціле своє коротке життя /а помер Антонич коли заледви мав 28 років/ він популяризував вивчення своєї мови та культури. Перед своєю смертю він займав визначне місце в літературних колах старого передвоєнного Львова і рівнявся з такими поетами як Маланюк та Ольжич. Але те, що кожен із нас студентів повинен подивляти це його прекрасне знання своєї мови. Слід до цього додати, що Антонич народився на Лемківщині, де говір селян був аж надто відмінний від літературної мови. Богдан Романенчук ось так пише про Антонича:

"Лемківський говір, який виніс з батьківського дому, був йому літературною мовою, якою починав писати перші свої вірші ще на шкільній лаві. Коли ж приїхав до Львова й почав учитися в університеті, то може вперше стрінувся з українською літературною мовою. Але не в університеті, бо там викладовою мовою була урядова, польська мова, хоч предметом студій була українська філологія. Літературної мови Антонич учився, як і кожний інший з нас із творів східньо-українських письменників."

І навіть українське середовище не допомагало дуже Антоничеві – Романенчук дальше пише:

"Галицька інтелігентська верства загально – української літературної мови не знала та й не хотіла знати. Письменники, журналісти та інші робітники пера старалися й намагалися писати /не говорити/ по-літературному, але їх літературна мова мала ще багато-багато недоліків"

У Богдана Ігоря Антонича аж шість збірок поезій – "Привітання життя", "Три перстені", "Зелена євангелія", "Велика гармонія" та "Ротації" Писав Антонич на різні теми. В першій збірці "Привітання життя", наприклад, є між іншим поезії про спорт: "Пісня змагунів", "Біг 1000 метрів", "Скок" та інші. В "Пісні змагунів" Антонич пише:

"Сонце любимо та спорт
наша пісня складена в мажорній гамі,
перегонів любимо бурхливий гамір,
просто і без хитання в порт
човен наш пливе"

Варто нашим спортовцям зацікавитися такими поезіями та ознайомитись із їхнім змістом.

Перелистковуючи сторінки його збірок помічаємо як Богдан Ігор Антонич опрацьовує деякі основні теми, які стають його лейтмотивами. Найголовніший лейтмотив це поєднання людини з природою. Ось так звучить одна із найбільш відомих його **поезій "Назустріч„**

"Росте хлоп'я мов кущ малини,
підкови на шляхах дзвенять.
Ось ластівки в книжках пташиних
записують початок дня.

Запрягши сонце до теліги,
назустріч виїду весні.
Окриленим, хрещатим снігом
співають в квітні юні дні.

Тут ми зацитували цю поезію в цілості, щоб показати як ця тема поєднання людини з природою є також пов'язана із темою дитинства чи молодости. Перший рядок цієї поезії, порівняння "Росте хлоп'я, мов кущ малини" це не лише витвір поетової фантазії, це також ствердження поетової віри про духовне пов'язнання малої, невинної дитини з природою. Хлоп'я росте стихійно, так як кущ малини. Та, щобільше, ні в малого хлопця, ні в природі немає поняття про явище зла. Це якраз суть порівняння, бо кущ малини коли цвіте має білий квіт. У природі, як і в малого хлопця здається нам, що існує якесь особливе розуміння про красу, яка не тільки збагачує наше життя але і ушляхетнює нас. Кожен із нас бачив напевно як дитина вперше захоплюється красою – квітами, деревами... Тому що у дитини немає поняття про зло, виглядає, що у неї якась особлива сила та міць духа і тому ввесь світ малим підкорений. Вони царюють над світом, немов у казці. У другій строфі, Антонич якраз про це говорить: "Запрягши сонце до теліги, назустріч виїду весні."

В поезії "Елегія про перстень молодости" він розвиває цю тему юности, пишучи:

"Ну сам скажи,
навіщо це усе,
навіщо мерзти
в краси холоднім сяйві.
Ось краще бережи
твоєї молодости перстень
отих хвилин
коли ще світ, мов серце широкий,
коли не снився сон лихий мені,
коли ще хлопцем сивооким
сміявся щиро й дзвінко
та без журби мантачив дні."

Відразу тут вражає читача "холодне сяйво" краси. Чому це сяйво "холодне"? Адже краса мала б нас пригрівати. Вже бачимо тут яка різниця між молодістю та дозрілим віком. Коло дитина мала і невинна вона ще спосібна до відчування краси. Вона відчуває /хоч не свідома цього/ духовне пов'язання і гармонію між своїм єством та природою. Вона знає про життєдайність природи. Тому що дитина не поповнила ніяких гріхів, вона подібна до першої людини перед своїм упадком. Пише Антонич, що він тоді мантачив безтурботно час", а тепер "час перевертає мого життя нову сторінку." Видається, що в дитинстві час нібито був "підпорядкований дитині, а тепер він сам підпорядкований часові. Такий стан дитинства – коли дитина не підпорядкована часові, коли вона невинна – нагадує стан вічности по смерті. Вічне життя це остаточна мета людини і Антонич застановляється над приреченням людини, наприклад, у поезії "дім

"Живу коротку мить.
Чи довше житиму не знаю,
тож вчусь в рослин сп'яніння, зросту і буяння соків.
Мабуть, мій дім не тут.
Мабуть аж за зорею".

А що лишилось людині із дитинства? Антонич нам відповідає в "Елегії про перстень молодости":

"І знаю тільки те,
що треба пісню наче тінь нести з собою,
що треба йти, невпинно йти
назустріч мертвій тишині".

Отже лишилась лиш "пісня", тобто поезія. Лише пісня або поезія може відтворити попередній стан. У пісні достоменні прикмети втраченого дитинства, "пісня вільна, спіла, жива, нестримна, горда, сміла і ітиме далі вже без мене." Пісня житиме вічно.

Отже тепер можемо відповісти на питання чому краса у дозрілому віці чоловіка "холодна". Це тому що в дитинстві хлоп'я було ближче до природи ніж дозрілий чоловік. Пісня чи поезія це тільки потіха в журбі, це спроба дозрілого чоловіка вернутись до первісного стану.

«Now as I was young and easy under the apple boughs
About the lilting house and happy as the grass was green,

The night above the dingle starry,
Time let me hail and climb
Golden in the heydays of his eyes...«

Розглядаючи цілий творчий доробок Антонича, відразу помічаємо, що поет старається проникнути глибоко в суть людського життя. Перша збірка "Привітання життя" це загальний погляд на життя і на стремління людей. В поезіїї "Велика подорож", наприклад, Антонич уявляє собі, що він сідає до поїзду на залізничній станції. Але це не звичайна станція, а місце від'їзду в життя:

"Над станційним гамором, мов абажур наложений склепіння лук,
Навкруги байдужі очі й обоятні постаті незнані,
й кожна з них свій клунок має, й кожна з них несе життя свойого вюк:
Зі собою тугу заберу свою та радість в чемодані."

а під час подорожі:

..."Кондуктор, наче ніч, суворий прийде із повагою в купе
й каже нам оправдати до існування право на наш лет.
На банальних лицях пасажирів чудування навкруги тупе,
я подам тоді йому своє без ляку серце як білет.
Антонич кінчає свою поезію ось так:
.."дарма стараюся пізнати де кінець йому
і коли, коли наш поїзд стане, до останньої доїде станції
та спокійно скриню неба з перемучених плечей здійму.

Не вистачає лиш подорожувати в житті, треба бути свідомим своїх намірів та мети. В. Антонича білет "серця" символізує духовне життя людини. Поет не задоволяється зовнішнім та матеріяльним, в житті треба плекати усе те, що пов'язане із серцем — любов, відчуття, безкорисливість.

В житті треба також плекати знання про свою приреченість, знання про суть людського життя. В поезії "Об'явління" Антонич пише:

"Я ждав так довго, я довго ждав на хвилю ту
як врешті зрозумію життя таємний глузд
...Вночі пішов на зустріч, де поле й ліс суміжні
У блискавок пурпурі стояв на роздоріжжі
заслуханий, задивлений поет — сліпий".

Який парадокс! Коли людина осліпла, вона бачить. Це мабуть тому, що очі сліпої людини звернені самі у себе у внутрішнє духовне життя людини. Ми могли б згадати тут **Шевченкового** "Перебендю", який хоч був сліпим, але допомагав і дорадлжував людям. Лише так він у близьких стосунках із природою:

"Послухай моря, що воно говорить?
Спитай чорну гору — чого ти німа?

Читати треба поезію Антонича наголос, бо тільки так відчуватиметься вагомість кожного слова. Уже в ранніх поезіях він старається вживати і використати усі засоби словесного зображення епітетів, метафор, порівнянь тощо. Він свідомий звучання слів і добирає милозвучні слова. Ось візьміть, на приклад, такий ранній сонет із збірки "Привітання життя". "Бджола":

"Лисніє липовий, липневий липець
липучий і лискучий в білім збанку"

Антонич тут повторює приголосну "л". Він використовує цю приголосну для того, щоб подати сенс тієї клейкости. Хоч можна закидати Антоничеві, що він тільки "бавиться" звуками, мені здається, що ефект вдалий, бо надає більшого значення цій поезії. В кінці бджола, яка злітала над медом впадає в клейку масу. Ось останні повчальні слова:

"І крильцями пішла розпука трясця
над ними мед замкнувся, мов уста,
ось так вбиває часом власне щастя".

Отже повторення тієї приголосної "л" не тільки віддає сенс клейкости того меду, але також кінцевої розпачі, коли бджола борсається в ньому.

Тоді коли поет використовує всі засоби словесного зображення не для зовнішньої прикраси, але для підсилення і висловлення глибшого змісту тоді вони вдалі. Тому треба глибше застановитись, коли збираємося закидати поетам і письменникам вживання вишуканих слів і архаїзмів.

Англійський письменник Джосеф Конрад сказав, що речі "існують" в літературі лише у словах, а поет Дилан Томас називав себе "ремісником" слів. Читаючи поезію Антонича зауважуємо, що навіть побудова рядків надає ще глибшого змісту його поезіям: В поезії "Зелена Елегія" рядки так побудовані, що надають ефект великої утоми коли він згадує минуле:

"Стільки минуло вже днів, полотном забуття їх накрито
Нині вже іншим є світ, може зісталось клейно.
Іноді вийму старий, запорошений з віршами зшиток
замкнений в шафі від літ. Так це було вже давно.

В першій половині рядка дактилі, а в другій анапести — усе це сповільнює ритм. В третій строфі він описує село:

"Вулиця сміттям обросла, мов мохом літами немита
скривлений з віку й біди — комин, мов бляха труби"

У четвертій строфі Антонич пише:

"Річка в долині віддихала холодом"

Отже тут зіставлення "труби" із "річкою". "Бляха труби" нібито кличе, але тепер не в силі, зате річка жива, вона "віддихає". Отже бачимо, як у своєму описі цієї картини злиднів у селі Антонич таким порівнянням може відкрити глибший зміст: матеріяльне життя є протиставлене духовному житті природи.

У наступній строфі Антонич говорить про "шкільного городу ромбоїд" де він забавлявся в юності. Ромбоїд — геометрична фігура з обмеженою площиною, натомість річка, про яку ми вже говорили вільно пливе. Нагадуються слова Вордсворта:

«Shades of the prison-house begin to flows
Upon the growing boy
But he
Beholds the light and whence it flows
He sees it in his joy».
(Intimations of Immortality Ode)

Коли б ми розглянули докладніше образність Антоничевих поезій ми б впевнились, що це складна справа, що стільки творчого задуму ввійшло в його поезії, що годі всього відкрити.

Накінець слово дамо самому Антоничеві:

Хай ваші терези розумні
відважать форму, зміст, прикраси
достоту зміряють безумня
і скажуть: небагато важить.
Хай!
Але в сутнє, в дно дна срібне
не сягнуть мірою ні разу
і сятимуть, мов царство мідне,
ці строфи щільні і доцільні,
ці строфи — формули екстази. "

Студентський журнал »ВПРАЖ« ч.2, 1977, Лондон, В.Брітанія

Бібліографія

Зібрані твори — С. Гординський і Б. Рубчак, Нью Йорк - Вінніпеґ, "Слово",1967

"Пісня про незнищеність матерії" — Д. Павличко, Поезії, Київ, 1967

"Про поета, що був хрущем" — Б. Романенчук, Журнал "Літаври" ч. 4-5, 1947

В ДОБУ ЛЮТУ ЯК ВОВЧИЦЯ

/Нарис, Львів 1940 р./

Чи не з годину вже вистояли на одному місці, злегка спираючись об стіни задньої кімнати. Тьмяне світло каганця навіть не зачіпало їхніх затінених форм — це вони так нарошно промишляли, для більшої забезпеки. Адже завіса на вікні не щільна, непроханому окові підглянуги не трудно. Начебто нараджувались, тільки ж не звичним способом, а якось чудно: словом-двома, обривчасто, півголосом. Атож, аби була хто не підслухав.

Назовані відлунювало місто, скиглів ще день, погасаючи. Повільно як істота смертельно натомлена життям. Раптом один з молодих людей почав прислухатися. — Що такого? — вп'ялив у нього зір співрозмовник.

— Не чуєш? —

Знадвору зрезигновано, одноманітно, доносився віддалеки спів солдатів. Звучав, як у сонному привиді, непевно, нереально:

"Я другой такой страни не знаю, Где так вольна дишет челавєк..."

— От пісня, просто на глум.. — Хоч-не-хоч, а горлати мусиш — обмінялись гірко заввагами.

— На сьогодні, думаю, все — отрясшись із прикрого враження, кинув старший на вигляд і вже замірився до виходу. Втім передумав.

— Ага, для певности повтори своє завдання — зажадав.

— В інституті наблизитися до декого з новоприбулих, завести розмову на теми дня, розвідати, чим перейнятий один з другим, вдержувати зв'язок у надійному випадку, обережно впливати...—

— "Обережно" — влучне слово. Це важливе. Що ще? —

— Слідкувати в дільниці Н. за зосередженням ворожих сил. Але, друге, справа не така проста — пробував вияснити, проте друг обірвав:

— Нічого простого в наших діях немає, а все ж вони мусять неминуче відбутися.—

— Ясно, щодо того не сумніваюсь, але щоб лиха не вийшло, коли спостережуть, затримають. —

— Тому й засада "обережно" тут іще більше вмісна. Зрештою, дальша мова про те зайва. Післязавтра зустрінемося в умовленому місці й часі. Ще яка заввага? —

— Думаю, нічого більше. — Розійшлись.

Ярко щиро подивляв друга Володаря, що тількищо віддалився. Його постійна тверда рішучість, аж непоступливість, правда, інколи вражала, а втім доцільности саме такої поведінки в жорстокий час годі було заперечити. А ще та його безстрашність у сповнені страхіття дні.

Йому вести, тобі ж повинуватись — як під час ранішних зустрічей, заключив і тепер Ярко, дальше над цим не задумуючись. Нашвидку склав собі плян своїх негайних заходів. — Завтра декілька важливих

ранніх лекцій, а при цьому й можливість нав'язання розмови з новою особою. В полудне возьмуся за важче завдання — оті об'єкти війська і служби безпеки... Так буде найзручніше й найприродніше — серед найбільшого руху дня найменше загрози бути поміченим. А тоді хоч і знову в інститут, далі іграшка.

В інституті кишіло, як у муравлиську. Серед натовпу й неспокійного просуву сірих пригноблених облич здовж головного проходу й по вестибюлях не було б нагоди поздоровкатися, якщо б навіть і подибалися знайомі. Гул, прямо що у млині. Шарудіння ніг, безперервний звук напруженої діловости.

Шуміло й у викладовій залі, так же й мінилося всіма відтінями сіризни від прибраної будь-як, у що попало, молодечої авдиторії. Ще кільканадцять вільних хвилин оживлення перед загальною занудою, що її неодмінно визивала година осоружного марксизму, ленінізму.

— Тут би щобільше практичних занять із фізики, раз вона головна наша дисципліна, замість надміру всіляких там "ізмів" — наче знехотя завважив Ярко, присідаючись до нечепурно зодягненого, розкуйовдженого студента.

— Правильно, — впала спочатку здержлива відповідь.

Краще висвітлили б закони Нютона, як пусті балачки про Розу Люксембург, Плеханова, в додатку ще й Марра... докинув Ярко.

— Ну, їх к чорту, то ж уже їми набивають голову — признав з виразом і той, чим почалося взаємне знайомлення.

— От що, в гуртожитку живете — резонував Ярко — туди б і мені перенестись, оплатити приватну кватиру скоро не під силу буде... Тільки ж, там у вас, кажуть і суботниками морять, із місцем незадовільно, та й мила, постелі не достає — з-легка вивідував.

— Мило чепуха. А от газу, сахару, борошна й чого ще катма. Зате об'язательств кожному то й на двох стане. Там ти порозсуждай, голубе, пока до нас надумаєш. — В подібному розумінні й далі знеохочено відзивався співрозмовник.

— Випада на базарі це й те докупити — піддає думку Ярко.

— Ще би .. Скоріше на толкучці, як було б за що .. Та ночі під бакалією вистоювать, в самом ділі напрасно, більше не собираюсь — додав з пересердям.

Цікаву, будь-що-будь, розмову прорвав прихід викладача вельми непопулярного предмету. — П-с-т, вні-ма-ні-є, ш-ш-ш — пішло по залі. Насилу довелося звичним способом, мов на розжареному вугіллі, висидіти упродовж довжезного періоду, втраченого на розбір того дошкульного непотрібу, як озивались поголовно по залі. Либонь усі без винятку чекали перерви, як того спасення. А тоді нашвидку кому-де за черговими завданнями.

— Буду за вами тут ще завтра роздивлятись — хутко на виході встиг кинути Ярко, проте приспішений порух учасників курсу внапрямку вихідних дверей розділив нових знайомих зразу. — Харошо — ще його досягнула коротка схвальна відповідь. — Давайте на мітинг! — рознеслося раптом, і вже вигук цей повторюється вдесяте, заглушуючи все інше.

— Не пірвало б тебе до біса з твоїми мітингом! — тільки ремствують гонені студенти, але нічого не поможе, скоряються.

* * *

Довкілля базару стоголосо розлунювало. Нагадувало повен бджіл вулик. Ціла каскада красок, многозвуччя, безустанної рухливости. Метушня і гамір. Гукає велике й мале, гудуть автомашини й грузовики, шиплять трамваї, торохкотять вози. Високо між хмар гуркотять пропелери, рокотом панцира з-часта внизу відгомонюючи. Над Містом важко висне загроза. Час-від-часу промаширують колони виснаженого війська. Вимушений спів із просохлих, захриплих гортанок подобає на рев недобитої звірини, звучить хвилинами аж моторошно.

Студента Ярка серед яскравої юрби й не розпізнав би. Непомітно уставився проти високих мурів, а там часто міняє становище, протискаючись то сюди, то туди проміж торговий народ. Он подалік, проти себе, в середині замурування, бачить площу, на якій мабуть декілька тисяч вояцтва приміститься.. Довкіль насуплені купини одноманітних касарень.. Фронтові з них — приміщення в'язнів, відома ж річ. За решіткою вікон горішних поверхів так і промайне вряди-годи одне, друге, бліде, змарніле обличчя. Інше висотане, як з'ява з того світу. І така б'є з них завзята, розпучлива тяга до волі! Хай тільки краплина, ілюзія її — на мить хоч оком перекинути туди, за ворота, де життя пульсує. Щодалі від смертного приторку льохів! Тут бо б'юра й підвали триклятого НКВД — відмічує в думках Ярко. На те ж йому й завдання, щоб знати де, за чим і проти кого явитись на стійці, як виб'є година.

Люди що навколо нього, сповидно гарячково заняті пекучими справами вижиття — прохарчування, житла, одягу. Здається, на нічого іншого місця немає в їхній свідомості. Немов і забули про жахливу дійсність. Але це лише так назверх: в середині хвилює, вирує, аж до болю проймає. Придивишся, прислухаєшся, й ураз, серед розмаїтих вивідувань щодо товару, ціни, міри, якости, піде знічев'я між цим і тим скороговорка... — Минулого тижня кількадесять їх за одним разом із світу звели... А скільки нашої молоді з домів пірвали! Більше сотні з одного університету. І як камінь в воду, невідомо, де і що з ними... Усі каземати вщерть заповнені. Куди решту подінуть? Дивіть, як тільки тут в інший день незчисленна юрба люда божого під тюрмою вистоює, вичікує, щоб там своїм рідним дещо з лаха, крупи подати, а то хоч би розвідати про їхню долю... А за таких була не чували? Місяць тому, як оті чорні круки в ночі неповинних заловили. Було б і по мені, якби в той час дома ночував.. А з вивозом, дорогі мої, нічого не знати, хто на черзі? Кажуть, до середмістя вже добираються. Вчора, чуєте, цілу дільницю на Личакові вичистили з наших людей... Тепер пустками світить... Чекайте, ще з тиждень-два, й як не чубарики, то ті косоокі зайди на їхнє місце набіжуть... —

Ярко не зчувся, як і сам став активною часткою тих потрясаючих звірянь загнаної в безвихідь людности.

— А що ж вони, що ж ті, наші. звідси пищуть? Має хто яку вістку про тих безталанних?... Атож, мруть як мухи, з голоду, холоду, нужди... То ж там мороз, нижче сорока ступнів, а народ голий, босий, та й даху над головою нема... Писав ото один, як цілу свою родину торік поховав.. Ясно, без обряду, без душпастиря. І глибшої могили не сила було джаганом прокопати в такому ледяному ґрунті. Хоч так яму вижолобив, аби вовки тіла не розволочили... Гіркий то був лист, кажу вам, рясно слізьми пересяклий. —

Морозом по шкурі пробігали Яркові всі оті зловісні нашіптувані уривки переживань. Несамовите діється! Господи! В якім сторіччі живемо? Що там темне середньовіччя в порівнянні з сучасним лихоліттям! Ніякуй інквізиції до цього! Але геть із острахом, знемогою, надміром почуттів! День його занять ще не покінчився. Туди завданий обов'язок накликає.

Коли пильно походив отак по кількох різних намічених об'єктах спостережень, по слідах кривавого панування проклятого ворога, твердо затяжів на серці камінь свідомости загальної всенародньої трагедії – тисячей, соток тисячей в'язненого народу. Тисячей? Мільйонів — по тюрмах, на каторгах, засланнях, у солдатській невільничій бранці, по лагерях, при рабському станку праці по заводах і колгоспах, у покорених насиллям і виключною ненависницькою догмою школах, інститутах, університетах, по бібліотеках і палацах культури — тепер темницях, а не світлицях знання. Куди лише сягнуть їхні очі завидущі там одна настане, масивна, незугарна, бездушна й жорстока, в'язниця.

Ярка гнітило неясне передчуття загрозливої небезпеки, що тупо повисла над ним і його друзями. — Але не заскочуть мене непідготованим, сам у заставлені їхні сіті не полізу — вирувало в нього в душі. Рішив тої ночі дома не ночувати. У Стрийському старому парку криївка знайдеться. Вже в сумерках дня пробував декількох із знайомого гурта до своєї думки приєднати. Проте не домігся. З якимось фаталістичним духом непротивлення злу відмовлялись — Чоловіче, що те все поможе? Захочуть, то тебе й там знайдуть. —

Провів усю ніч самотужки в одному льоху забутого пустиря. Про спання не було мови, хіба що тільки дрімалося. Проймав холод, невисказано тривожила непевність. Місто внизу здригалося від якогось нового допусту. Рефлектори розколювали нічну темінь, цілими годинами гарчали мотори, навіжено метушилися загони таємних силует. Неспокій бив з кожного кварталу, з кожного кутка занапащеного міста.

— Бути біді — набивалося в Яркову свідомість.

На досвітку натомленої страхіттями ночі покинув свою схованку. До своєї домівки не вступав, — краще, міркував, зайду згодом, після лекцій. В першій надибаній молочарні підкріпився скромним сніданком.

Коли перегодя, сяк-так обтрясшись, причепурившись, думав було повернути з головного тракту в порталь інституту, тут же застукав його несподівано вчорашній знайомий з курсу марксизму-ленінізму.

— Бережись — пошепки остеріг — у нас в гуртожитку минулої ночі матня зчинилась... Усіх ваших западників арештовували, на грузовиках

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Продовження

Борис Антоненко-Давидович

ПРИСЛІВНИКИ

Загальні завваження

В українській мові далеко більше вживаються прислівники, ніж у російській, де дони часто поступаються перед конструкціями з прийменниками та іменниками на зразок *с нетерпеньем, с удовлетворением, в нерешительности*. Наприклад, читаємо: »Нічого ви не знаєте! – *нетерпляче* перебила вона« (Л. Українка); »Гармаші не відстають, – виглянувши крізь вирву вікна на пере хрестя, *задоволено* промовив Чумаченко« (О. Гончар); »Гафійка раптом почервоніла і *нерішуче* стояла« (М. Коцюбинський); »У вітринах крамниць Таня *заздрісно* розглядала красивих, великих ляльок« (О. Копиленко).

Однак деякі сучасні автори забувають про це й пишуть: »Олена Іванівна стояла у *нерішучості* в коридорі«; »Ото лається, собацюга. Де тільки навчився? – *із заздрістю* сказав Ігор«. Розуміється, в цих фразах далеко краще було б написати: »стояла *нерішуче* в коридорі«, »*заздрісно (заздро)* сказав Ігор«.

ЗАУВАЖЕННЯ ДО ОКРЕМИХ ПРИСЛІВНИКІВ

Виключно, винятково, тільки, суто, єдино

»Він їв *виключно* черствий хліб«, – читаємо в медичній статті, хоч важко почути щось подібне в живому народному мовленні й клясичній літературі, де було б: »Він їв *самий* черствий хліб« (»Він їв *тільки* черствий хліб«), або, щоб

одвезли.. Гляди, у спецбюро щоб не заходив, як визиватимуть, а то подібне щоб не стрінуло... Лучше убирайся січас, голубе, пока не пізно — й потиснув йому руку.

— Спасибі за пораду, і до кращої зустрічі — мерщій кинув Ярко, проводячи свого нового приятеля очима, коли той, як тінь, майнув у середину будівлі. Тоді, не гаючись, залишив пороги своєї учбової установи на завжди. Що тепер? Доконче подати далі важну новину. Негайно побачити б провідника, якщо він — та не хотілось додумати. Вулична метушня й гамір придавлювали хвилювання. В голові почав поволі наростати черговий плян дії.

підкреслити сказане, »Він їв *самий тільки* черствий хліб«. Прислівник *виключно* – штучно створене слово, яким часто надуживають наші науковці й публіцисти, хоч є ще й інші, більш підхожі, природні слова. Крім наведеного вище *тільки,* є ще – *виняткова* (»Відзначають, звичайно, *виняткова* бойовий і *виняткова* революційний характер) – Українсько-російський словник АН УРСР), *суто* (»Піднести їй на болячку ту *суто* золоту гіллячку«, – І. Котляревський), *едино* (»Мене судити могли б *едино* тільки королі«. – Б. Грінченко).

Довжиною, шириною, глибиною, висотою, вишиною, товщиною – зáвдовжки, завширшки, завглибшки, заввишки, завбільшки, завдальшки, завгрубки, завтовшки

»Кімната була *довжиною* вісім метрів, *шириною* чотири й висотою три метри«; »Ставок, *глибиною* подекуди аж до семи метрів, прикрашає тепер наше місто, що не має річки«. Такі неукраїнські вислови ми читаємо іноді не тільки в ділових паперах, а навіть у статтях, а часом і в художній літературі. Цих висловів не знає українська народна мова, не знала їх і наша класика, а користувались іншими прислівниками: »Роги по аршину *завдожжи,* коли не більш« (О. Стороженко); »Сам той Ох на корх *заввишки,* а на сажень борода« (Л. Українка); »Яма *завглибшки* була вже двадцять і два сажні« (І. Франко); »Наша річка, хоч і неабияка та *завширшки,* проте рибу має« (з живих уст); »Камінь такий *завбільшки,* як де є хата велика« (казка); »Намисто було *завгрубшки,* як моє« (Словник Б. Грінченка). »Так *завдальшки,* як до тії греблі, сиділи в очеретах дикі качки« (Словник Б. Грінченка).

Отже, для російських висловів *длиной, в длину, шириной, в ширину, высотой, глубиной, величиной, толщиной, на расстоянии* маємо українські відповідники – *завдовжки, завширшки, заввишки, завглибшки, завбільшки, завтовшки, завгрубшки, завдальшки,* яких і слід додержуватися в писемній та усній мові.

Російський вислів на расстоянии може передаватись українською мовою не тільки прислівником *завдальшки,* а часто й прийменником *на* та йменником *віддаль (віддалення)* або *відстань:* »Тепер обличчя обох були *на віддаленні* якихось три чверті метра« (І. Ле.); »На *відстані* пострілу« (Українсько-російський словник АН УРСР).

Доки – доти, поки – поти

Прислівники *доки* й *доти, поки* й *поти* чуються в фразах як спаровані, взаємнозалежні: »*Доти* лях мутив, *доки* не наївся« (М. Номис); »*Доки* на передовій було спокійно, *доти* й Багиров поводився спокійно« (О. Гончар); »*Поти* все вередуватиму, аж *поки* купиш ласощів« (Г. Квітка-Основ'яненко); »*Поки* Рось зоветься Россю, Дніпро в море ллється, *поти* серце українське з панським не вживеться« (П. Куліш).

Не слід перемішувати ці спаровані прислівники й ставити *доти* з *поки,* а *доки* з *поти,* як це часом, хтозна для чого, роблять: »Слава продавця росла й ширилась *доти, поки* слідчий не поцікавився«; »Я *поти* ждав її, *доки* не прийшла аж увечері«. Чуття мови підказує неприродність такого сполучення.

Зараз, тепер, нині тепереньки, теперечки, тепера, ниньки

Прислівник *зараз* витискує останнім часом прислівники *тепер, нині:* »Де гули набої, *зараз* сміх звучить« (В. Сосюра); »У нас *зараз* весна« (С. Плачинда). Проте між цими прислівниками є деяка значеннєва різниця.

Українська класика й народне мовлення надають прислівникові *зараз* вузького значення: »цієї миті, цюхвилину, негайно«: »Ходім *зараз* до матері« (М. Коцюбинський); *»Зараз* я піду« (Л. Українка); коли ж мовилося про час, що оце триває, тоді користувалися словами *тепер, нині:* »Не *тепер,* так у четвер« (приказка); »Не той *тепер* Миргород, Хорол-річка не та« (П. Тичина); »Герман Гольдкремер устав *нині* дуже злий« (І. Франко); »Їх смольний дух п'янить мене і *нині«* (М. Рильський).

У фольклорі трапляються ще й такі прислівники: *тепереньки* (»Ой колись була розкіш-воля, а *тепереньки* – неволя«. – пісня), *теперечки (»Теперечки* дивись, до чого він дожився«. – Л. Глібов), *тепера* – відповідник російського *теперича,* і *ниньки* – відповідник *нынче.*

З цих прикладів випливає, що й у наведених напочатку фразах із сучасної літератури краще було б, якби замість недоречного тут прислівника *зараз* стояли інші, саме в цьому тексті потрібні, слова: »Де гули набої, *нині* сміх звучить«; »У нас *тепер* весна«.

Зрідні – бути (доводитися) родичем, бутиріднею, рідний брат (сестра) комусь або чомусь, родичі

Читаємо в одному науковому творі: »Така хибна провідна думка автора книжки – *зрідні* тій плутанині, яка властива людям, що не звільнилися ще від впливів ідеалістичних концепцій«. У цій фразі трапився прислівник *зрідні,* якого нема в українській мові й який є невдалим перекладом російського *сродни.* Українська мова, щоб передати це поняття, вдається до дієслова з іменником або з прикметником та іменником: *бути (доводитися) родичем, бутиріднею, рідний брат (сестра)* комусь чи чомусь, – або самим іменником: »Вони йому *родичі:* дідового сусіда молотники« (жартівлива приповідка); »Його жінка – то *рідна* сестра відьми!« (з живих уст).

Тим-то й у фразі науковця треба було б написати: *»рідна сестра (родичка, рідня)* тій плутанині...«

Навшпиньках чи навшпиньки?

У сучасній українській літературі, а так само й у наших словниках бачимо слова *навшпиньках і навшпиньки,* що не мають ніякої значеннєвої різниці: »Я *навшпиньках* пройшла до першого ряду крісел і сіла на першому вільному місці« (І. Вільде); »Щоб краще бачити, *навшпиньки* поставали, а може, й на те, щоб вищий мати зріст« (М. Рильський); »Повз материне купе кожному хотілося пройти *навшпиньки«* (О. Гончар).

Є ще слово навшпинячки, що означає те саме: »Старші на лавках, а молоді позаду стають *навшпинячки«* (переклад М. Рильського).

Так яке ж слово правильніше – *навшпиньках* чи *навшпиньки?* Гадаю, що друге. Перше слово набуло закінчення *–ах* за аналогією з російським відповідником *на цыпочках;* друге слово має закінчення *–и,* досить характерне для українських прислівників: *наввипинки, наввиринки, наввипередки, навзаводи, навперемінки* тощо. Таке ж закінчення й у слова *навшпинячки,* яке має всі права на існування.

Обгрунтовано, з цілковитою (з повною, з незаперечною) підставою, підставно

У публіцистиці й діловій мові часто трапляються слова *обгрунтовано, з цілковитою (з повною, незаперечною) підставою,* наприклад: »Плян перебудови підприємства *обгрунтовано* життєвими вимогами« (»Радянська Україна«).

Та ось у »Вечірніх розмовах« М. Рильського бачимо прислівник *підставно:* »Клопотався він, учасник війни, цілком *підставно* й законно« (»Моє і наше«). Чи це маловживане слово *підставно* – цілком рівнозначне попереднім висловам, чи воно має свій нюанс? Якщо вислів *з незаперечною (з цілковитою, з повною) підставою* близький значенням до прислівника *підставно,* то цього не можна сказати про слово *обгрунтовано:* адже якесь клопотання об'єктивно може бути й мало *обгрунтованим* через юридичну непідготованість особи, що писала це клопотання, і разом із тим – цілком *підставним,* або, інакше кажучи, законним, бо має під собою за *підставу* закон. Саме тому М. Рильський, добрий знавець української мови, поставив тут цей прислівник. Слово *підставно,* відоме й раніше в українській мові, – не зайве, бо дає змогу точніше висловити думку й має свій, загальновідомий антонім – *безпідставно.*

Одноразово й одночасно

Чуємо інколи по радіо таке дивне повідомлення: *»Одноразово* працює радіостанція »Маяк« на хвилі...«. По-українському це означає, що радіостанція »Маяк« працює чомусь тільки один раз, хоч усім відомо, що радіостанції взагалі, зокрема й »Маяк«, функціонують не раз і не два чи три, а постійно. Одноразово можна допомогти комусь, позичити гроші, нагадати про щось, наприклад: »Вам можуть дати субсидію тільки *одноразово,* а далі не сподівайтеся постійної фінансової допомоги«.

Слово *одночасно* означає, що якась дія відбувається в один час з іншою дією: »Наступного дня Таня працювала *одночасно* на двох станках« (О. Донченко).

Очевидно, і наше радіомовлення хотіло сказати, що *»Одночасно* працює радіостанція »Маяк«, але не зуміло це правильно висловити.

Під рукою і напохваті

»Нащо ти ото шукаєш по кімнаті, нишпориш по шухлядах? Треба, щоб усе потрібне було в тебе *під рукою«,* – читаємо в одному сучасному оповіданні, де спиняємо увагу читача на вислові *під рукою.* Так сказати по-українському можна, як це бачимо хоч би й з такої фрази в М. Коцюбинського: »Багато читаю, бо *під руками* велика бібліотека та багато газет та часописів на всяких мовах«. Але є ще український прислівник *напохваті,* що передає те саме поняття, що й вислів *під рукою* в переносному значенні: »Ще завидна понаготовляли кожен собі сокиру на лома, мішки на зерно, налигачі на худобу, – – держали *напохваті«* (А. Головко).

Не слід забувати це слово в певних випадках, тим більше, що воно таке характерне для нашої народної мови, з якої повинна черпати свій практичний словник наша література.

Далі буде

Польські зазіхання на Україну

(Примітки до статті п. Єнджея Ґертиха під наголовком »Русині«.)

Др. Р. Мазурок

Продовження

І так вже в 1932 р. польське правління, нібито ідучи назустріч домаганням греко-католицького населення Лемківщини (по суті горстки москвофілів) почало без відома голови української греко-католицької Церкви робити у Ватикані заходи в справі вилучення лемківської землі з-під юрисдикції митрополита Галицької Провінції, мовляв, перемиський єпископ Коциловський насилає на Лемківщину протеґоване ним українське духовенство, яке нібито заколочує спокій серед лемків і поширює ненависть до польської держави. Партнерам акції йшло тут про досягнення не церковних, а суто політичних користей – москвофіли рахували на успіхи в аґітованім ними переході лемків греко-католиків на православ'я, а поляки, підтримуючи тимчасово москвофілів, сподівались з часом легше проковтнути лемків православних, підлглих юрисдикції урядом контрольованої Польської Автокефальної Православної Церкви як теж і лемків греко-католиків, відірваних від української народної Церкви.

Похибку зробив тут і єпископ Йосафат Коциловський, що десь 19.11.1932 р. на авдієнції в Конґреґації для Східної Церкви, відповідно обробленій вже польською амбасадою при Ватикані, погодився на обсаду лемківської адміністратури перемиським єпископом-помічником Григорієм Лакотою, вирішуючи тим самим і справу Лемківщини в некористь української католицької Церкви.

Під час коли єпископ Лакота від функції апостольського адміністратора Лемківщини відмовився, а станиславівський єпископ Хомишин на це становище не хотів відпустити свого єпископа-помічника Івана Лятишевського, польська амбасада при Ватикані лемківської справи не засипляла. І так то папським декретом з дня 10.2.1934 р. створено для Лемківщини окрему апостольську адміністратуру, яка обняла 111 українських парохій з числом 130 священиків та 130 000 вірних, 11 самостійних сотрудництв і 2 манастирі.

Вибір кандидата на становище апостольського адміністратора Лемківщини був досить мозольний, але польське правління проформсувало таки на той уряд москвофіла о. Василя Мацюха, а після його смерти – теж москвофіла о. Якова Медвецького.

Першими кроками польської влади в напрямі польонізації Лемківщини було виховування кандидатів на греко-католицьких священиків для Лемківщини спочатку в польській римо-католицькій ченстоховській духовній семінарії в Кракові, а потім – щоб відсепарувати їх від впливу українських світських студентів краківського університету – в польській римо-католицькій семінарії в Тарнові.

Упадок Польщі в 1939 р. перервав дальшу польонізаційну акцію лемків, а після війни доконані над ними поголовні репресії і переслідування органами НКВД і польського Уряду Публічної Безпеки за активну підтримку українського визвольного руху вилічили на Лемківщині хворобу москвофільства хіба безповоротно і загартували національну стійкість її населення.

В ім'я правди слід тут ствердити, що польська комуністична влада, хоч »винних« суворо покарала, але одначе польонізаційних тенденцій супроти лемків, як і всього із Закерзоння переселеного українського населення не проявила, заснувала навіть на терені Польщі кілька середніх шкіл з українською мовою

навчання і ввела необов'язкові лекції української мови в тих народніх школах, в яких вчились українські діти.

Невірним теж є твердження автора, що »не піддалась українському напрямові Церква на такзв. Підкарпатські Русі.« Не відмовилась від цього ж напряму і »та галузь руської Церкви«, що втрималась при житті також і на Словаччині, в межах якої знайшлось якесь число греко-католицьких сіл«.

Греко-католицькі єпархії Мукачівська на Закарпатській Україні і Пряшівська на Словаччині, з огляду на це, що в різні часи були частинами різних політичних областей різних держав, не підлягали юрисдикції Галицького митрополита, але єпископствами українського народу і його Церкви були вони все, без огляду на коливання рівня національної свідомости вірних в ці чи інші часи, без огляду на це, чи єпархії ці називали колись рутенськими чи католицькими візантійського обряду, під якого то назвою ще й сьогодні фіґурує у Варшаві єпархія пряшівська.

Сам автор в статті пише: »Австрійський уряд старався в 1888 р. – отже ж на рік перед угодою Бадені – Антонович, яка промостила дорогу для переображення руського суспільства в Галичині із старорускього в українське – про те, щоб Львівську греко-католицьку митрополію піднести до гідности патріярхату і щоб цьому патріярхатові підпорядкувати теж і Угорську Русь (сьогодні: Підкарпатську). Але примас Угорщини, кардинал Сімор, цьому спротивився і внаслідок цього плян цей не здійснився«. Хто ж то навів австрійський уряд на цю ідею? Ані поляки, ані угорці. Ідея ця була виразом волі українського народу, церковної ієрархії і вірних так Галицької митрополії як і Мукачівської єпархії. Волі цій спротивилась тільки і виключно угорська римо-католицька Церква в особі її примаса і тому то »Церква на т.зв. Підкарпатській Русі« не могла піддатись зверхності Львова, але проте українському напрямові – чи автор цього хоче чи не хоче – вона таки, так само як і пізніше ця ж її »галузь« на Словаччині, вповні піддалась. Не був це ж ніхто інший, як саме голова української католицької Церкви, митрополит Андрей Шептицький, який в початках XX ст. зреформував на Закарпатті, тоді майже цілковито змадяризований чин оо. Василіян в користь української національної орієнтації. Туди вислані митрополитом галицькі оо. Василіяни виховали там молодих кандидатів духовного звання на свідомих українців, а ці ж останні з черги і населення закарпатської України.

Була б греко-католицька Церква на Закарпатті українському напрямові на піддалась і не сталась Церквою наскрізь народною, була б і сама вже давно пропала. Хоч внаслідок невпинної мадяризації країни, особливо загостреної після повстання Кошута в 1848 р., втратила вона близько третини вірних на користь православ'я, то все ж таки в 1944 р., до приходу більшовиків, Мукачівська єпархія нараховувала ще 461.000 вірних, 281 парохій, 354 священиків, 85 питомців, 459 церков і каплиць, 8 манастирів і 31 виховних інститутів з числом 2.360 вихованців. Це ж в першій мірі її заслуга, що автохтонне українське населення Закарпаття протягом 900-літньої неволі не тільки що не змадяризувалось, не тільки що не затратило почуття своєї приналежности до українського народу і його Церкви, але було навіть спроможне в 1939 р. проголосити самостійність Карпатської України. Тільки й виключно вона була на Закарпатті впродовж століть одиноким безперервним національним проявом, тільки українські манастирі були, побіч релігійних, одинокими національними центрами Закарпатської України.

Тоді, як Закарпаття, політично відділене від Київської, а пізніше від Галицько-Волинської держави, століттями жило своїм окремим, глухим і мало заміт-

ним життям, тоді, як відгомони ширших народних рухів сюди майже й недоходили, тоді, як книжка була ще рідкістю і привілеєм одиниць, а про радіо, фільм, телевізію ніхто ще навіть й не думав, то дзвін української Церкви на Закарпатській Україні кожної неділі і кожного свята, в часи долі й недолі, пригадував кожному чоловікові і кожній жінці, кожному старцеві і кожній дитині, і багатому й убогому, і вченому і неписьменному, так на селі як і в місті, що всі вони не тільки християни, не тільки православні чи греко-католики, але й Українці.

Це саме стосується і цієї вітки Закарпатської Церкви, що »Втрималась при житті теж і на Словаччині«, тобто заснованої в 1918 р. Пряшівської греко-католицької єпархії.

На Пряшівщині проживає сьогодні понад 60 000 українців. Існують там школи з українською мовою навчання (Пряшівський педагогоічний інститут має українське відділення), виходять українською мовою часописи й журнали, працюють видатні українські письменники і мистці. Українські хорові гуртки та самодіяльні драматичні і співочо-танцювальні групи охоплюють понад 7.000 учасників. Український народний театр (УНТ) і Піддуклянський український народний ансамбль (ПУНА) широко відомі і поза межами країни. Серед населення Пряшівщини знайшли підтримку і захист відділи УПА, відділи тої армії, яка боролась за самостійність і незалежність України і її народу (саме успішні рейди цих відділів по заселеній українцями Пряшівщині змусили Чехословаччину включитись в спільну акцію трьохсторонного поборювання УПА, яка то за ініціятивою Москви започаткувалась заключеним дня 12.5.1947 р. договором між трьома заінтересованими державами – СССР, Польщею і Чехословаччиною).

Отже ж національне обличчя автохтонного населення недвозначно українське. В нього ж українська мова, українська школа, українська газета, український театр, в нього ж – одним словом – все українське, тільки чомусь його Церкви шановний автор хотів би бачити якоюсь там руською чи старорускою, такою Церквою, що українському нарпямові не піддалась. Могла б взагалі така Церква там існувати? А вже раз десь в 1950 р. на наказ Москви скасована (Пряшівського єпископа Павла Гойдича і його помічника єп. Василя Гопка ув'язнено, духовну семінарію розв'язано, а священиків здебільшого виарештовано) була б і не відродилась.

»Народний суд« в Братиславі десь в січні 1951 р. засудив ординарія Пряшівської єпархії, єпископа Гойдича, на досмертне ув'язнення (у в'язниці помер він мученичою смертю) не за »шпигунство« і »зраду«, але передусім за такі »злочини«, як поміч відділам Української Повстанчої Армії в їх переході через Чехословаччину в американську зону Німеччини, або звернення в пастирському посланні до пряшівського духовенства, яке він закликав іти на Україну й заступати там цих українських священиків, яких то більшовики арештували чи депортували або й знищили, відступаючи під напором німців. Хіба ж Пряшівський єпикоп не вислав на Україну своїх священиків, щоб вони цю країну і її Церкву русинізували.

Під тиском публічної опінії десь в 1967 або 1968 р. звільнений з ув'язнення, Владика Гопко, хоч внаслідок незгоди словацького уряду не став ординарієм Пряшівської єпархії, від української орієнтації не відступає таки ані на хвилю – в 1969 р. бере він участь в посвяченні українського Собору св. Софії в Римі, а після того є учасником IV Синоду Помісної Української Церкви під проводом її голови Блаженнішого Йосифа Сліпого, на якому то було проголошено Патріярхальний Устрій цієї ж Церкви, і підписує усі Соборні Послання її ієрархії.

Слід ще додати, що єпископ Гопко не був тут пришельцем з України. Він народився і виховався на Пряшівщині, богословські студії відбував в Пряшеві, завершуючи їх докторатом в Братиславі, а після цього став парохом української греко-католицької Церкви св. Климетія в Празі та капеляном студіюючої тут української молоді із Закарпатської України. Отже ж українізував його не митрополит Шептицький, а рідні батьки, село, школа і Церква, якій він усе життя залишився вірним.

То правда, що в Злучених Стейтах Америки крім Філядельфійської митрополії та Стенфордської і Чікаґської єпархій «dei Ucraini» існують ще дві греко-католицькі єпархії Пітсбурґська і Пассайська, що у Ватикані фіґурують як «dei Ruteni». Вірні цих же єпархій, це нащадки давних еміґрантів із Закарпатської України, які колись, так як і уся Київська Русь, звали себе русами чи русинами і на еміґрації цю назву заховали частинно аж по сьогоднішній день.

Цей двоподіл днієї і цієї самої Церкви в ЗСА, до 1916 р. правленої одним єпископом, Сотером Ортинським (першим українським єпископом в Америці), довершився допіру десь в 1924 р., коли то РИМ, щоб уникнути непорозуміння й колотнечі між галичанами а закарпатцями (головно між їх духовенством), поставив для одних і других окремих єпископів – для галичан єп. Константина Богачевського з осідком у Філядельфії, а для закарпатців єп. Василя Такача з осідком у Пітсбурзі. Одначе це встановлення двох ієрархій і двох церковних організацій для тої самої Церкви і того самого народу не тільки що до духового зросту вірних не причинилось, але викликало ніж ними ще більші спори і вкінці церковний поділ закріпило.

Мимо всього, вірні обох греко-католицьких ієрархій в ЗСА залишаються по суті одним народом – одна в них віра, обряд, звичаї, мова і походження. Проти акту проголошення самостійности Карпатської України, яке доконалось не без участи галичан, не протестували ні одні ні другі, як теж не раділи мартирологією матірної Церкви на Карпатській Україні, яку совєтська влада ліквідувала таки як українську буржуазну націоналістичну установу. Антагонізм між галичанами і закарпатцями був зовсім природний, не менший і не більший як напр. той між прусаками а баварцями в Німеччині або варшав'янами а сілезцями в Польщі, що особливо загостреним був після II світової війни, коли ж то ці »пєрунські польокі« хапали їм з-перед носа ліпші посади в сілезьких урядах і в порівняльно добре платних копальнях вугілля, заставляючи сілезців до робіт другорядних, та улаштовувались у вигідних понімецьких мешканнях, під час коли місцевому населенню дошкулював їх брак, коли ж то не серед сілезьких одинкарів чи двійкарів, тобто цих, що були визнані німцями, а саме серед трійкарів і чвірькарів нерідко поширювались голоси: »ми не польокі, ми сом сьльонзокі« або навіть: »преч з польокамі«, без вирозуміння для польської центральної влади, яка після цілковитого знищення понад мільйонової Варшави мусила її жителів десь примістити, як теж немогла оставити тисяч репатріянтів з СССР на залізничних станціях.

далі буде

ГРИГОРІЙ КРУК — ПОРТРЕТИСТ

Людський портрет, як мальований так і різьблений, був, мабуть, чи не першим мистецьким твором людини і від зарання людської історії не перестав бути однією з головних тем усіх мистців усіх епох аж до наших часів.

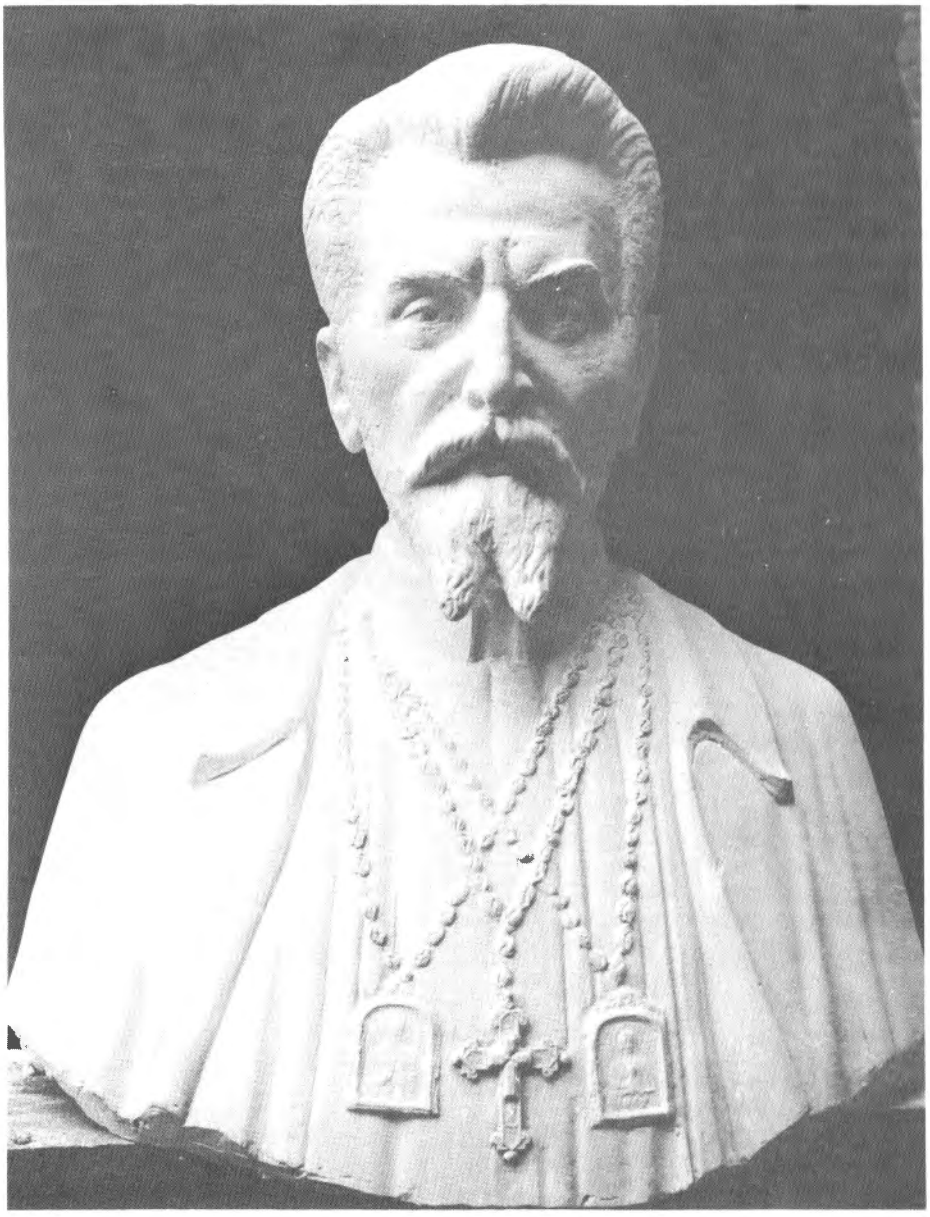

Патріярх Йосиф Сліпий, гіпс, грудень 1963

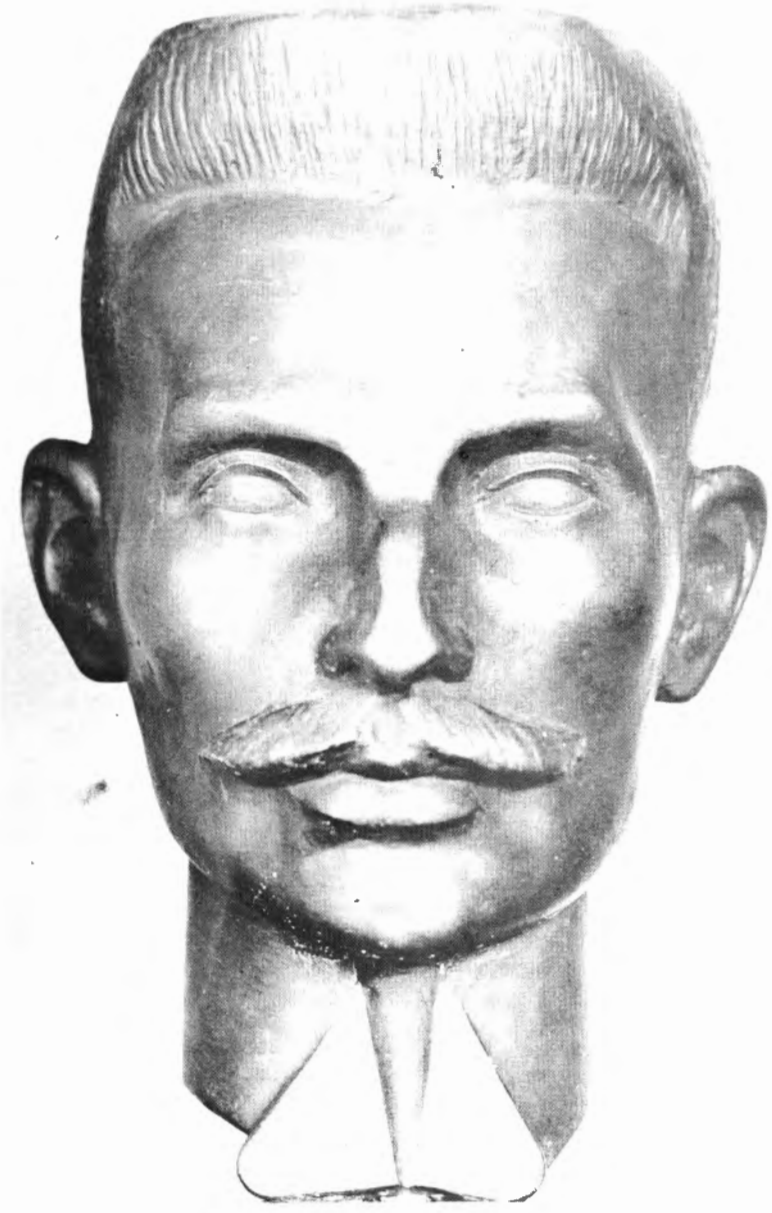

В. Липинський, гіпс,1956

Шойно в останніх десятиліттях портрет, як рід мистецтва, переживає важку кризу /треба сподіватися, що вона тільки тимчасова/ і то з двох причин. Поперше, сучасні мистці, в горячковій погоні за шуканням нових форм висловів, та ввійшовши у світ абстрактного мистецтва, закинули точний рисунок, перестали рисувати з природи і тому прямо не навчилися малювати чи різьбити портрети, а ті ж знову, які, евентуально, могли б виконувати добрі портрети, не дістають на них замов-

лень, бо портрет сьогодні не дуже в моді, отже ці мистці не мають вправи в малюванні цього роду творів. Подруге, вдосконалена масова фотографія, а то і фільм, роблять сьогодні велику конкуренцію мальованому портретові.

Тому то одним із парадоксів сучасної мистецької ситуації є цей факт, що на таку велику кількість мистців у світі знаходиться між ними так мало добрих портретистів.

Ми можемо бути раді і навіть горді з того, що маємо між нашими образотворчими майстрами такого провідного портретиста, яким є Григорій Крук. Він посідає, під цим оглядом, незаперечно перше місце між українськими скульпторами у вільному світі. Про скульпторів в Україні не можемо нічого певного сказати, бо замало знаємо їхню творчість. В Києві видають дуже мало матеріялів про українське мистецтво /пишуть звичайно про твори, одобрені партією про "щасливе життя в країні Рад"/, та й те, що там видають не завжди доходить

Яків Гніздовський, терракота, 1974

Хлоп'ячий портрет, 1967

сюди, бо. наклади цих видань мінімальні. Після II світової війни не було випадку, щоб тут на Заході можна було побачити якусь серйозну виставку мистців з України, а тимбільше творів скульптури, бо якщо часом щось сюди привезуть на показ, то скоріше графіку і малярство малих форм.

І хоч у творчості Г. Крука портрети властиво не займають першого місця, то вони настільки гарні і сильні, що про них повинно знати наше громадянство і наша молодь.

Г. Крук створив цілу ґалерію портретів визначних українських діячів, портретів, що увійдуть в нашу історію як важливі автентичні документи доби. Під цим оглядом ніхто з його попередників /Олександер Архипенко, Михайло Паращук, Михайло Бринський, Василь Масютин, Федір Ємець, Андрій Коверко/ не створив стільки портретів визначних українців і вже хоч би з цього приводу, місце Г. Крука, як портретиста, в історії нашої культури є почесне.

Портрет студентки, 1971

Але Г. Крук різьбить портрети не лише відомих діячів, він створив багато дитячих портретів, які є, може, унікальні в українській скульптурі. Приходилося йому теж різьбити портрети визначених чужинців, як рівнож людей різних професій.

Так, як і в інших своїх творах, у портреті Г. Крук виявився першорядним майстром. Його портрети сучасні, модерні і не суто реалістичні. На підставі підкреслення двох-трьох головних рис обличчя Крук творить свій власний образ людини. Він уміє відчути й схопити суттєві її прикмети і, підкреслюючи їх у портреті, досягає такого ефекту, що людину відразу можна пізнати не так за фізичною подібністю /вона теж потрібна/, як з психологічної її суті. Коли Крукові трапляється побачити цікаву людину, він сам пропонує їй зробити портрет, задля самої приємности перевтілювати в матеріял рідкісні прикмети душі.

Портрети Крука часто лаконічні, кожний з них трактований інакше, бо й нема в нього одного способу портретування. Залежно від особи портрет може бути з нахилом до психологізму /портрети С. Гординського, В. Залозецького, Андрія Жука, Люби Жук/, або до монументалізму /патріярха Йосифа Сліпого, С. Петлюри, В. Липинського/.

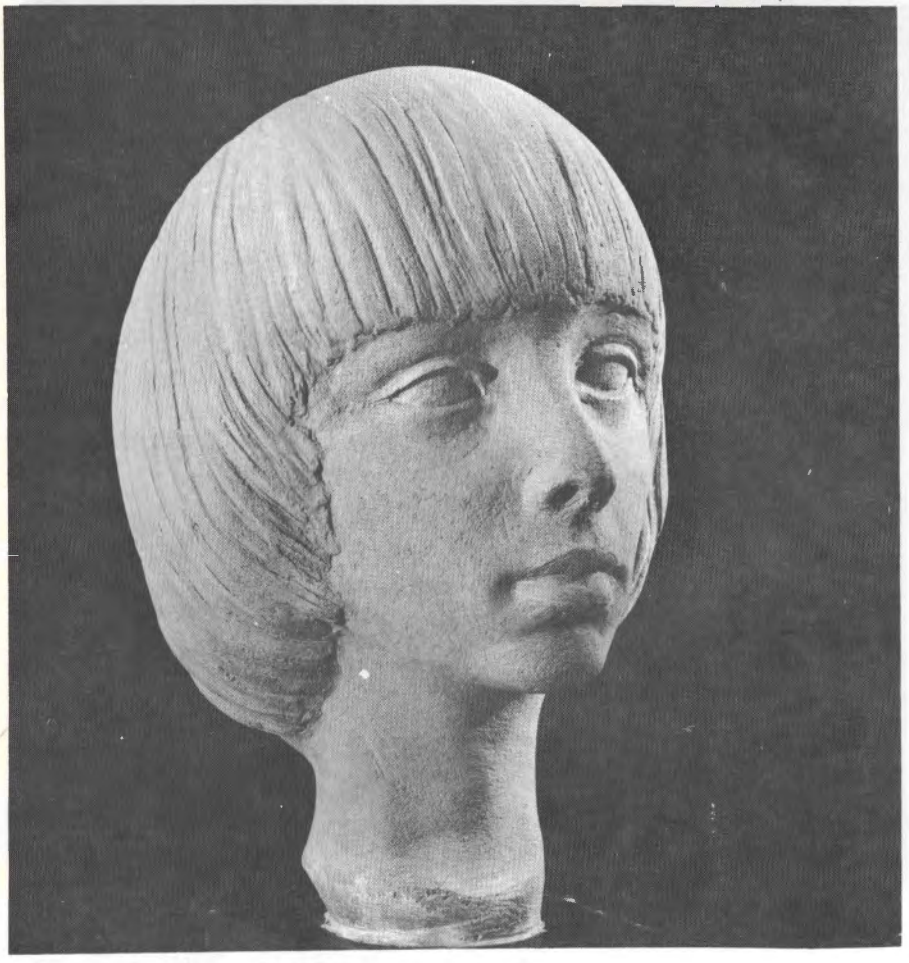

Портрет дівчини, 1977

Італійського журналіста він вирізьбить у традиції старих римських портретів, у портреті піаністки підкреслить темперамент й інтелігентність, в американській муринці покаже сильну біологічну вітальність, у голові боксера — фізичну силу й завзяття, на обличчі військовика — здисциплінованість і строгість.

Крук уміє віддати в образі кожний вік — від найменшої дитини до похилого віку — а його портрети молодих дівчат є прямо одою жіночій красі. Він ніколи не вдається до стилізації, ані не попадає в патос, також і не прикрашує своїх моделів, а представляє їх завжди такими, якими вони є в дійсності, тому то всі його портрети є дуже автентичні.

Портрети становлять поважну частину Крукового мистецького дорібку /понад сотку/. Майже всі вони виконані в бронзі, або тимчасово в ґіпсі з призначенням для виливу в бронзі. Чимало секретів праці в бронзі навчив Крука скульптор Федір Ємець, професор Берлінської академії мистецтв /тепер Ф. Ємець живе в Каракасі, Венесуеля./

Портрет дівчини, 1977

Лише деякі з портретів Крука є репродуковані в його монографіях і шкода, що ми не маємо мистецького видавництва, щоб видати їх масово листівками, як це всюди водиться.

Григорій Крук живе постійно в Мюнхені, де має велику робітню, яка є місцем зустрічей наших діячів культури, коли вони приїжджають до Німеччини. Він часто виставляє свої твори в Німеччині і там високо цінять його талант. Давнішими роками він мав багато виставок в західньоевропейських краях і за океаном.

Український Вільний Університет видав два томи багатоілюстрованої монографії про творчість нашого мистця /перший том вийшов у 1973 році, другий у 1975 році/

Для документації, подаємо список /неповний/ портретів визначних українців /Гетьман Іван Мазепа /2/, Тарас Шевченко /4/, патріярх Йосиф Сліпий, архиєпископ Іван Бучко, Вячеслав Липинський, Симон

Портрет муринки, 1974

Петлюра, Ольга Петлюра, Андрій Мельник, ґен. Микола Капустянський. Володимир Залозецький, Андрій Жук, Святослав Гординський, Галина Мазепа, Марія Дольницька, Яків Гніздовський, Люба Жук, Аристид Вирста, В. Цимбалістий, Олександер Тисовський/.

Володимир Попович

УПА В КАРПАТАХ

п'єса на 4 картини Павла Савчука адаптації Ярослава Климовського

Продовження

СЦЕНА 2

Ройовий: */входить/*

Ну, друзі, відпочили і розважились трохи? А я за цей час устиг обійти всі становища. Увага, друзі! Тепер вертаємось до нашого завдання: звідсіль по двох підете в цьому напряму до дороги, займете становище на урвищі... і чекатимете на ворога. Як покажуться підпустіть їх на віддаль 300 м. і пустіть на них кілька серій із скорострілів: вони, звичайно, будуть наступати. Відступаючи, заманюйте їх у глиб лісу. Це ваше завдання. Виконати!

Стрільці: Наказ, друже ройовий. /вирушили згідно наказу ройового/

Ройовий: */дивиться у мапу/*

СЦЕНА 3

/Однохвилинна павза. З лісу виходять, розмовляючи, — сотник і хорунжий/.

Ройовий: */помітивши старшин, підходить до сотника із звітом/*

Друже сотнику, голошу слухняно: наказ виконано.

Сотник: Дякую. Долучити до відділу.

Ройовий: Наказ, друже сотнику. */пішов/*

Сотник */до хорунжого/*

Хоч наші стрільці перевтомлені двотижневими безперебійними боями, але бойовий дух у них не погас.

Хорунжий: На мою думку — відпочинок на декілька днів, конечний.

Сотник: Ми вже мали йти на кількаденний відпочинок, але Головне Командування доручило нам охороняти цей відтинок, на який мають ударити МВДисти. Підемо провіримо зв'язь.

Хорунжий: Наказ, друже сотнику. */зникли за кущами/*

СЦЕНА 4

/Чути якесь чалапання. МВДисти, повзаючи на ліктях, опинились посеред сцени. При повзанні держали кріси перед собою./

МВД 1: А дальше куда?

МВД 2: Здєсь нам нада нємножко атдохнуть.

МВД 3: Атдохнуть ето адно дєло, а нам інтєресно ґдє ані скрилісь, праклятиї бандєровци.

МВД 2: Сначала атдохньом, а патом узнаєм.

МВД 3: Ти сумашедший, аткуда ти можеш узнать, что ані устроїлі, навєрно

устроїли ловушку. Помні — здєсь кождий куст, бандьора, стреляєт как чорт.

МВД 2: Ти всєґда разпаложен преувєлічивать.

МВД 1: Будтє спакойниє, ані умєют заманіть в лєс, а патом нєізвєсно аткуда вазьмутса акружат, і нє ані, а ми должни ат ніх вириватса. К сожаленію ми еті ашибкі дєлаєм даже єжеднєвно.

МВД 2: А я вам ґаварю, таваріщі, нам нєчаво баятса. Разве ви нє знаєте, что наши падвіґаютса впєрьод. Пайдьом і ми впєрьод. */почав посуватись на ліктях/*

МВД 1: Ну, єслі наши дєйствітєльно впєрьод — ми лично атдохньом.

МВД 3: А может бить так па рюмке? Гм?

МВД 1: Нє нада. Я вам, таваріщі, нє савєтую.

МВД 3: А зачем? Разве ми водку укралі? Ми ж палучілі.

МВД 1: Ванька прав, давайтє па адной.

ВСІ: Па адной! */кожний витягає пляшку недопитої горілки і прямо з пляшки допиває, випивши, кидають пляшки хто куди/.*

МВД 1: А тєпєр атдохньом.

ВСІ: Атдохньом! */Поставили кріси в "козел", полягали і починають засипляти/*

Один з них: */почав співати: "Ти, девіца, стой"/*

Другий: Брось, Стьопа, нада атдихать. */починають твердо засипляти і хропіти/.*

/Павза. В далині стрілянина. Приходить двох упістів з автоматами і ручними ґранатами/.

СЦЕНА 5

Стрілець 1: *Мімічно порозуміваєтьсяя із стрільцем 2, щоб розібрати "козел", розібравши, положили забрані кріси в кущ поблизу себе. Підходить до сплячих/.*

Стрілець 2: А ну, "голубчики, доволі спання, пора підвестись. */торкає ногою: це роблять: стрілець 1 і стрілець 2/*

Стрілець 1: Прізвище,?

МВД 2: Барсаков.

Стрілець 2: А твоє?

МВД 3: Курнаков.

Стрілець 1: А як твоє прізвище?

МВД 1: Боженко Остап.

Стрілець 1: Звідкіля ж ти?

МВД 1: Я з Києва.

МВД 2: Я тоже украінєц.

Стрілець 1: Ти такий українець, як я руский

МВД 3: А я бєлорус.

Стрілець 2: З яких околиць?

МВД 3: Рязань.

Стрілець 2: Білоруси не імперіялісти, як ви чортові сини кацапи: по Рязань покищо не сягають.

СЦЕНА 6

Ройовий */входить/*

Стрілець 1: Друже ройовий, нам дістались у руки ці три полонені. Їх прізвища: Барсаков, Курнаков і Боженко.

Ройовий: Дякую, друже. Барсакова і Курнакова відвести до збірного пункту полонених.

Стрілець 1: Наказ, друже ройовий.

Ройовий: */вказує на стрільця 2/*
Ви підете також, як конвой

Стрілець 2: Наказ, друже ройовий. */відійшли/*

Ройовий: Полонений Боженко!

Боженко: Я

Ройовий: Ви залишитесь тут.

СЦЕНА 7

/входять: сотник, хорунжий і кілька стрільців.

Ройовий: Друже сотнику, — двоє полонених відведено до збірного пункту, а тут ще один, з яким я хотів зробити допит.

Сотник: Дякую, друже ройовий. За декілька хвилин, я це зроблю сам.

Ройовий: Наказ, друже сотнику. Підождати!

Сотник: */до хорунжого/*
Дякую вам, друже хорунжий, за виконання дорученого вам завдання. Звіт із здобутого і наших втрат напевно маєте при собі?

Хорунжий: Маю, друже сотнику. Прошу. */подає сотникові звіт на папері/*

СЦЕНА 8

/входять: два стрільці і стрілець Леся, ведуть полоненого-старшину МВД./

Стрілець Леся: Друже сотнику, голошу слухняно, я при помочі оцих друзів стрільців спіймала старшину МВД.

Сотник: Славно, славно. Старшину про дещо запитаємо. */до ройового/* З Вашим підійдіть ближче. Маю на думці полоненого Боженка. */ройовий уставляє Боженка поруч старшини МВД сотник звертається до полоненого-старшини/* Бажаєте дати правдиві зізнання?

Полонений Старшина: Так є.

Сотник: */до хорунжого/*
Прошу протоколувати. */до полоненого-старшини/* Скільки було бійців у вашій частині?

Полонений-Старшина Рівно тисяча душ.

Сотник: Яке мали завдання?

Полонений-Старшина: Зайти із затилля і знищити УПА.

Сотник: Хто був начальником?

Полонений-Старшина: Полковник Зубов.

Сотник: Що ви знали заздалегідь?

Полонений-Старшина: Ми знали про групу УПА, яка билася передучора під Чорним Лісом.

Сотник: З яких джерел було вам відомо?

Полонений-Старшина: Нас повідомило Головне Управління МВД — Львів.

Сотник: Ваше враження?

Полонений-Старшина: Ми ніколи не сподівались такого швидкого вашого переходу сюди.

Сотник: */злегка усміхається/*
Все. Відвести до збірного пункту полонених.
/стрільці відпроваджують полон/

Ройовий: А куди відвести полоненого Боженка?

Сотник: */здивовано/*
Полоненого Боженка? Завести на місце мого закватирування.

Ройовий: Наказ, друже сотнику. */до пол. Боженка/* Боженко, вперед! */вийшли/*
/Залишились стрільці і стрілець Леся/

Сотник: */до хорунжого/*
Дякую, вам, друже хорунжий за протокол з допиту із більшовицьким старшиною. */звертається до двох стрільців і стр. Лесі/* Про докладний перебіг цілої вашої сьогоднішньої діяльности здати звіт командирові вашої частини!

Всі: */піднялись на "струнко"/*
Наказ, друже сотнику. */В цій поставі залишаються доки не впаде занавіса сотник і хорунжий відходять/.*

ЗАНАВІСА

/а за хвилину продовження цієї Картини, яка творить Епілог/

ЕПІЛОГ

/Це саме оформлення сцени. На поляні стоять: сотник, хорунжий, Леся і декілька стрільців/.

СЦЕНА 1

Хорунжий: */здає звіт перед сотником, який тількищо ввійшов/*
Друже сотнику, голошу слухняно: ваша група долучується до сотні, готової маршувати до місця призначення.

Сотник: Дякую, друже хорунжий!

СЦЕНА 2

Стрілець: */входить, звітує/*
Друже сотнику, голошу слухняно, що у нашому напрямі наближається шість вищих старшин УПА, яких охороняють стрільці з автоматами й ґранатами — двоє стрільців 10 м. попереду, по двоє 5 м. по боках і двоє 10 м. позаду

Сотник: Дякую! Залишитись тут.

Стрілець: Наказ, друже сотнику!

Сотник: */до хорунжого/*

Це напевно Головний Командир в асисті 5-ох штабових старшин.

Хорунжий: І я так думаю, друже сотнику.

Сотник: */до групи стрільців/*
Увага, стрільці! Якщо Головний Командир когось із вас щонебудь питатиме, — відповідати коротко, змістовно, відважно.

Група: Наказ, друже сотнику!

Хорунжий: */до сотника/*
Вже наблизились до нас 15 м.

Сотник: Відділ на мою команду! Струнко!!! Друже Ґенерале */підходить до Ґенер. читає рапорт/,* голошу слухняно: здобуто 5 ворожих панцирних авт 2 авта амуніції, 2 авта харчів. Від нашого скорострільного згинуло 72-оє МВДівців, 91 важко ранених, у полон забрали 53-ох. Наша сотня готова до вимаршу в означене місце. Я з другом хорунжим і цими стрільцями з'єднаюсь між пунктами "К,М".

Ґенерал: Дякую, друже сотнику, прошу закомандувати: "спочинь".

Сотник: Спочинь!

Один із Штаб. Старшин: */входить з наказом у руці/*
Струнко! Наказ Головного Командування УПА число 17/46. Спочинь! З сьогоднішнім днем друга сотника Буревія призначається до бойового Відділу при штабі Головного Командування УПА. Його місце займає друг Байда, підвищений до ступеня сотника. Струнко! Підписав Головний Командир УПА. Друг сотник Буревій одержить копію цього наказу ще сьогодні. Спочинь!

Ґенерал: */в асисті штабових старшин підходить до сотника Буревія/*
Друже сотнику!

Сотник: Наказ, друже Ґенерале! */виструнчився/*

Ґенерал: Друже сотнику, за ваше геройство мені приємно удекорувати ваші груди бойовим хрестом */декорує, подає руку, за ним подають руки штабові старшини/*. Між іншим дійшло до нашого відома, що у вашій сотні є дуже бойова студентка стріл. Леся. Прошу її вислати на старшинський вишкіл, який на другий тиждень починається. */світло на Лесю/*.

Сотник: Наказ, друже Ґенерале!

Ґенерал: Після закінчення вишколу, вона призначена на працю у відділі Культури і Пропаганди при штабі УПА.

/Зчерги підходить Генерал до групи, подає всім руку почерзі. Кожний при цьому виструнчується. Довше задержується біля хорунжого і стр. Лесі. Вертається до штаб. старшин, щось сказав їм, а за хвилину, виходячи:/

Слава Україні!

Всі: Героям Слава!

ЗАНАВІСА

/під звуки бадьорого маршу/.

КІНЕЦЬ!

Суспільники

Доповідь на з'їзді СУМА в Елленвіл (ЗСА) — II. лист. 1977

ЩО НАМ РОБИТИ?

З. Саган

На першому місці було поставлено "устійнення кінцевих вислідів виховному процесу". Що воно таке? Всі ми хочемо виховати свідомих українців. Ціль начеб то проста і ясна, однак вона вимагала би точнішого з'ясування. З приводу обмеження в часі, сьогодні прийдеться з того зрезиґнувати. Обмін досвідом окремого обговорення не потребує, натомість варто застановитися над тим, що можна зробити, щоби затіснити співпрацю між поодинокими молодечими організаціями.

Належело би подумати і здійснити: 1) обмін найбільш кваліфікованими виховниками: 2) обмін вихованцями, тобто спільне, можливе спеціялізоване таборування: 3) спільні імпрези на місцях, включно з ватрами прогульками тощо: 4) спільні забави, чи розвагові вечорі, в роді свят андріївських вечорів, гагілок і. т. д. Все те повинно би довести до того, що члени різних наших юнацьких організацій краще себе пізнають, а це допоможе їм між собою одружуватися. Це дуже поважна справа і від її розв'язки у великій мірі залежатиме те, скільки наших нащадків останеться вірними Україні.

Все таки затіснення зв'язків з братніми молодечими організаціями не може вивести нас з дійсної кризи, про що була мова раніше. Крім того треба, і то обов'язково, скріпити і поглибити працю на місцях.

Це тимбільше, що колись, четвертину століття тому, праця в сумівських осередках справді кипіла. Тепер заняття в СУМ виглядають приблизно так: раз у тижні в домівці повно гамору й шуму. Це сходини юної СУМ, що нагадають заняття дитячого садка. Сумівський сеньйорат сходиться рідше, часом при чарці та пиві, часом офіційно. Тема нарад може бути різна, однак в основному питання торкається проблеми — якби то ще розважити своїх дітей і як придбати на те грошей.

Час від часу відбувається у нас якась імпреза, де малі діти дуже довго вистоюють у лаві і вислухують довжелезних промов, яких вони не розуміють і тільки чекають поки те все скінчиться. Методично підготованої програми занять, особливо з найменшими дітьми нема і саме в тому корінь лиха. Якраз тут місце на основну зміну.

Малі діти, що їх батьки за руку приводять до СУМ, мусять бути вдоволені що їх туди привели. Щоби це сталося — треба подбати, щоби ті, хто ними занимаються були справді кваліфіковані, однаково своїм характером, як і вмінням займатися дітьми, поділеними за віком і по змозі згідно з їх умовим розвитком. Колись у початкових школах — першеклясників

навчали найбільш досвідчені вчителі методисти. Таке повинно бути і в нас. Найкращі методисти — це ті, що вже по своїй вдачі, отже з народженням мають дар передавати другим — не те, що вони самі знають, тільки те, що потрібне.

Навчання і виховання це мистецтво і його тяжко навчити, чи навчитися. Однак техніки педагогічної праці можна навчити. Мистців мало, однак працівників культури ніколи не бракувало. Їх можна вишколити.

До речі ми то робимо на наших таборах, щорічно три тижні перед святом праці. Робимо все, що можливе, однак тяжко повірити в те, що за 9 тижнів вишколу, продовж трьох років — можна справді підховати кваліфікованого виховника, хочби І ступеня. Все ж таки деякі з наших колишніх вихованців уже сталися не то добрими, а дуже добрими виховниками. Це в основному дуже спосібні одиниці, оті педагоги — мистці з народження На вишкільних таборах ми дали їм тільки поштовх до дальшої праці над собою, і вони це зробили. Інші, просто, студіювали педагогіку і працювали в СУМ і набиралися там досвіду. Наша роля була тут скромна. Ми, старші виховники виконали тут тільки таку ролю, яку призначить виховникам безмертний Сократ, його учень і послідовник. Платон, а після них великі мислителі і педагоги народів і молоді, включно з нашим Сковородою, швайцарцем Песталоці, німцем Фреблем та іншими. Ми тільки розбудили в молодих душах цінності, які там уже були, ми тільки показали молодшим від себе шляхи, як оті цінності перемінити в дію, корисну для цілої нашої спільноти.

Про які цінності тут мова і яких не можна навчити? Це не українознавство, тільки українолюбство. Українознавство це засіб і його можна навчити, українолюбство це стан душі. Його треба струсонути, чи видобути з закутин молодої української душі, особливо душі юнацтва, яке України не могли бачити, справа в тому, як це робити. Щоби чогось навчити других, треба предмет навчання самому знати, треба вміти вчити і власним прикладом уміти показати як це робити. Не може бути сумніву в тому, що за кілька тижнів вишкільного таборування цього зробити не можна.

Таборування — преважлива частина виховного процесу, однак її необхідно доповнити добре підготованими регіональними семінарами, очевидно, що під проводом досвідчених виховників. Учасники семінарів вислухували би фахових доповідей, обмінювались би набутим досвідом, з'ясували би свої труднощі та проблеми і шукали би порад, як їх розв'язати. Всі учасники вишкільних таборів і пізніших семінарів мусіли би мати змогу працювати на місцях свого осідку, інакше вони ніколи не могли би вирости на дійсних виховників.

Праця на місцях мусить проходити під дружнім наглядом старших, а радше більше досвідчених, а оці більше досвідчені мусять допомогти цю працю доцільно розплянувати. Безплянова праця, сперта на хвилевій імпровізації не може принести бажаних успіхів. Плянування мусить бути роблене наперед, тобто не тільки на поодинокі сходини, але й на весь сезон.

Плянування виховної роботи — діло складне. Воно мусить виходити з основних цілей і мусить ураховувати спроможність сприймання вихованців. В поодиноких осередках часто нема кому того зробити й відповідальність за одностайність виховного процесу, включно з плянуванням

— мусить перебрати на себе крайова управа, а зокрема виховна рада.

Виховна рада мусить урахувати всі наші релігійні празники та історичні роковини, пори року і зв'язані з ними традиції. Всі оті празники та спосіб їх відмічування мусить бути роз'яснене дітям наперед і то в приступній для них формі. Слідує теж подбати про те, щоби діти не були виключно пасивними учасниками відмічуваних роковин, чи імпрез, а щоби вони приймали в них активну участь, щоби вони в них виживалися. Якщо молодь не зрозуміє змісту празнування і не матиме змоги активно включитися в будьяку імпрезу, чи торжественний ритуал, все те буде для неї, а fanny uk show,з чого наші юні сумівці і такі самі пластуни часом підсміхаються.

Виховні пляновики мусять врахувати природний нахил у дітей і молоді до прилюдних виступів (бажання показати іншим, що вони вміють), а крім того до всякої дії. Це стосується не тільки проруху, чи спорту, але й музики, співу, танців і т. п. Всяка дія допомагає юнацтві визбутися надміру молодечої енергії, дає почуття вдоволення з добре виконаної праці, заохочує до дальшої праці, до самоудосконалювання по лінії вроджених спосібностей.

Плян роботи з молоддю мусить урахувати не тільки тематику гутірок, але й усі роди інших занать цілим осередком, занать поодиноких гуртків, індивідуальних доручень для одиниць, що проявляють специфічні спосібності, нпр. майбутні малярі, креслярі, будівничі і т. д.

Групово найкраще виживаються діти, крім спорту і руханки, та масових гор, у таких імпрезах як св. Миколай, коляда, гагілки, прогульки, а врешті таборування з ватрами. Сюди слід зачислити теж окремі для дітей і доростаючого юнацтва забави з танцями, сценічні виступи тощо.

Індивідуальні заняття і доручення тяжче плянувати, бо годі передбачити з якими спосібностями, чи талантами прийдеться мати до діла. Талантових найкраще спрямовувати до спеціялістів з тим, що вони там повинні навчитися чогось, що може пригодитися осередкові.

Не можна однак, забувати звичайних дітей, не обдарованих особливими спосібностями, а той мало спосібних. Таких дітей може бути й більшість. Навіть мало спосібні мусять отримувати викональні доручення, відповідні до їх спроможеностей, чи умового розвитку. Вони мусять теж переживати вдоволення з добре виконаної праці. Якщо такого не буде, у дітей витвориться почуття меншевартости, до чого багато дехто має особливий нахил, чи то психічну предиспозицію. Вислідом того може бути нехіть до СУМ, відчуження від власної організації і від українства. Кожна дитина мусить заходити до СУМ радо, виходити звідтам задоволена з бажанням повернутися туди при першій нагоді. Побут у СУМ, чи будь якій іншій молодечій організації, мусить статися звичкою, подібно до ходження в святочні дні до церкви.

Підсумовуючи усе те, що про плянування було сказане, необхідно ще раз повторити: вся робота з молоддю мусить бути заплянована, провірена знавцями виховних проблем, а виконування планів припильноване. Не треба додавати, що ці, хто будуть провіряти плянування і його здійснювання, мусять бути кваліфіковані. Якщо вони не знатимуть як і що можна дитині сказати, щоби в неї викликати зацікавлення,

рідним, українським — дитина знеохотиться і вважатиме все заслухане скучною тарабанщиною. Всі пляновики і виконавці планів мусять зрозуміти необхідність різновидности занять, значення гри, забави, проруху, врахувати нахил дітей пописуватися, індивідуальні нахили дітей і потреб приноровлювання до дисципліни.

Завдання виховників нелегке. Нелегко переважити впливи вулиці з її злочином, розпустою, наркоманією, почуттям безкарности та іншими лихами переліберализованого довкілля.

Тут необхідне додати ще одне: В ніякому випадку не сподіймося стовідсоткового успіху. Такого не мали навіть найбільші виховники людства — учень Сократа — Алькібіяд — був причиною послаблення Греції. Христос сам собі підбирав учнів, а один з них продав його, вихованець єзуїтів, Вольтер, з цілої душі ненавидів своїх виховників, а разом з ними увесь католицизм, що їх породив.

Нам не вільно зражуватися, чи знехочуватися невдачами, хоч би тому, що й не всі ми досконалі, то й не всі діти можуть бути такими. Є, і ще буде у людському виданні полова, а вона дуже легка. Повіє міськими вулицями вітер і полова полетить. Здорове зерно залишиться. Треба однак зробити все можливе щоби затримати при українстві слабкий та хитний елемент. Його треба підкріпити.

Завдання наше тяжке, однак здійсниме. Для успіху, спорадична праця, навіть ідейних одиниць — не вистачить. Тут потрібне зусилля цілої організованої спільноти, інакшше вона сама зістаріється і умре повільно від старечої немочі.

Прояви зрозуміння поваги проблеми вже в нас є. В нашій пресі постійно повторяються запити: "Де наші діти?" Якщоб таке питання поставили собі всі батьки, тоді може й саме питання було би зайвим. Нас чекає окрема робота з батьками.

Все, те що було досі сказане, не вичерпує цілої проблеми. Це тільки поштовх до застанови, до мислення і до конкретної дії, яка повинна би покращати і скріпити виховну роботу нашої організованої молоді, що народилася і росте поза Україною.

Я вірю, що мої суґестії не розвіються з вітром, що вони викличуть дискусію, яка зацікавить ширші кола нашої еміґраційної спільноти, а тоді виховна праця поглибиться і покращає для добра цілого нашого народу.

листопад 1977 р.

СУМ історії

XV-ИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ АМЕРИКИ

В днях 12 і 13 листопада 1977 р. на сумівській Оселі в Елленвіл, відбувся XV-ий Крайовий З'їзд СУМ Америки при участі 125 делегатів з 34 осередків Америки. З'їздом керувала Президія в складі: ред. Ігор Длябога, – голова, Йосиф Рожка – заступник і Оля Король, Катря Бреславець, Марійка Юрах – секретарі. У З'їзді взяв участь Голова ЦУ СУМ мґр. О. Коваль, якого З'їзд вітав овaційними оплесками.

До почесної президії З'їзду крім Голови ЦУ СУМ були запрошені проф. С. Вожаківський, проф. З. Саган, пор. УПА – Лев Футала і о. Роман Мірчук. Прийнявши порядок нарад, делеґати і гості мали нагоду вислухати довше привітальне слово голови ЦУ СУМ О. Коваля, який наголошував змаґання борців в Україні і закликав членів Спілки до ще більш інтенсивної праці не тільки в рядах СУМ але також всюди, де цього вимагає справа. Після вибору з'їздових комісій – Мандатно-веріфікаційної /голова Марійка Барна/, Номінаційної (Лев Футала), Резолюційної /Лев Іваськів/, Юнацької /мґр Є. Гановський/ Статутової /Мирон Лущак/, Дружинників /Тарас Дрозд/ і фінансово-господарської /Михайло Фурда/ та після короткої перерви на обід, почалося звітування керівних органів Спілки.

За діяльність КУ СУМА звітували: Є. Кузьмович – заступник голови, Зенон Галькович – організаційний керівник, Роман Зварич – головний булавний, Михайло Фурда – керівник фінансів, ред. Ігор Длябога – керівник преси й інформації, Корнель Василик – культурно-освітний керівник, Ярослав Петрик – керівник фізичного виховання, Богданна Сидор-Чарторийська – координатор Батьківських Комітетів, Роман Глушко – господарський керівник, мґр Євген Гановський – Голова Головної Виховної Ради, Тарас Дрозд – керівник Дружинників, інж. Мирослав Шміґель – голова КУ СУМА, інж. Микола Семанишин – голова Контрольної Комісії. Д-р Юліян Куляс, який був головою Товариського суду, не маючи змоги прибути на З'їзд, передав свій звіт делеґатам з Чікаґо і він був відчитаний Президією. Зокрема Голова КУ інж. М. Шміґель, ствердив, що молодь СУМА і та, яка була вихована в Спілці, перша підносила голос в обороні прав в Україні і брала участь в усіх акціях, ініційованих політичними і суспільногромадськими організаціями в обороні своїх сестер і братів в поневоленій, але нескореній Батьківщині.

Після звітування відбулася довша дискусія, в якій брали участь понад 50 делеґатів. Висловлюючи свою думку про перебіг першого дня З'їзду, голова ЦУ СУМ мґр О. Коваль з вдоволенням ствердив, що бачить духовий зріст членства СУМА, збільшене почуття обов'язку, турботу за майбутність Спілки. "Бракує нам тільки належної дисципліни, – заявив О. Коваль, – яка є первопочином позитивного завершення кожного розпочатого діла„. Він дуже рекомендував продовжувати ідеологічне виховання молоді, бо марксизм вносить спустошення в душі української молоді.

Вечором о год. 8.30 розпочався великий з'їздовий бенкет і товариська забава, у яких взяли участь численні представники центральних і льокальних громадських та молодечих організацій та біля 300 гостей. Програму бенкету почав загальними привітанням інж. М. Шміґель, а ролю майстра церемонії сповняв Корнель Василик, член КУ СУМА і голова ньюйоркського Осередку.Допомагав йому, зокрема при представленні американських гостей, ред. І. Длябога. Бенкет розпочато молитвою, що її провів о. Роман Мірчук. В часі бенкету проф. Зенон Саган виголосив доповідь на тему: "Що нам робити?„ порушивши у ній цілий ряд виховних проблем. Усні привітання на бенкеті виґолосили: мґр О. Коваль, голова ЦУ СУМ, А. Соколик, представник ОУВФ в ЗСА, ред. І. Длябога представник Екзекутиви УККА, В. Свинтух представник Пласту, А. Філімончук від ОДУМ–у, А. Прядка від ТУСМ, та багато інших. Український Народний Союз репрезентував на цьому бенкеті заступник головного предсідника д–р Іван Флис, який передав при цій нагоді на руки керівника бенкету чек на 1.000 долярів, як пожертву УНС. Також В. Василенко з Ґартфорду репрезентант 277 Відділу УНС, заявив, що Відділ дарує Оселі СУМА раніщу позику в сумі 1.000 долярів. Пожертви на виховну працю склали також д-р Я. Бернардин від Екзекутиви СУК "Провидіння„ , Школа Кобзарського Мистецтва в Нью Йорку, ООЛ та інші організації. Головну Управу УНПомочі репрезентував пор. Лев Футала, а ньюйоркську метрополію голова Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій – Відділ УККА інж. Євген Івашків. Приявні щиро вітали виступ стейтового сенатора Едвіна Мейсона, якого представив публіці ред. І. Длябога. Наспіло також багато письмових привітань від Владик: Мстислава, УПЦ, Кир Йосифа, Кир Василя, Кир Ярослава, Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька та багато інших організацій, як також американських сенаторів і конґресменів, прізвища яких прочитав керівник бенкету.

В мистецькій частині виступили: Іванна Климовська–Язичинська з гумористичними і солістка хору "Жайворонки„ Осередку СУМА в Нью Йорку панна Оля Гірняк при акомпаньяменті Соні Шереґ. Програму бенкету закінчено подякою інж. Шміґеля гостям і Василеві та Володимирі Харукам, які влаштували з нагоди З'їзду виставку сумівських видань, значків тощо. Кінцеву молитву провів о. Р. Мірчук. Після бенкету делегати і гості забавлялись під

звуки оркестри "Сини Степів„ з Монтреалю.

В неділю, 13-го листопада, після Служби Божої, що її на інтенцію З'їзду відправляв о. Роман Мірчук, розпочалась друга пленарна сесія З'їзду, на якій звітували комісії: Мандатно-верифікаційна, Статутова, Юнацька, Дружинників, Фінансово-Господарська і Номінаційна. Після кожного звіту відбувались деколи дуже гарячі дискусії, що свідчили про велику турботу делеґатів про дальшу долю Спілки – її зріст, зміцнення праці, перехід на нові методи виховної системи тощо.

Нові керівні органи СУМА

На пропозицію Номінаційної комісії, до якої входили: пор. Лев Футала, ред. В. Левенець, Стефа Остапчук, мґр! Іван Кобаса, Євгенія Кузьмович, Микола Бачара, Ярослав Почтар, Степан Кіра і Михайло Носаль, обрано таких осіб до нових керівних органів СУМА на роки 1977–1978: інж. Мирослав Шміґель-голова КУ СУМА, Євгенія Кузьмович-перший заступник голови, мґр Йосиф Рожка – другий заступник голови, Роман Завадович – третій заступник голови, Марія Барна – секретар, Зеновій Галькович – організаційний керівник, Христина Грицковян – керівник преси й інформації, Петро Когут – керівник фінансів, Корнель Василик – культурно-освітний керівник, ред. Ігор Длябога – керівник зовнішніх зв'язків, Р. Глушко – реф. фізичного виховання, Т. Дрозд – головний булавний Дружинників, І. Мірчук – головний булавний Юнацтва, Богданна Сидор-Чарторийська – координатор Батьківських комітетів, мґр Т. Воляник – кер. господарських справ, мґр Є. Гановський – голова Виховної Ради СУМА. Окружними координаторами стали: Чікаґо – Т. Дрозд, Дітройт – М. Федорів, Клівленд – Г. Головка, Нью-Йорк і Нью-Джерзі – К. Василик, Нова Англія – Т. Мельник, Філядельфія – М. Бачара, "Холодний Яр„ /Боффало –Рочестер/ – Леся Балко, Міннеаполіс – Катря Бреславець.

Вільні члени управи: д-р А. Лозинський, мґр. І. Кобаса, Оля Король, М. Фурда, М. Шашкевич, І. Шперналь, І. Юліяр, Мирослава Левенець, Стефанія Остапчук, М. Футала, Я. Петрик і Володимир Костик.

Контрольна Комісія: інж. М. Семанишин – голова, ред. В. Левенець і С. Кіра – члени, М. Корнага і М. Зелес – заст. членів.

Товариський Суд: М. Лущак – голова, Я. Почтар і Нуся Вох – члени, В. Гетьманський і І. Мороз – заст. членів.

Головну Виховну Раду складають: мґр Є. Гановський – голова, проф. З. Саган, О. Король, М. Солтис, О. Галькович і І. Федорняк – члени.

На XV-ому З'їзді СУМА честь переховувати на каденцію 1977–1980 рр. переходовий прапор СУМА отримав Осередок СУМ ім. В. Біласа в Бостоні, Масс. Відзначено ще Осередки Нью-Йорк, Палатайн і Пассейк. Грамотою "Суспільника„ нагороджено ред. В. Левенця, грамотами "Почесний член„ М. Кекіша, Д. Новошицького, Я. Куляса, П. Крутяка, М. Куляса, Б. Лесюка, Е. Панчишина.

З'їзд закрито після короткого слова новообраного голови ГУ СУМА відспіванням молитовної пісні "Боже Великий„. **в. л.**

СЛОВО ГОЛОВИ СУМ НА ПРИВІТАННЯ XV-ГО КРАЙОВОГО З'ЇЗДУ СУМ АМЕРИКИ /ЕЛЛЕНВІЛ, 12.11.1977 р./

Хвальна Президіє, Світлий З'їзде!
Дорогі Подруги і Друзі! Достойні Гості!

Незвичайно радію, що можу привітати Вас зібраних на XV-му Крайовому З'їзді СУМ Америки, що є одною з найбільших крайових одиниць нашої світової Спілки.

Центральна Управа СУМ, вітаючи Вас на цьому З'їзді, висловлює своє щире признання за працю і посв'яту, що їх виявили голова і члени Крайової Управи, Управ Осередків, виховники та інструктори, господарники й керівники самодіяльних груп і мистецьких одиниць на протязі цієї каденції. Ця праця і відданість сумівській ідеї допомогли вдержати нашу Спілку на цьому терені в дії і забезпечити їй наглядні осяги.

Особливо хочу наголосити організовану й масову участь нашого членства в акціях і маніфестаціях в обороні переслідуваних окупантом в Україні братів і сестер наших, що гомоном відбилися по всіх країнах світу і дали моральну піддержку нескореним борцям за волю й права Українського Народу. Хочу при цьому підкреслити, що доки наші серця сповнені вогнем любови до України і пекучим бажанням їй усіми силами служити, доти немає потреби боятися за майбутнє України.

Ось чому ворожі намагання йдуть у напрямі підривання грунту під нашим існуванням. Ворог намагається доводити, що Спілка Української Молоді разом зі Спілкою Визволення України не існували, як організації, а були ділом його власної провокації, щоб покінчити з проявами українського націоналізму. Для цього вживається найбільш підлі й рафіновані методи фальшування документів і свідчень, а разом з тим запрягається до цього фальшування противні нам групи й особи на еміграції. Тому наша постава під цю пору мусить бути ще більш спаяна ідейністю й організованістю, а на місцях і по клітинах більш плянована й систематична. В нашій щоденній праці має присвічувати нам високий ідейний рівень Нескоримих в Україні і на засланнях, що самі сформувалися на базі боротьби наших попередників з СВУ-СУМ, а відтак на прикладі воєвиків ОУН та бійців УПА.

Дорогі Подруги і Друзі!

Ваш цьогорічний З'їзд Ви відбуваєте в особливому часі 60-ліття Української Національної Революції і державного будівництва України, в році, в якому нашим гаслом є: "Воля України — наша Мета"! Це гасло зобов'язуватиме нас і на майбутнє, аж поки боротьба започаткована тому 60 років не увінчається перемогою. Нашим зав-

XI-й Европ. Зимовий Табір СУМ на Франкополі

В часі від 23.12.77 до 1.1.78 р. відбувся 11-й з черги Європейський Зимовий Табір СУМ на Франкополі, на якому взяло участь 65 Дружинників і Старшого Юнацтва СУМ; з Вел. Брітанії /20/, з Бельгії /21/, з Німеччини /19/ і Франції /5/.

Команда ЕЗТ складалася з 7 осіб: Олекса Дєдів /ВБ/ – комендант, Петро Мозолюк /Нім/ – заступник ком. і писар, Ігор Хохоляк /Бель./ – програмовий, Петро Хома /Бель./ і В. Панчук /Нім./ – господарські референти. Бунчужні: Ірка Капустинська /ВБ/ і Данило Михайлюк /Бельгія./

На таборі, крім товариської і розвагової програми, було відведено 45 годин для вишкільної програми, яку проведено при співпраці з УВУ та з узглядненням вишкільної програми ІСПО. Головними темами вишколу були:

проф. д-р В. Янів: Літературна і мистецька творчість в Україні і на засланні:
Екуменічна праця Патріярха Йосифа І;
проф. д-р Г. Васькович: Розвиток суспільно-політичної думки в Україні;
Організація української Гімназії.
Д-р В. Косик: Будова Української Держави 1917-1918 рр;
Дисидентизм і український спротив;
Мґр О. Коваль: Проблеми перед XI. Світовим Конґресом СУМ;
Михайло Гринюк: Україна в рр 1939-1950
Зенон Коваль: Україна в міжнародньому праві.

Передріздвяний час використано для вивчення колядок, про що подбали о. дияк. К. Гайдамаха та д. В. Панчук. Богослуження відправляв о. Іван Ґіс з Німеччини.

На закінчення, в ніч під Новий Рік /лат./ влаштовано прощальний вечір, на якому в дружній товариській тмосфері були підведено підсумки таборування та висловлено ряд побажань і проєктів на майбутнє. На прощальному вечері взяли участь Голова Европейської Ради СУМ інж. І. Левицький та Господар Оселі п. М. Ходоровський. Учасники розїздилися домів сповнені великих непроминаючих вражень, які може дати добре зорганізований і гарно проведений сумівський Зимовий Табір.

...данням, як молодечого авангарду на фронті цієї боротьби є дбати про постійне формування юнацьких і молодечих кадрів на тепер і на майбутнє. Від цього завдання нам не вільно ні відступати, ні ухилятися. Ані вік, ані інші життєві обставини, чи засоби не можуть бути причиною, чи претекстом для залишення нашої праці. За нас її ніхто не зробить, а історія визначить ступінь її інтенсивности та за неї відповідальности.

Вітаючи Вас з цим черговим Крайовим З'їздом, висловлюю побажання, щоб Вам ніколи не забракло енергії, сил і витривалости та високого ідейного горіння на шляху до здійснення нашого святого Ідеалу на службі Богові й Україні. Щасти Вам, Боже!

Честь Україні — Готов боронити!

Омелян Коваль, Голова СУМ

На семінарійній праці з проф. В. Яневим.

Радість із зустрічі серед зими

ФРАНКОПОЛЕ. На співанці з д. В. Панчуком.

Щастя Бажаємо

Молоду сумівську Пару, Христину БАРБАДИН і Мирона БИЦЯ з Ірвінґтон, ЗСА, звінчав у дні 10.9.1977 р. о. Михайло Кучм'як, ЧНІ.

Весільне принятття відбулося в Українському Народному Домі в Ірвінґтоні з участю понад 300 осіб. Від Управи О-ку СУМ в Ірвінґтоні вітав Молодих д-р М. Кормило, а з О-ку ім. Орлика в Дітройті прийшла вітальна телеграма, як також від інших установ і осіб.

Христина активна сумівка в Ірвінґтоні, де вже два роки секретарює, а Мирон відомий діяч в Дітройті, дде занимав різні пости в Управі О-ку, був скарбником Капелі Бандуристок, член Ку ТУСМ і інших товариств, належав до Дружини "Сибірські Вовки".

З ініціятиви д-ра М. Кормила і за згодою Молодих, була проведена збірка на "Крилаті", яка дала 103 дол.

Молодій Парі Многих і Щасливих Літ а Жертводавцям і Збирачам - Щире Спасибіг!

Галя ГУК і Степан ГУЗАН, Тандер Бей – Торонто, Канада, одержали Тайну вінчання від о. крил. Ю. Габрусевича в сосл. о. Р. Ганкевича в церкві Переображення в Т.Бей 6.8. 1977 р.

Весільна гостина відбулася при участі 400 осіб. Старостував д-р Богдан Мигаль. Весілля відбулося за українськими традиціями, про що подбала мати Молодої п-і Анна Гук – відома сумівська і громдська діячка. Обидвоє Молоді активні сумівці: Галя одержала бакалаврат з зоології, а Степан студіює архитектуру на унів. в Торонті, де був головою студ. Клюбу.

Переведена на весільній гостині грошова збірка дала 70 дол., з чого приділено на "Крилаті„ – 40 дол.

Жертводавцям щира подяка, а Молодій Парі – Многих і Щасливих Літ!

Люба МОРОЗ і Любомир КОЗАК звінчалися 25.9.1977 р. в Торонті, Канада, вінчав о. Сиротинський, в церкві св. Миколая.

Люба – активна сумівка з найменших літ, пройшла усі ступені аж до головної виховниці, кількаразовий член таборових команд, член хору "Діброва„ і тріо "Троянди„. Після закінчення універс. студій працювала учителькою. Любомир – правник, веде адвокатську канцелярію, відомий громадський діяч. Обидвоє Молоді походять з широко відомих і загально шанованих Родин.

Весілля відбулося при великій участи гостей в готелі "Гіят Реджженсі„. Молода Пара склала пожертву на "Авангадр„ – 50 дол.

Бажаємо Молодій Парі Многих і Щасливих Літ.

Друкарський чортик: *В попередньому числі "Авангарду„ ч. 6/137/77, була поміщена повища знімка Люби МОРОЗ і Л. КОЗАКА, а описане вінчання Христі БАРБАДИН і Мирона БИЦЯ. Тут виправляємо цей прикрий недогляд і просимо заінтересованих нам вибачити.*

Бібліографічні Нотатки

THE KIEVIAN ACADEMY in the SEVENTEEN CENTURY by Alexander Sydorenko ч. 1 Українські Студії Оттавського Університету, Оттава 1977 під редакцією проф. К. Біди, стор. 194. Книжка в англійській мові подає добре опрацьовану історію Київської Академії.

ПОЕЗІЯ СУЧАСНОГО КВЕБЕКУ за редакцією проф. К. Біди ч. 2 Слов'янські студії – Оттавський Університет, Оттава 1968, стор. 195. Французькі тексти і українські переклади 18 авторів.

Український Вільний Університет — Ukrainische Freie Universität – Ukrainian Free University – UNIVERSITAS LIBERA UCRAINENSIS – INDEX LECTIONUM – Semestre aestivum 1978 Monachii 1978. 80 стор. Програма викладів у літньому семестрі 1978 — у трьох мовах: українській, німецькій та англійській.

ЗМІСТ: Загальні відомості. Органи самоуправління, Науковопедагогічний склад, Список викладів і семінарів /за факультетами й родами навчання/ Видання УВУ 1946–77.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ »АВАНҐАРДУ«

Всіх ВШановних Відборців »Аванґарду«, що не вирівняли належности за 1977 рік, просимо переглянути адресу на конверті, в якій опакований цей журнал де відмічено стан залеглостей на кінець 1977 року і якнайскоріше дану суму переслати через місцевого референта сумівських видань, або прямо чеком на адресу В-ва СУМ в Брюсселі.

Всіх ВШановних Передплатників просимо вносити передплату на 1978 рік. Реченець вношення передплат вигасає в кінці квітня 1978 р., після чого належність за журнал числиться дорожче, як післяплата, згідно з умовами передплати.. Наперед щиро дякуємо й вітаємо!

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "АВАНҐАРДУ„

Австрія

Куфштайн: *С. Драніцький – 30 бфр.*

Німеччина

Ессен: *П. Липа – 5 нм. /також на "Крилаті„ – 5 нм./*
Радольфцель: *П. Рошкевич – 10 нм. /також на "Крилаті„ – 10 нм./*
Франкфурт: В. і З. Мацюк – 10 нм. */також на "Крилаті„ – 10 нм./*
Людвіґсбурґ: *М. Кукляк – 5 нм.*
Ганновер: *М. Кловак – 19 нм*

Канада

Гамільтон: *Кред. кооп. "ВІРА„ – 50 дол. /також на "Крилаті„ – 50 дол./*
Тандер Бей: *З весілля Галі Гук і Степана Гузана – 40 дол.*

ЗСА

Нью Йорк: *П'ятка Марія – 5 дол. /також на "Крилаті„ – 5 дол./*
Бруклин: *С. Шереґ – 5 дол. /також на "Крилаті„ – 5 дол./*
Кензас–Сіті: *д-р В. Кухар – 10 дол.*

Бельгія

Намюр: *Р. Світий–Вандам – 30 бфр.*

Льоделінсарт: *М. Лопатчак – 300 бфр.*
Аскії: *А. Попадюк – 50 бфр. /також на "Крилаті„ – 50 бфр./*

Австралія

Мельбурн: *М. Пристайчук – 5 дол.*
Літкомб: *Український Товариський Клюб – 125 дол. /також на "К„ – 125 д./*

Франція

Париж: *дир. П. Плевако – 35 ффр. /також на "Крилаті„ – 35 ффр./*

Велика Брітанія

Манчестер: *З заручин Петра Куртяника з Іркою Замойською 31.12.77 7 ф.ст. /також на "Крилаті„ – 7 ф.ст./*
Лондон: *П. і О. Ленківські – 10 ф.ст.*

Всім Жертводавцям наше щире Спасибі, а Молодим Парам – Многих і Щасливих Літ! Окрема сердечна подяка УТК в Сіднею і кооп. "Віра„ в Гамільтоні.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ Стор.

Омелян Коваль: *Рожуй Закуту Україну* 1
Провід ОУН: *Величний Чин Нації* 5
П. Пилипенко: *22 Січня Державне Народження України* 7
***: *Иосиф Патріярх і Кардинал* 13
о. Василь Романюк: *Засудження співпраці Заходу з Москвою* 14
о. Василь Романюк: *Про черговий совєтський обман* 16
***: *Протест Івана Геля* 18
***: *Така логіка марксизму* 19
ПС АДУК: *Ярослав і Слава Стецько донесли Українські ідеї до мільйонів Американців* 21
І. Дмитрів: *Климчук – жертва московського насилля* 23
В. Трембіцький: *Справа членства української держави у Всесвітньому Поштовому Союзі 1918–1920 рр.* 28

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Роман Зварич: *За яку боротьбу?* 32

ПОЕЗІЯ – ПРОЗА

Б.І. Антонич: *Крутянська Пісня* 35
Михайло Качалуба: *На 60-ліття ІУ Універсалу* 36
Ярослав Василюк: *Поет-Студент* 37
Р. Володимир: *В добу люту як вовчиця* 43

НАУКА-КУЛЬТУРА – МИСТЕЦТВО

Борис Антоненко-Давидович: *Культура Української Мови* 47
Др. Р. Мазурок: *Польські зазіхання на Україну* 51
Володимир Попович: *Григорій Крук – портретист* 55
П. Савчук – Я. Климовський: *УПА в Карпатах* 63

СУСПІЛЬНИКИ

З. Саган: *Що нам робити* 68

СУМ В ДІЇ

В. Л.: *ХУ-ий Крайовий З'їзд СУМ Америки* 72
О. Коваль: *Слово голови СУМ на привітання ХУ-го Крайового З'їзду СУМА /Елленвіл/ 12.11.77 р.* 75
О.К.: *Зимовий Табір СУМ на Франкополі* 76

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

Христя БАРБАДИН і Мирон БИЦ 78
Галя ГУК і Степан ГУЗАН 78

НА ОБКЛАДИНЦІ

Григорій Крук: *Голова Т. Шевченка, гіпс, 1970* I
погруддя І. Мазепи, гіпс, 1967 IV